ΠΕΛΕΚΑΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

Ὥσπερ Πελεκάν, τετρωμένος τὴν πλευράν Σου, Λόγε, σοὺς θανόντας παῖδας ἐζώωσας, ἐπιστάξας ζωτικοὺς αὐτοῖς κρουνούς.

'Από τὸν ὄρθρο τοῦ Μ. Σαββάτου.

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 1962

'Αριθ. Δελτίου 15

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ
ΧΑΡ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ 26 (ΙΣΟΓΕΙΟΝ)
ΑΘΗΝΑΙ

Υπεύθυνος Συντάξεως· Άγλ. Ζάννου Χαρ. Τρικούπη 26
Υπεύθυνος Τυπογραφείου Ν. Παναγόπουλος Άγ. Κωνσταντίνου 14
Διανέμεται δωρεάν

Άριθ. Δελτ. 15 Καλοκαίρι 1962

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Στίς καλοκαιρινές διακοπές τά γραφεῖα τῆς Θ.ΕΝ. θά εἶναι ἀνοιχτά κάθε Τρίτη 7,30΄_ 9 μ.μ.

ΤΟ ΕΜΒΛΗΜΑ ΤΗΣ Θ.ΕΝ.

Τό ἔμβλημα τῆς Θ.ΕΝ. εἶναι μιά σύνθεση συμβολική καμωμένη ἀπό ποικίλα θεμελιώδη σύμβολα παρμένα ἀπό διάφορες θρησκεῖες καί μυήσεις. Γιατί ἡ Θεοσοφία ἔχει ἀποστολή νά μελετήσει, νά συγκρίνει καί νά διακρίνει ὅλες τίς παραδόσεις καί τίς κυριώτερες θρησκεῖες καί νά συνθέσει ἀπ' αὐτές τίς μελέτες μιά συνθετική ἀνώτερη Θεία Σοφία χρήσιμη γιά τό σύγχρονο ἄνθρωπο, πολύ ἁπλή, πού εὔκολα νά μπορεῖ κανείς νά τήν καταλάβει καί νά τήν ἐφαρμόσει.

Στό ἔμβλημα τῆς Θ.ΕΝ. ἀντιπροσωπεύονται ὁ ἰουδαϊσμός μέ τήν ἱερή σφραγίδα τοῦ Σολομώντα, ὁ ταοϊσμός, ἡ ἱερή παράδοση τῆς Κίνας, μέ τό Γίν_Γιάν, πού βρίσκεται στό κεφάλι τῆς ἐπάνω γωνίας τοῦ ἱεροῦ τριγώνου, ὁ ἰνδουϊσμός μέ τά τρία συνσκριτικά γράμματα πού σχηματίζουν τήν ἱερή καί ἀπρόφερτη λέξη "Άουμ" τῶν ἀρχαίων τῆς Ἰνδίας. Ἀντιπροσωπεύεται καί ἡ παράδοση τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας μέ τό βασικό ἀπόφθεγμα τοῦ Ἡράκλειτου "Ὁδός ἄνω κάτω μίη". Στό κέντρο τοῦ πολυγώνου πού σχηματίζεται ἀπό τή συμπλοκή τῶν δύο ἀνεστραμμένων τριγώνων τῆς σφραγίδας τοῦ Σολομώντα ὑπάρχει τό ἱερό καί ἅγιο μονόγραμμα τοῦ Χριστοῦ, πού κυριαρχεῖ σά σέ θέση καρδιᾶς μέσα σ' ὅλη τή σύνθεση τοῦ συμβολικοῦ τούτου συμπλέγματος.

Πρίν ὅμως νά ἔλθουμε στή λεπτομερῆ ἐξέταση τῶν συμβόλων πού ἀποτελοῦν τή σύνθεση, τό ἔμβλημα τῆς Θ.ΕΝ., πρέπει νά ποῦμε λίγα πράγματα γιά τή σημασία καί τήν ἀξία πού ἔχουν τά σύμβολα ἀπό γενική ἄποψη. Ἔτσι θά ἐννοήσουμε πληρέστερα τό θέμα μας.

Τί εἶναι λοιπόν σύμβολο; Ἀδίστακτα ἀπαντοῦμε ὅτι σύμβολο εἶναι ἡ γλῶσσα, ἡ μοναδική καί ἑνιαία γλῶσσα τοῦ πνεύματος.

Σύμφωνα μέ τίς ἱερές παραδόσεις ὅλων σχεδόν τῶν θρησκειῶν ὁ ἄνθρωπος δέν ἐπλάσθηκε ἀπό τό δημιουργό του ἔτσι ξεπεσμένος, τόσο ἀδύναμος καί γεμάτος ἀτέλειες, ὅπως εἶναι αὐτός πού ξέρουμε σήμερα.

Τότε, ὅταν πρωτοβγῆκε ἀπό τό θεϊκό ἐργαστήρι τοῦ παγκόσμιου δημιουργικοῦ πνεύματος, εἶχε τελειότητες καί ἀρετές πού χαραχτηρίζουν μιά πλήρη καί τέλεια πνευματική ὀντότητα.

Ὅμως ἀπό ἄλλα αἴτια, πού οἱ μῦθοι καί οἱ ἀλληγορίες τῶν θρησκειῶν ὀνομάζουν πτώση τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς δημιουργίας, ὁ ἄνθρωπος ἀπό τέλεια πνευματική ὀντότητα πού ἤτανε ἔχασε τίς πνευματικές του δυνάμεις καί ἀρετές καί κατάντησε αὐτό τό ὑλικό καί ἀδύνατο πρᾶγμα τῆς φύσης πού συνέχεια παλεύει ἡρωικά νά κερδίσει τή ζωή του μέ τόν "ἱδρῶτα τοῦ προσώπου του". Ἀπό ὁλότητα ἔγινε μέρος ὁ ἄνθρωπος καί κατά συνέπεια σά μέρος τῆς φύσης εἶναι ὑποκείμενος στήν ἄγνοια, γιατί σά μέρος ποτέ δέν μπορεῖ νά ἐξομοιωθεῖ μέ τό ὅλον τῆς δημιουργίας. Δέν μπορεῖ ποτέ ὅπως εἶναι τώρα ὑλικός ὁ ἄνθρωπος καί μέ τόσο πενιχρά μέσα πού διαθέτει νά κυριαρχήσει τελειωτικά τοῦ νόμου τῆς ἐναντιότητας, νά ἀποχτήσει τήν ἀφθαρσία καί νά μπεῖ στό ἄδυτο τῆς ἀλήθειας τῆς ὁλοκληρωμένης καί ὄχι τῆς μερικῆς ἀλήθειας πού κρύβει ἡ φύση στήν πληρότητά της.

Πρίν ξεπέσει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἐκδηλωνότανε περισσότερο σάν πνευματική καί λιγότερο σάν ὑλική ὀντότητα, γιά νά ἐκφράσει, νά ἐξωτερικεύσει, τά διανοήματά του, πού εἶχαν μιά ἀδιάσπαστη ἑνότητα μέ τήν ἀλήθεια τῆς δημιουργίας, μέ τήν ὁποία ἐζοῦσε σέ παναρμόνια κατάσταση, χωρίς ἀντιθέσεις καί ἐναντιότητες, χωρίς θάνατο καί φθορά, χρησιμοποιοῦσε μιά γλῶσσα παρμένη ἀπό τίς ἐξωτερικές εἰκόνες τῆς φύσης. Αὐτή ἦταν ἡ γλῶσσα τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, πού πίσω ἀπό τήν ἐξωτερική μορφή τῆς φύσης ἔβλεπε ὅλη τήν ἑνότητα καί τό βάθος τῆς δημιουργίας, τότε πού ἡ ἀλήθεια αὐτή ἀντικατοπτριζότανε σά μιά μαγική, ἀλλά πραγματική ζωή σ' αὐτή τή μορφή πού ἡ πνευματική σκέψη τοῦ ἀνθρώπου σχηματοποιοῦσε. Αὐτή ἦταν ἡ γλῶσσα ἡ πραγματική τοῦ ἀνθρώπου. Ὄχι ἡ γλῶσσα τῶν νεκρῶν, στατικῶν λέξεων καί τῶν γραμμάτων, ἀλλά ἡ γλῶσσα τῶν σχηματοποιημένων μορφῶν τῆς φύσης, πού ἤτανε τά σύμβολα.

Ἡ δημιουργία, σάν πνευματική κατάσταση παρμένη, εἶναι ἕνα σύστημα ἀπό ἀλήθειες πού ἐκφράζονται σέ σύμβολα. Ὁ ἄνθρωπος ὅσο ἐννοεῖ τήν ἑνότητα αὐτή καί ὅσο τή συσχετίζει καί τήν ἑνοποιεῖ

μέ τό πνευματικό βάθος τοῦ ἑαυτοῦ του, τόσο περισσότερο καταλαβαίνει καί διεισδύει στά μυστήρια τῆς φύσης. Ὅσο περισσότερο οἱ λέξεις γίνονται σύμβολα γιά τόν πνευματικόν ἄνθρωπο καί ὅσο αὐτά τά σύμβολα ἑνοποιοῦνται μέσα σέ μιά ἀνώτερη πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου, τόσο αὐτός ἀνεβαίνει τό δρόμο τῆς ἀνασύστασής του γιά νά κερδίσει τίς χαμένες πνευματικές του ἀρετές.

Οἱ ἱερές γραφές αὐτή τήν κατάσταση τοῦ ξεπεσμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος καί τό χαμό τῆς ἑνιαίας γλώσσας τῶν συμβόλων καί τήν ἀντικατάστασή τους μέ τίς ποικίλες γλῶσσες καί λέξεις τήν ἐκφράζουν στή "σύγχυση", στόν Πύργο τῆς Βαβέλ. Στίς πηγές τους οἱ ἀρχαῖες γλῶσσες ἔχουν μεγάλη ἑνότητα, γιατί τά γράμματα καί οἱ ρίζες τῶν λέξεων καί τῶν ἐννοιῶν τους ἔχουν συμβολική ἰδιότητα, ἀφοῦ πηγάζουν ἀπό τήν ἴδια ἑνότητα τῶν συμβόλων.

Αὐτά τά λίγα εἶναι ἀρκετά, νομίζω, γιά νά δείξουν πόση σπουδαιότητα ἔχουν τά σύμβολα, σά μέσα πού μεταχειρίζεται τό ἀνθρώπινο πνεῦμα γιά νά ἐκφράσει πληρέστερα, μέ ὁλοκληρωμένο τρόπο, τίς καταλήψεις του ἀπό τήν ἐσώτερη πνευματική πείρα του, πού πραγματοποιεῖται μέ τή διαρκῆ προσπάθεια πού καταβάλλει ὁ ἄνθρωπος γιά νά νοιώσει τή γλῶσσα τῆς δημιουργίας καί νά προσαρμοσθεῖ τελειότερα πρός αὐτή (Συνεχίζεται).

Τάσος Βαλαδῶρος.

*

* *

ΟΠΩΣ Ο ΛΩΤΟΣ

Ἄσε τή ψυχή σου νά προσέχει κάθε κραυγή πόνου, ὅπως ὁ Λωτός γυμνώνει τήν καρδιά του γιά νά πιεῖ τόν Ἥλιο τῆς Αὐγῆς.

Τό φλογερό τόν Ἥλιο νά μήν τόν ἀφίνεις νά ξεράνει οὔτε κ' ἕνα μοναχά δάκρυ πόνου πρίν νά τό σκουπίσεις σύ ὁ ἴδιος ἀπό τά μάτια ἐκεινοῦ πού ὑποφέρει.

Ἄφισ' ὅμως κάθε καφτερό ἀνθρώπου δάκρυ στήν καρδιά σου νά κυλήσει καί νά μείνει ἐκεῖ καί ποτέ μήν τό σκουπίσεις πρίν νά σβύσει ὁ πόνος πού τό γέννησε.

Ε.Π. Μπλαβάτσκυ. 'Από τή "Φωνή τῆς σιγῆς".

Μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΛΕΥΚΟΥ ΛΩΤΟΥ

Στίς 8 τοῦ Μάη, τοῦ μήνα τῶν λουλουδιῶν, τοῦ τελευταίου μήνα τῆς ἄνοιξης, πού ὕστερα ἀπ'αὐτόν ἀρχίζει ἡ ἐποχή τῶν καρπῶν τό "φλογάτο καλοκαίρι" πού λέει κι ὁ ποιητής Προεστόπουλος(1), γιορτάσαμε καί φέτος στή Θ.ΕΝ. ὅπως ὅλου τοῦ κόσμου οἱ θεόσοφοι, τή γιορτή τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ. Μές στή μοσκοβολιά τῶν λουλουδιῶν πού στολίσανε τή σάλα μας καί ἰδιαίτερα τίς εἰκόνες τῆς Μπλαβάτσκυ καί τοῦ Ὄλκοτ, μέσα σέ ἀτμόσφαιρα γλυκιᾶς γαλήνης, ἡ ἀδ. Διαχειρ. Ἀγλαΐα Ζάννου μίλησε γιά τό Λευκό Λωτό καί γιά τή Μπλαβάτσκυ κ'ἔπειτα ἡ ἀδ. Μαρία Οἰκονόμου διάβασε ἀπόσπασμα ἀπό τή "Μπαγκαβάντ Γκιτά", ἡ ἀδ. Εὔη Ὀρνστάϊν ἀπό τή "Φωνή τῆς Σιγῆς" καί ὁ ἀδ. Νίκος Βουρόπουλος ἀπό τό "Φῶς τῆς Ἀσίας". Καί στό τέλος, σύμφωνα μέ τήν ὡραία καθιερωμένη συνήθεια, τά λουλούδια πού φέρανε ὅλοι ὅσοι ἤρθανε στή σεμνή μας γιορτή προσφορά τιμῆς καί ἀγάπης στούς δυό πρωτεργάτες τῆς νεώτερης θεοσοφικῆς κίνησης, μοιραστήκανε σέ ὅλους.

Δημοσιεύουμε παρακάτω τήν ὁμιλία τῆς ἀδ. Ζάννου καί ὕστερα τά ἀποσπάσματα στή σειρά πού διαβαστήκανε.

Α΄ Η ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ ΚΑΙ Ο ΛΕΥΚΟΣ ΛΩΤΟΣ

Σάν καί σήμερα πρίν ἀπό ἑβδομήντα ἕνα χρόνια, ἐκείνη πού ἵδρυσε τή Θεοσοφική Ἑταιρία, καθώς καί κάθε νεώτερη θεοσοφική κίνηση, ἡ Ἑλένα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ, ἄφησε τό γήινο κόσμο.

Κάθε χρόνο τέτοια μέρα γιορτάζομε τή μεγάλη ἐκείνη ψυχή πού ἀφιέρωσε ὁλόκληρη τή ζωή της, ἀπ'τά νεανικά της χρόνια ὡς τίς τελευταῖες της στιγμές, στή Θεοσοφική Ἰδέα.

Στήν ἀπέραντη Ἀρχαία Σοφία, πού ὑπῆρξε πάντοτε, ἀπ'τήν ἡμέρα πού ὁ ἄνθρωπος ἄρχισε νά ἐρευνᾶ τό βαθύτερο νόημα τῆς ζωῆς, τήν πρωταρχική Αἰτία, τήν Οὐσία πού δημιούργησε τά πάντα. Εἶναι ὅλη ἡ Θεία Σοφία, πού ἄρχισε νά φανερώνεται στόν ἄνθρωπο ἀπ'τόν καιρό πού ἡ Ἱστορία δέν ἔχει ἐρευνήσει, ὡς τά σημερινά τά χρόνια.

Θεοσοφία εἶναι ὅλη ἡ προσπάθεια τοῦ ἀνθρώπου ν'ἀνακαλύψει τήν Ἀλήθεια. Εἶναι ἡ πεῖρα, ἡ γνώση καί τό βίωμα πού μᾶς δίδαξαν ὅλοι ἐκεῖνοι πού φτάσανε σ'αὐτή τή θεϊκιά Ἀλήθεια. Η Ἀλήθεια εἶναι Μία, τά μονοπάτια πού φτάνουνε σ'αὐτή εἶναι πολλά. Κι ὁ καθένας παίρνει τό δικό του τό μονοπάτι γιά νά πάει νά τή βρεῖ, κι ὁ καθένας μέ τόν δικό του ἀτομικό τρόπο προσπαθεῖ τό βίωμά του καί τή γνώση του νά τά μεταδώσει καί στούς ἄλλους.

Θεοσοφία εἶναι ὅλες οἱ Ἐσωτερικές θρησκεῖες, ὅλες οἱ βαθειές φιλοσοφίες κι ὁ μυστικισμός. Εἶναι καί ἡ ἔρευνα γιά τήν ἀνακάλυψη τῶν φαινομένων τοῦ ἀόρατου κόσμου, δηλαδή ὁ ἀποκρυφι-

---

(1) Βλ. σελ. 26

πιός, ἡ βαθύτερη ἐσωτερική ἐπέκταση τῆς ἐπιστήμης.
Ὅταν ἡ Ρωσσίδα Ἑλένα φόν Χάν (von Hahn) γεννήθηκε στό Αἰκατερινοσλάβ τῆς Ρωσσίας, στό τέλος τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1831 (ἀπό παληά γερμανική οἰκογένεια πού εἶχε ἐγκατασταθεῖ ἀπό καιρό στή Ρωσσία),ἦταν ἡ ἐποχή πού κυριαρχοῦσε ὁ πειραματικός ὑλισμός. Μά οἱ Διδάσκαλοι τῆς Σοφίας, ἐκεῖνοι πού ζοῦνε στά βάθη τῆς Ἰνδίας, οἱ Μεγάλοι Μύστες πού γνωρίζουν τά Μυστικά τοῦ Σύμπαντος κι ὅλα τ' Ἀρχαῖα Μυστήρια, ἔκριναν πώς ἔφτασε ἡ ἐποχή πού ὅλα αὐτά τά Μυστήρια, πού ὡς τότε ἦταν ἀπόλυτα μυστικά, ἔπρεπε νά φανερωθοῦν καί νά διδαχθοῦν στόν κόσμο.
Ὁ ὑλισμός πού τότε κυριαρχοῦσε στόν κόσμο ἔπρεπε νά πάρει τή θέση του μέσα στήν ἁρμονική διάταξη τοῦ Σύμπαντος. Γιατί ἡ φυσική ὕλη δέν εἶναι ἡ οὐσία ἀλλά τό ἀποτέλεσμα μέσα στά φαινόμενα τοῦ ὁρατοῦ κόσμου.
Ἔτσι λοιπόν οἱ Διδάσκαλοι ἔστειλαν μήνυμα στήν Ἑλένα Μπλαβάτσκυ -πού σ'αὐτό τό μεταξύ, τό 1848, εἶχε παντρευτεῖ τόν στρατηγό Μπλαβάτσκυ - νά πάει στή Νέα Ὑόρκη νά βρεῖ τόν συνταγματάρχη Ἐρρῖκο Στήλ Ὄλκοττ καί μαζί νά ἱδρύσουν τή Θεοσοφική Ἑταιρεία. Ἔτσι κ'ἔγινε, μά ἡ ἕδρα τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐγκαταστάθηκε στό Ἄντυαρ τῆς Ἰνδίας κ'ἐκεῖ οἱ δυό ἱδρυτές της ἀγωνιστήκανε γιά νά ὀργανώσουν τή Θεοσοφική Κίνηση, νά διαδώσουν τή Θεοσοφική διδασκαλία καί νά ξαναδώσουν στόν κόσμο τίς βαθειές ξεχασμένες ἀλήθειες τῆς Θείας Σοφίας.
Οἱ Διδάσκαλοι ἐμπνεύσανε τή Μπλαβάτσκυ νά γράφει τά ὑπέροχα βιβλία της — τήν "Ἀποκαλυμένη Ἴσιδα" καί τή "Μυστική Διδασκαλία".
Ὅλα αὐτά τά χρόνια, ἡ ζωή τῆς Μπλαβάτσκυ ἦταν μονάχα προσφορά, αὐτοθυσία, ὁλοκληρωτική ἀφιέρωση στή Μεγάλη Ἰδέα πού φλόγισε τήν ψυχή της. Ἀγωνίστηκε σκληρά, πρῶτα γιατί τό ἀσθενικό της σῶμα τῆς ἦταν ἕνα μεγάλο ἐμπόδιο γιά τήν ἐργασία της, καί δεύτερο γιατί ὅπου οἱ Φωτεινές Ἰδέες προσπαθοῦν νά φανερωθοῦν, οἱ σκοτεινές δυνάμεις προσπαθοῦν νά τίς ἐμποδίσουν, κ'ἔτσι ἡ Μπλαβάτσκυ συνάντησε στό ἔργο της πολλούς δολερούς ἐχθρούς, πού γεμάτοι φθόνο τήν πολεμήσανε μέ ἀφάνταστη κακία καί σκληρές συκοφαντίες.
Μά στίς 8 Μαΐου τοῦ 1891 ὁ ἀγώνας της πάνω στή Γῆ τελείωσε. Κι ὅλοι οἱ Θεόσοφοι γιορτάζουνε τήν ἀποδέσμευση τῆς ἐλεύθερης ἐκείνης ψυχῆς ἀπό τή βαρειά φυλακή τῆς πυκνῆς ὕλης. Καί μαζί μ' αὐτή γιορτάζουνε γενικά, συμβολικά, τήν ἀπελευθέρωση τῆς κάθε ψυχῆς πού ἔρχεται διαβατική στόν Κόσμο αὐτό, νά ζήσει, ν'ἀγωνιστεῖ, νά ἐξελιχθεῖ καί νά ξαναγυρίσει στή Φωτεινή της Πατρίδα.
Τό ζωντανό σύμβολο τῆς Ἰδέας αὐτῆς εἶναι ὁ Λευκός Λωτός. Ὁ λωτός, τό ἄσπρο λουλούδι πού φυτρώνει στίς τροπικές χῶρες, στό λασπωμένο βυθό τοῦ νεροῦ — στίς λίμνες καί στούς βάλτους. Ὁ σπόρος βυθίζεται στό βοῦρκο καί μέσ'ἀπ'τό βοῦρκο, μέσ'ἀπό τό νερό, ἀνεβαίνει καί πάλι στόν ἐλεύθερο ἀνοιχτό ἀέρα. Ἀνεβαίνει ὁλοκάθαρος πάνω ἀπ'τή λάσπη καί τ'ἄσπρα γυαλιστερά του πέταλα ἀντι —

φεγγίζουνε τοῦ Ἥλιου τίς ἀχτίδες.Τήν ψυχή συμβολίζει ὁ λευκός λωτός. Ἔτσι κι αὐτή βυθίζεται μέσα στό χῶμα, πάνω στή Γῆ, καί δουλεύοντας μέ τό χῶμα καί τή λάσπη, παλεύοντας μέ τή σκλαβιά τῆς γήϊνης ὕλης, ἀνεβαίνοντας μέσ' ἀπό τά θολά νερά τῆς ἐπιθυμίας καί τοῦ πάθους, νικώντας τα, ἁγνή κι ἀμόλυντη, φτάνει στίς σφαῖρες τοῦ νοητικοῦ ἀέρα. Ὁ ἀέρας τόν νοῦ συμβολίζει, τόν νοῦ πού δέν ἐξυπηρετεῖ πιά τά γήινα πάθη, πού δέ σηκώνει στό δυνατό του φύσημα τή σκόνη καί τήν ἄμμο, μ' ἁπαλός, καθαρός, δέχεται καί δίνει τοῦ Ἥλιου τό ἀντιφέγγισμα, τοῦ Ἥλιου τό πνευματικό τό φῶς.

Καί τά χαρούμενα τά πέταλα τοῦ ὁλόλευκου λωτοῦ ἀνοίγουνε, ἁπλώνουνε, τόν Ἥλιο νά δεχτοῦνε.

Ἡ Μπλαβάτσκυ εἶχε πεῖ πώς θἄθελε ἀντί γι'ἄλλο μνημόσυνο, τή μέρα αὐτή, σ'ὅλες τίς Θεοσοφικές Στοές νά διαβάζονται μικρά ἀποσπάσματα ἀπό τό "Φῶς τῆς Ἀσίας" -τό μεγάλο ἐπικό ποίημα τοῦ Ἄγγλου Sir Edwin Arnold, πού ἔζησε πολλά χρόνια στίς Ἰνδίες κ'ἔγραφε τή ζωή καί τή διδασκαλία τοῦ Γκαουτάμα Βούδδα - ἀποσπάσματα ἀπ' τή "Μπαγκαβάντ Γκιτά" - πού γράφτηκε ἀπ'τόν Βραχμάνο ποιητή καί μύστη Βυάσα καί εἶναι ἕνα ἀπ'τά ἐπεισόδια τῆς"Μαχαμπαράτας "-καί ἀπ'τή "Φωνή τῆς Σιγῆς", πού τή μετάφρασε ἡ ἴδια ἡ Μπλαβάτσκυ ἀπ'τ' ἀρχαῖο μυστικιστικό βιβλίο τῶν Ἰνδιῶν, τό "Βιβλίο τῶν Χρυσῶν Κανόνων".

Ἀγλ. Ζάννου

Β' Η ΠΡΑΞΗ

κεφ. Γ. Χωρίς πράξη ὁ ἄνθρωπος στό διαλογισμό δέ φτάνει
ἐδάφ. 4 καί χωρίς διαλογισμό δέν κερδίζει ἀθανασία.

Ι9 Ὅ,τι πρέπει νά τό κάνεις κάνε το χωρίς ποτέ
στόν καρπό του ν'ἀποβλέπεις,
γιατί ἐκεῖνος πού γιά καθετί πού κάνει,
σέ καρπό δέν ἀποβλέπει,
τήν ἀθανασία κερδίζει.

κεφ. Δ. Ποιά εἶναι ἡ πράξη, ποιά ἡ ἀπραξία
ἐδάφ. Ι7 πρέπει νά τό ξέρεις.
Εἶναι πολύ δύσκολο τό νά νοιώσει κάποιος
τό σωστό τῆς πράξης δρόμο.

20 Ὅποιος τῶν ἔργων τόν καρπό περιφρονεῖ
κ'εἶναι γι'αὐτόν μόνη χαρά κ'ἐλπίδα ὁ Θεός,
ὅσο κι ἄν μέ τά ἔργα καταπιάνεται
εἶν'ἔξ'ἀπ'τό δεσμό τῶν ἔργων.

33 Κάθε μιά θυσία τῆς σοφίας νοερή
εἶν'καλύτερη ἀπ'τήν κάθε ὑλική
γιατ'ἡ ἀρετή τοῦ νοῦ καί ὁ καρπός της
μέσ'στοῦ διαλογισμοῦ τήν ἀρετή εἶναι κρυμμένα.

κεφ. Δ. Μάθε αὐτή τή θεϊκιά τή γνώση,
ἐδάφ.34 πού σάν τήνε μάθεις στό σκοτάδι πιά δέ θάσαι
κι ὅλους θά τούς βλέπεις μέσ' στόν ἑαυτό σου,
ἀλλά καί τόν ἑαυτό σου μέσ' σέ μένα.

38 Τίποτα δέν καθαρίζει ὅσο ἡ γνώσ' ἡ θεϊκιά,
πού ὁ ἄνθρωπος τή βρίσκει βαθειά μέσ' στόν ἑαυτό του,
ὕστερα ἀπό πολύν καιρό καί ὅταν
τόνε καθαρίσει ἡ πραχτική ἀρετή.
Ὅποιος στό Θεό ἔχει πίστη
καί σ' αὐτόν μόνο ἀποβλέπει
κ' ἔχει ἐγκράτεια στίς αἰσθήσεις
ἀποχτάει αὐτή τή γνώση.

κεφ.S' Γιατί ὅποιος στό Θεό ἔχει τό νοῦ του,
ἐδάφ.3 καί θέλει νά φτάσει σ' ἕνωση μέ τό Θεό,
μέ τήν πράξη θέ νά φτάσει.

5 Κ' εἶν' ἡ θέλησή του φίλος του τή μιά φορά
καί τήν ἄλλη εἶν' ἐχθρός του.
Γιά ἐκεῖνον πού τά πάθη ἔχει νικήσει
φίλος του εἶν' ἡ θέλησή του
καί ἐχθρός εἶναι γιά κεῖνον
πούχει ἀπ' τά πάθη νικηθῆ.

7 Ὅποιος εἶναι ἐγκρατής καί τά πάθη ἔχει νικήσει
εἶν' ὁ ἴδιος καί στό κρύο καί στή ζέστη,
σ' εὐτυχία, σ' ἀτυχία, σέ τιμή σέ καταφρόνια,
κ' ἔχει τό Θεό μέσ' στήν καρδιά του.

8 Ὅποιος τήν καρδιάν ἔχει γεμάτη γνώση καί θεογνωσία
κ' εἶναι χωρίς πάθη κ' ἔχει τίς αἰσθήσεις του νικήσει
καί τά ἴδια βλέπει σβῶλο χῶμα, πέτρα ἤ χρυσάφι,
ἔχει τό Θεό στό νοῦ του κ' ἔχει φτάσει στό Θεό.

19 Ὅπως τό λυχνάρι στήν ἀπανεμιά βαλμένο
δέ σκορπάει τό φῶς του ἐδῶ καί κεῖ
μά τό στέλνει ὁλόϊσια κατεπάνω
ἔτσι κι ὁ διανοητής πούχ' ὑποταγμένη πιά τή σκέψη
ἑνώνεται μέ τό Θεό τήν ἔκσταση ζητῶντας.

20 Ὅταν ὁ νοῦς εἶν' ἥσυχος
δεμένος ἀπ' τοῦ διαλογισμοῦ τή δράση
κι ὅταν ὁ ἄνθρωπος βρίσκει τή χαρά
τό Θεό θωρῶντας νοερά,
κι ὅταν σ' αὐτή τοῦ διαλογισμοῦ τή θέση
βρίσκει μιάν εὐχαρίστησην ἀδιάκοπη

πού μοναχά ὁ νοῦς μπορεῖ νά νιώσει,
δέν εἶναι πιά πολύ μακρυά ἀπ' αὐτό
πού μέ τήν ἔκσταση ἔχει ποθήσει ν' ἀποχτήσει.

29 Κεῖνος πού στήν ἔκσταση κόλλησε τό νοῦ του
καί πού βλέπει μέσα σ' ὅλα τό Θεό
βλέπει καί τόν ἑαυτό του μέσα σ' ὅλα τά ὄντα
καί ὅλα τά ὄντα μέσ' στόν ἑαυτό του.

'Απάνθισμα ἀπό τή "Μπαγκαβάντ Γκιτά". Μετάφρ. Τ.Τ.Βρατσάνου.

Γ' Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΦΩΝΗ

Ὅταν τοῦ Μαθητῆ τοῦ φαίνεται πώς ἡ δική του ἡ μορφή δέν εἶναι πραγματική, ἀλλά εἶναι σάν τίς μορφές τῶν ὀνείρων πού χάνονται στό ξύπνημα,

Ὅταν θἄχει πάψει πιά ν' ἀκούει τό πολλαπλό, θἆναι τότε ἄξιος τό ἕνα νά διακρίνει, τόν ἐσωτερικό τόν ἦχο πού σκοτώνει τόν ἐξωτερικό,

Τότε καί μόνο τότε θέν' ἀφίσει τῆς ἄγνοιας τόν τόπο, τόν φεύτικο, γιά νά μπεῖ στῆς Γνώσης τό Βασίλειο, τ' ἀληθινό.

Πρίν νά μπορεῖ νά βλέπει ἡ Ψυχή, πρέπει νἄχει φτάσει ἡ ἁρμονία ἡ ἐσωτερική, καί τά μάτια τῆς σάρκας νάχουνε τυφλωθῆ γιά τήν κάθε φαντασίωση.

Πρίν νά μπορεῖ ν' ἀκούει ἡ Ψυχή, ἡ μορφή (ὁ ἄνθρωπος) πρέπει νάχει κουφαθῆ στό μούγκρισμα, μά καί στό μουρμούρισμα, στῶν ἐλεφάντων τίς βροντερές κραυγές, μά καί στ' ἀσημένιο τό ψιθύρισμα τῆς πυγολαμπίδας τῆς χρυσῆς.

Πρίν νά μπορεῖ νά καταλάβει ἡ Ψυχή καί νά μπορεῖ καί νά θυμᾶται, πρέπει νά ἑνωθῆ μέ τό σιωπηλόν Ὁμιλητή, ὅπως ἡ φόρμα πού θά πάρει ὁ πηλός πρέπει νἄχει πρῶτα ἑνωθῆ μέ τοῦ κανατᾶ τή σκέψη.

Γιατί τότε ἡ Ψυχή θά νιώσει καί θά θυμᾶται.

Καί τότε στό ἐσωτερικό τ' αὐτί θέ νά μιλήσει.

Πρίν τό πόδι σου νά βάλεις στό πιό πάνω σκαλοπάτι τῆς κλίμακας τῶν ἤχων τῶν μυστικῶν, χρέος ἔχεις τή φωνή ν' ἀκούσεις τοῦ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ Θεοῦ σου.

'Από τή "Φωνή τῆς Σιγῆς". Μετάφρ. Τ.Τ.Βρατσάνου σελ. ΙΙ, Ι2, Ι9

Δ΄ Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Τότ' ἡ Γιασοντάρα κλαίγοντας ἀποκοιμήθη,
μά στόν ὕπνο της ἐστέναζε γιατί ξανάκουσε
κειά τά ἴδια λόγια: "Ἦρθεν ὁ καιρός." "Ἦρθ' ὁ καιρός."
Ὁ Σιντάρθας τράβηξε τίς ματιές του ἀπ' αὐτήν καί τότε
ἔλαμψε μέσ' στόν Καρκῖνο τό φεγγάρι
κ' εἶπαν τ' ἄστρα τ' ἀργυρά βαλμένα ἔτσι
ὅπως τὄχαν προμαντέψει πρίν πολύν καιρό.
"Εἶν' αὐτή ἡ νύχτα. Διάλεξε τό δρόμο
"ἤ τοῦ μεγαλείου ἤ τῆς καλωσύνης.
" Διάλεξε νά βασιλέψεις, βασιλιάς τῶν βασιλιάδων,
"ἤ μονάχος νά πλανιέσαι χωρίς στέμμα, χωρίς σπῆτι,
"γιά τή σωτηρία τοῦ κόσμου".
Τότε ὁ ἀνασασμός τῶν σκοταδιῶν
τοῦ ψιθύρισε στ' αὐτιά του
κειές τίς ἴδιες τίς ὁρμήνειες πού τοῦ δώσανε οἱ Ντέβα
μέ τ' ἀγέρα τή φωνή πού φυσοῦσε στίς χορδές
καί σίγουρα τριγύριζαν θεοί καί κρυφοβλέπανε
τόν κύριον ἡμῶν πού τ' ἄστρα τά λαμπρά θωροῦσε.
"Θέλω νά φύγω", εἶπε, "ἦρθ' ἡ ὥρα.
"Ὤ κοιμισμένη ἀγάπη μου, τά τρυφερά σου χείλια
"μ' ἀναγκάζουνε νά κάνω κεῖνο πού τή γῆ θά σώσει
" μά καί πού θά μᾶς χωρίσει. Μέσ' στή σιγαλιά
"τούτου τ' οὐρανοῦ, τήν ειμαρμένη μου διαβάζω
"σ' ἀχτινοβόλα γράμματα. Τό σκοπό ζυγώνω
"ὅπου τώρα τόσες μέρες, τόσες νύχτες
"περπατῶ, γιά νά τόν φτάσω. Καί δέν θέλω
"στέμμα πού μποροῦσε νάτανε δικό μου,
"τά βασίλεια ἀρνιοῦμαι πού προσμένουν
"τοῦ γυμνοῦ μου τοῦ σπαθιοῦ τή λάμψη·
"δέ θά κυλήσει τ' ἅρμα μου μέ ματωμένες ρόδες
"ἀπ' τή μιά στήν ἄλλη νίκη κ' ἔτσι νά κρατήσ' ἡ γῆ
"κόκκινη ἀνάμνηση γιά τ' ὄνομά μου.
"Κάλιο χω νά περπατῶ στά μονοπάτια της
"μέ τ' ἁγνά τά πόδια μου τά ὑπομονετικά
ἔχοντας τή σκόνη γιά κρεββάτι μου
"καί τίς ἐρημιές γιά κατοικιά μου
"καί συντροφιά τ' ἀθλιότερά της πράματα,
"χωρίς ἄλλη φορεσιά ἀπό κείνη πού φοροῦνε
"οἱ ἀπόκληροι, χωρίς ἄλλη τροφή
"ἀπό τήν ελεημοσύνη ὅπου κάνουνε οἱ ἄλλοι,
"χωρίς ἄλλη καμμιά στέγη ἀπ' τίς σκοτεινές
"τίς σπηλιές ἤ τά πυκνά τῆς ζούγκλας βάτα.

"Νά αὐτό πού θενά κάμω γιατί οἱ σπαραχτικές κραυγές
"τῆς σκληρῆς ζωῆς τῶν ζωντανῶν.
"μπαίνουνε βαθειά μέσα στ'αὐτιά μου
"κι ὅλη ἡ ψυχή μου εἶναι γεμάτη ἀπό συμπόνοια
"γιά τή δυστυχιά αὐτοῦ τοῦ κόσμου,
"πού ἄν εἶναι βολετό θενά τόν σώσω
"μ'ἀπόλυτη αὐταπάρνηση καί μέ σκληρόν ἀγώνα.
"..
"Ὤ! ἄστρα συμβουλευτικά! Νά ἔρχουμαι σέ σᾶς!
"Ὤ, γῆ θλιμένη, Γιά τά σέ καί τούς δικούς σου
"ἀπαρνιέμαι νιάτα, θρόνο καί χαρές,
"χρυσές μέρες, νύχτες καί παλάτι εὐτυχισμένο
"καί τήν ἀγκαλιά σου, ὤ βασίλισσα ἀγαπημένη,
"_καί ν'ἀφίσω σένα εἶν'τό λυπηρότερο ἀπ'ὅλα.
"Νά καί σένα θενά σώσω σώζοντας τή γῆ.
"καί αὐτό πού μέσα σου σαλεύει, τό παιδί μου,
"τό λουλούδι αὐτό τοῦ ἔρωτά μας τό κρυμμένο,
"πού ἄν τό περίμενα γιά νά τό βλογήσω
"τήν ἀπόφαση μου αὐτή θέν'ἀδυνάτιζα.
"Ὤ! Γυναίκα μου! Ὦ παιδί μου! Ὤ! Πατέρα!
"Ὤ! Λαέ μου. Πρέπει γιά λίγον καιρό
"ὅλοι νά τραβήξετε τή σκληρή αὐτῆς τῆς ὥρας
"ἀγωνία, καί τό φῶς ἔτσι θά λάμψει,
"καί νά μάθουνε ὅλα τά πλάσματα τό νόμο!
"Τώρα τ'ἀποφάσισα καί θενά φύγω
"καί δέ θά γυρίσω πρίν νά βρῶ ἐκεῖνο πού ζητῶ,
_ ἄν πετύχουνε οἱ ἔρευνες καί οἱ προσπάθειές μου.

Ἐντουϊν Ἄρνολντ. Ἀποσπ.ἀπό τό "Φῶς τῆς Ἀσίας"(Τραγούδι Δ')

Μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου.

*
* *

ΑΝΘΗ ΤΟΥ ΛΩΤΟΥ

Ἄνθη τοῦ λωτοῦ
πού ἁγνή ἡ καρδιά σας μένει
στίς λάσπες μέσα,
στά φύλλα σας δροσιά 'ναι
ἤ πολύτιμες πέτρες;

Ὀτόμιο Νό Γιεκαμιότσι, γιαπωνέζος ποιητής (7Ι8_785 μ.Χ.).
Ἀπό τίς "τάνκα" του. Μετάφρ. Ἄρη Δικταίου.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΛΩΤΟΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Πώς γλίτωσε τή χειμωνιά ήτανε θάμα.

Μές στό νερόλακκο τοῦ κήπου, κάποιου λωτοῦ τό λούλουδο φάνταζε ὁλόλευκο κι ὅλο φρεσκάδα. Ὁ κηπουρός ὁ Σούντα δέν πίστευε τά μάτια του. Μέ προσοχή τόν ἔκοψε, ἀπό κοντά τόν θάμασε ἄλλη μιά φορά κι ἀμέσως κίνησε νά πάει νά τόν πουλήσει ἔξω ἀπ' τοῦ παλατιοῦ τήν πόρτα τή μεγάλη τοῦ βασιλιᾶ. Φτάνοντας κεῖ συναπαντήθηκε μέ κάποιον ξένο γέροντα πραματευτή.

"Πόσα ζητᾶς", τόν ρωτᾶ ἐκεῖνος, "γιά τό λωτό τόν τελευταῖο τῆς χρονιᾶς; Θέλω νά τόν προσφέρω στό φωτισμένο δάσκαλό μας Βούδα";

"Δικός σου θά γενεῖ, λέει τότε ὁ Σούντα, ἄμα χρυσό φλουρί μοῦ δώσεις ἕνα".

Ὁ ξένος δέχτηκε νά δώσει τό φλουρί, μά ἐκείνη τή στιγμή ὁ βασιλιάς, πού εἶδε τό λωτό κι αὐτός, δικό του θέλησε νά τόν κάνει. Τραβοῦσε γιά νά πάει νά ἰδεῖ τό Βούδα καί συλλογίστηκε πώς θά 'ταν δῶρο ἄξιο βασιλικό νά πάει γιά προσφορά στό Βούδα τόν ἄφιμο λωτό ἐκείνης τῆς χρονιᾶς.

Ὅταν ὁ κηπουρός τοῦ εἶπε πώς ἕνα φλουρί χρυσό τοῦ δώσανε γιά τό λουλούδι τοῦ λωτοῦ, ὁ βασιλιάς χωρίς κανένα δισταγμό δέκα χρυσά φλουριά τοῦ πρόσφερε.

Τότες ὁ ξένος ὁ πραματευτής διπλασιάζει τό ποσό δίνοντας εἴκοσι φλουριά.

Ὁ κηπουρός τά 'χε χαμένα. Σάν ταμαχιάρης πού ἤτανε, ἀμέσως συλλογίστηκε: Γιά νά τσακώνονται αὐτοί γιά τό λωτό, θά πεῖ πώς ἔχει ἀξία πιό μεγάλη, ἀπ' ὅση αὐτός φαντάζονταν.

"Δέν τόν πουλάω τό λωτό" τούς λέει τότες καί τούς παράτησε.

....

Στό ἄλσος τῆς μεγάλης τῆς συκομουριᾶς, ὁ Σούντα ὁ φτωχός ὁ κηπουρός στεκότανε μπροστά στό Βούδα.

Συνεπαρμένος τόν θωροῦσε. Ὁ φωτισμένος δάσκαλος ὁ Βούδας εἶχε τά χείλια του κλειστά κι ἀπάνω κεῖ εἶχε τό θρόνο της ἡ ἀγάπη ἡ σιωπηλή. Στά μάτια του τά ὁλόγλυκα τό φῶς σπίθιζε λαμπρό γαλήνης ἀνείπωτης, τόσο λαμπρό ὅσο καί κεῖνο πού 'χει ὁ ἥλιος τῆς αὐγῆς τοῦ φθινοπώρου.

Μέ σεβασμό κοντά στά θεϊκά τά πόδια ἄφησε ὁ Σούντα τό λωτό καί τό κεφάλι ἔσκυψε βαθειά καί τό ἀκούμπησε στό χῶμα.

Ὁ Βούδας τότες χαμογέλασε καί ρώτησε:

"Πές μου ποιά χάρη θέλεις νά σοῦ κάνω, γιόκα μου;"

Κι ὁ ταμαχιάρης Σούντας, ὁ φτωχός ὁ κηπουρός, ἀπάντησε:

"Ἄσε με, Φωτισμένε, γιά λιγάκι νά χαϊδέψω τά δάχτυλα τοῦ ποδαριοῦ σου".

Ρ. Ταγκόρ. Ἀπό τά "Φρουτομαζώματα" Λεύτερη ἀπόδ. Δημ. Θεοδωρίδη.

ΑΝΑΛΗΨΙΣ

Ἡ Ἀνάληψις εἶναι τό κορύφωμα τῆς μεγαλειώδους δραματικῆς πορείας τήν ὁποίαν διά μέσου τῶν αἰώνων διανύει ἡ θεογενής ψυχή, ἵνα διά μέσου τῆς γῆς τῆς δουλείας, τοῦ κράτους τοῦ ζόφου ἀνεύρῃ καί ἀναγνωρίσῃ καί ἀνακτήσῃ τήν ποθεινήν πατρίδα τῆς θείας ἐλευθερίας καί τοῦ οὐρανίου φωτός.

Ἡ Ἀνάληψις εἶναι τό ὑπέρλαμπρον ἐπιστέγασμα τοῦ καθαρμοῦ, ὁ ὁποῖος καθιστῶν τήν ἐξελισσομένην ἀτομικότητα ἐπί μᾶλλον καί μᾶλλον εὐρύχωρον σκήνωμα τοῦ Ἀχωρήτου, ὁλονέν ἀγλαϊζόμενον κατοικητήριον τοῦ ἀϊδίου φωτός, πυρίμορφον ὄχημα τοῦ Θείου Λόγου, καθιστᾶ τήν οὐσίαν τήν ζωηφόρον οὐσίαν ζωοποιόν, ἀνάγει τήν φύσιν τήν ἀεννάως δημιουργουμένην εἰς φύσιν ἀεννάως δημιουργοῦσαν.

Ὑπερτάτη καθολίκευσις τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τῆς μειώσεως ἐξατομικευθείσης συνειδήσεως εἶναι ἡ Ἀνάληψις ἑαυτῆς.

Ὕψιστον πλήρωμα τῆς ἐν τῷ κενώματι περιπεσούσης θείας Μονάδος εἶναι ἡ Ἀνάληψις τῶν πάντων.

Οὐδαμόθεν χωρίζεται πλέον ὁ τοῦ Μεγάλου Ἐλέους δωρητής, ὁ περιβληθείς τόν στέφανον τῶν ἀκανθῶν καί τήν πορφύραν τῶν αἱμάτων ἵνα τούς ὑπνώττοντας ἀφυπνίσῃ καί τούς κηλιδωθέντας καί μειωθέντες ἀναβαπτίσῃ καί ἀνακαινίσῃ, ὁ ὑψωθείς ἐπί τοῦ τιμίου καί ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἵνα τούς πεπτωκότας ὑψώσῃ, ὁ ἀνεγερθείς ἀπό τοῦ τάφου τῶν αἰώνων ἵνα τούς τεθνεῶτας ἐκ τῶν καταχθονίων ἀνεγείρῃ, ὁ ἀναληφθείς εἰς τόν ἐσώτατον ἑαυτοῦ καί πάντων τῶν ὄντων οὐρανόν ἵνα τούς πάντας καί τά πάντα ΑΝΑΛΑΒΗ

Ὁ ἀποκόψας τά δεσμά τῆς χωριστικότητος καί ἀπελευθερώσας τάς ἐν ἑαυτῷ θείας λειτουργικάς δυνάμεις, ὁ διά τῆς ὑπέρ τῶν πάντων θυσίας μετά τῶν πάντων ἐν ὑπερόχως γρηγορούσῃ ἀγάπῃ ἑνωθείς καί οὕτω τά ἐπίγεια μετά τῶν ἐπουρανίων ἐν ἑαυτῷ καί δι' ἑαυτοῦ ἑνώσας ἀποβαίνει ὄντως αἰωνία ἀπελευθέρωσις τῶν πεπεδημένων καί ἕνωσις τῶν διεστηκότων, τελεία Ἀγάπη "ἀείποτε μετά τῶν πάντων μένουσα".

Ὁ διά τῆς ἐνδοστροφῆς πρός τήν αὐτογνωσίαν καί διά τῆς αὐτογνωσίας πρός τήν αὐταπάρνησιν καί διά τῆς αὐταπαρνήσεως πρός τήν θεογνωσίαν ὁδοιπορήσας, ὁ διά μέσου τοῦ ἐσχάτου τῆς ὀδύνης σπαραγμοῦ, τοῦ σπαραγμοῦ τοῦ χωρισμοῦ, μεταβάς εἰς τήν ἄρρητον μακαριότητα τῆς ἑνώσεως, ὁ ἐξαρθείς μέχρι τῆς Θείας Ἀληθείας, ἔμπροσθεν τῆς παναχράντου Πηγῆς τῆς Ζωῆς πρόσωπον πρός πρόσωπον, γίνεται ἡ ΟΔΟΣ διά τόν ὅλον κόσμον καί ἡ ΑΛΗΘΕΙΑ καί ἡ ΖΩΗ.

Ν.Κ.Σ.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ

Στῆς Τήνου τ' ὄμορφο νησί
οἱ ναῦτες σάν βρεθοῦνε
στήν ἐκκλησιά τῆς Παναγιᾶς
πᾶνε καί τῆς μιλοῦνε.

Τή σκούνα μας προστάτεψε,
Κυρά μας, Παναγιά μας,
ἐμένα, τή φαμίλια μου
καί τή σκληρή δουλειά μας.

Μή στρέψεις, Βαγγελίστρα μας,
τό τάμα τό φτωχό μας,
σάν μάνα μας πονόψυχη
ἄκουσε τόν καημό μας.

Γαλάζιος εἶναι ὁ οὐρανός,
γαλάζια τά νερά μας,
διάφανος ὁ ἀγέρας μας,
μά σκοτεινή ἡ καρδιά μας.

Εἶναι τά λιόδεντρα ἀργυρά,
μαβιά εἶναι τά βουνά μας,
πράσινα τά χωράφια μας,
μά εἶναι θολή ἡ ματιά μας.

"Ἔχει μπουνάτσα ὁ οὐρανός,
γυαλί εἶναι τά νερά μας,
καλμάρισαν οἱ ἀγέρηδες,
μά δέρνεται ἡ καρδιά μας.

Παρθένα Μεγαλόχαρη,
Θαματουργή Κυρά μας,
ρίξε ἕνα βλέμμα καί σέ μᾶς,
γλύκανε τήν καρδιά μας.

Κι ἡ Παναγιά ἀπό κεῖ ψηλά
μέ γλύκα τούς κοιτάζει,
τούς ξαλαφρώνει τήν καρδιά
ἀπ' τό πικρό μαράζι.

Δημήτρης Θεοδωρίδης

ΠΑΣΚΑΛ — ΡΟΥΣΩ — ΜΑΙΤΕΡΛΙΝΚ

Φέτος θά γιορταστοῦνε τά τρακόσια χρόνια ἀπό τό θάνατο τοῦ Πασκάλ, τά διακόσια πενήντα ἀπό τή γέννηση τοῦ Ρουσώ καί τά ἑκατό ἀπό τή γέννηση τοῦ Μαίτερλινγκ. Ὁ Πελεκάν ἀφιερώνει μερικές σελίδες του σ' αὐτούς τούς τρεῖς στοχαστές.

ΜΠΛΑΙΖ ΠΑΣΚΑΛ
+1662 - 1962

ΠΑΣΚΑΛ

Ἄς θυμίσουμε πρῶτα στούς ἀναγνῶστες μας τό Μπλαίζ Πασκάλ Blaise Pascal , 1623 - 1662), τό μεγάλο γεωμέτρη καί φυσικό, τό διαλεχτό λογοτέχνη, τό βαθυστόχαστο φιλόσοφο, τό φλογερό ἀπόστολο τῆς χριστιανικῆς πίστης.

Ὅπως μᾶς λέει ἡ ἀδελφή του καί βιογράφος του, ἡ Ζιλμπέρτ Περιέ, ὁ Πασκάλ ἤτανε μιά ἐξαιρετικά πρώιμη μεγαλοφυΐα, ἕνα παιδί θαῦμα. Στά δώδεκα χρόνια του ξαναβρῆκε μόνος του, χωρίς νά βοηθηθεῖ ἀπό κανένα βιβλίο, τίς τριανταδύο πρῶτες προτάσεις τῆς γεωμετρίας τοῦ Εὐκλείδη, στά δεκάξη ἔγραφε μιά πραγματεία γιά τίς κωνικές τομές, στά δεκαεννιά ἐπινόησε μιά ἀριθμητική μηχανή καί στά εἰκοσιτρία ἐπανάλαβε τά πειράματα τοῦ Τορριτσέλλι γιά τό κενό. Στόν Πασκάλ χρωστάει ὁ κόσμος ἀνάμεσα σ' ἄλλα τήν ἀνακάλυψη τῶν νόμων τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πίεσης καί τῆς ἰσορροπίας τῶν ὑγρῶν, τόν ὑπολογισμό τῶν πιθανοτήτων, τόν ὑδραυλικό πιεστήρα.

Τό γεωμετρικό του πνεῦμα, τό γεωμετρικό του ἔνστιχτο, ἐκδηλώνεται καί στούς μεθοδικούς καί σφιχτοδεμένους συλλογισμούς του. Καθρεφτίζεται καί στό ὕφος τοῦ συγγραφέα τό λιτό καί ξεκάθαρο, στή φράση του τή σύντομη καί ἀδρή, τή θαυμαστή γιά τήν παραστατική της κυριολεξία. Αὐτές οἱ ἀρετές τῆς σκέψης του καί τῆς πέννας του ἑτοιμάσανε τό δρόμο τοῦ γαλλικοῦ κλασικισμοῦ. Ὅμως ἡ λογική τοῦ Πασκάλ ἡ γεωμετρική δέν εἶναι ψυχρή λογική. Εἶναι λογική γεμάτη πάθος, εἶναι διαλεχτικός ἀγώνας ἐνάντια στήν ἀμφιβολία καί στήν ἀδιαφορία. Γι'αὐτό παίρνει ἡ φράση του τόσο συχνά καί τόσο φυσικά μορφή διαλογική.

Κάποτε κόντεψε ὁ Πασκάλ νά πέσει μέ τό ἀμάξι του ἀπό τή γέφυρα τοῦ Νεϊγύ στό ποτάμι. Ὕστερα ἀπ'αὐτό τό περιστατικό πέρασε μιά νύχτα ἀποφασιστικῆς κρίσης καί ἀποκαλυπτικῆς ἔκστασης, τή νύχτα τῆς 23 τοῦ Νοέμβρη τοῦ 1654. Οἱ ἀνησυχίες του καί οἱ ἀμφιβολίες του γίνανε χαρούμενη βεβαιότητα. Τό βίωμα αὐτό ἐκφράστηκε σέ τοῦτα τά λόγια πού βιαστικά, πυρετικά, χάραξε ὁ Πασκάλ σ'ἕνα κομάτι χαρτί: Βεβαιότητα. Βεβαιότητα. Αἴσθημα. Χαρά. Εἰρήνη. Χαρά, χαρά, χαρά, δάκρυα χαρᾶς....

Ἡ πίστη τοῦ Πασκάλ μπῆκε στό κανάλι τοῦ γιανσενισμοῦ (Jansenisme), τῆς αἵρεσης πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Ὀλλανδό θεολόγο καί κληρικό Κορνήλιο Γιάνσεν (Cornelius Jansen, 1585-1638). Ἡ σύγκρουση πού ξέσπασε ἀνάμεσα στούς γιανσενιστές καί στούς ἰησουΐτες ἦταν ἐπανάληψη τῆς σύγκρουσης πού ἔγινε τόν Ε'αἰῶνα μ.Χ. ἀνάμεσα στόν Αὐγουστῖνο καί στόν Πελάγιο. Οἱ γιανσενιστές, ἀκολουθώντας τήν αὐγουστινιανή παράδοση, ὑποστηρίξανε πώς ὕστερα ἀπό τό προπατορικό ἁμάρτημα δέ μπορεῖ πιά ὁ ἄνθρωπος νά σωθεῖ χωρίς τή θεία χάρη καί πώς μόνο οἱ προορισμένοι μποροῦνε νά τή δεχτοῦνε. Κέντρο τοῦ γιανσενισμοῦ ἦτανε τό περιώνυμο τό Πόρ-Ρουαγιάλ (Port-Royal), παλιό γυναικεῖο μοναστήρι ὅπου καταφεύγανε τότε θεοφοβούμενοι ἄντρες καί ζούσανε ζωή ἀσκητική. Ἕνας ἀπ' αὐτούς ἦτανε καί ὁ Πασκάλ.

Ἡ πίστη τοῦ Πασκάλ εἶναι ἀγαλήνευτη. Ὁ Θεός του εἶναι ὁ Θεός ὁ κρυμμένος, πού μόνο σέ μερικούς φανερώνεται καί μόνο κατά ἕνα μέρος. Καί πού φανερώνεται στήν καρδιά καί ὄχι στή λογική. Στό βάθος τῆς καρδιᾶς βρίσκεται ἡ πίστη. "Δέ θά ἔψαχνες νά μέ βρεῖς ἄν δέ μέ εἶχες βρεῖ", νιώθει ὁ Πασκάλ τό Θεό νά τοῦ λέει. Πιστεύει πώς ἡ λογική εἶναι ἀνίσχυρη χωρίς τήν ἀποκάλυψη. Πώς τή λογική τήν παραπλανοῦν οἱ αἰσθήσεις μέ ἀπατηλά φαινόμενα καί πώς ἡ λογική τούς ἀνταποδίνει τήν ἀπάτη. Ἀνάμεσα στίς αἰτίες τῆς πλάνης ἀναφέρει καί τή συνήθεια. Ἀναφέρει καί τό συμφέρον καί τό ὀνομάζει "θαυμάσιο ἐργαλεῖο γιά νά βγάζεις τά μάτια σου μέ εὐχαρίστηση". Ἐλεεινή λοιπόν θεωρεῖ τήν κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου. Μέ ὅσο βλέπει τήν ἀθλιότητα τοῦ ἀνθρώπου, πού δέ μπορεῖ ν'ἀντι-

κρύσει τόν ἑαυτό του. δίχως νά χάσει τή γαλήνη του, ἄλλο τόσο βλέπει καί τό μεγαλεῖο του. Τό μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πώς τήν ἀθλιότητά του τήν ξέρει. Ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν ἀθλιότητα καί στό μεγαλεῖο εἶναι τό δύσκολο τό αἴνιγμα πού μονάχα ἡ θρησκεία μπορεῖ νά τό λύσει χάρη στό δόγμα τῆς πτώσης.

Δυό εἶναι τά λογοτεχνικά καί φιλοσοφικά ἔργα πού ἄφησε κληρονομιά στόν κόσμο ὁ Πασκάλ, οἱ "Ἐπαρχιακές ἐπιστολές"("Provinciales"), ὅπου παρουσιάζεται κάποιος νά γράφει ἀπό τό Παρίσι σ' ἕναν ἐπαρχιώτη φίλο του καί νά καυτηριάζει τούς ἰησουῖτες καί τούς θεολόγους τῆς Σορβόννης, πού κατατρέχανε τό γιανσενισμό, καί οἱ "Στοχασμοί" ("Pensées"), σκόρπιες σκέψεις προορισμένες νά ἐνσωματωθοῦνε σέ μιά ἀπολογία τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ἡ ἀπολογία αὐτή, πού θά ἀποτελοῦσε τό κύριο ἔργο τοῦ μεγάλου στοχαστῆ, δέν ὁλοκληρώθηκε ποτέ. Τή σταμάτησε ὁ πρόωρος θάνατός του. Μείνανε ὅμως οἱ σκόρπιες σκέψεις, οἱ "Στοχασμοί", ἔργο πού ξεπέρασε τήν ἐποχή καί τή χώρα ὅπου γεννήθηκε, ἔργο πού ἔχει τή δύναμη νά βρίσκει ἀπήχηση σέ κάθε καιροῦ διάνοιες καί καρδιές.

Μαρ. Οἰκονόμου

ΑΠΟ ΤΟΥΣ "ΣΤΟΧΑΣΜΟΥΣ" ΤΟΥ ΠΑΣΚΑΛ

Ὁ ἄνθρωπος ἄλλο δέν εἶναι παρά μιά καλαμιά, ἡ πιό ἀδύναμη στή φύση, μά εἶναι καλαμιά μέ σκέψη. Δέν εἶν' ἀνάγκη ν' ἁρματωθεῖ ὅλο τό σύμπαν γιά νά τόν συντρίψει. Ἕνας ἀτμός, μιά σταλαματιά νερό φτάνει γιά νά τόν σκοτώσει. Μά κι ἄν τόνε τσάκιζε τό σύμπαν, πάλι θά ἦταν ἀνώτερος ὁ ἄνθρωπος ἀπό κεῖνο πού τόν σκοτώνει. Γιατί ξέρει πώς πεθαίνει. Καί γιά τήν ὑπεροχή πού ἔχει τό σύμπαν ἀπέναντί του τό σύμπαν τίποτα δέν ξέρει (Μέρ. Α' ἄρθρ. δ' κεφ. 6).

Οἱ ἄνθρωποι, ἐπειδή δέ μπορέσανε νά ξεφύγουν ἀπό τό θάνατό, ἀπό τή δυστυχία, ἀπό τήν ἄγνοια, σοφιστήκανε νά μήν τά σέφτονται, γιά νά εἶν' εὐτυχισμένοι. Εἶναι ἡ μόνη παρηγοριά πού μπορέσανε νά βροῦνε γιά τά τόσα τους τά βάσανα. Μά εἶναι πολύ μικρή παρηγοριά, γιατί δέν πάει νά γιατρέψει τό κακό, πάει μόνο νά τό κρύψει γιά λίγον καιρό. Καί κρύβοντάς το κάνει τούς ἀνθρώπους νά μή βάλουνε στό νοῦ τους νά τό γιατρέψουνε στ' ἀλήθεια (Μέρ. Α' ἄρθρ. η' κεφ. 4).

Ἡ ἀληθινή ἠθική δέ λογαριάζει τήν ἠθική (Μέρ. Α' ἄρθρ. ι' κεφ. 34).

Ἡ καρδιά ἔχει τά λογικά της κριτήρια, πού ἡ λογική δέν τά ξέρει (Μέρ. Β' ἄρθρ. ιζ' κεφ. 42).

Μετάφρ. Μαρ. Οἰκονόμου

ΖΑΝ ΖΑΚ ΡΟΥΣΩ
1712 _ 1962

ΡΟΥΣΩ

Οἱ γάλλοι φιλόσοφοι τοῦ ΙΗ΄αἰώνα γυρέψανε νά λύσουνε τά προβλήματα τά πολιτικά, τά κοινωνικά, τά ἠθικά, τά θρησκευτικά, βάνοντας στή μπάντα ὅλες τίς προκαταλήψεις. Κ'ἐπαναστήσανε ἐνάντια σέ κάθε αὐθεντία. Ἀπό τό 1750 πάνω κάτω χτυπήσανε τή μοναρχία. Ἔτσι ἑτοιμάσανε τή Γαλλική Ἐπανάσταση. Τό πρῶτο πενηντάχρονο τοῦ αἰώνα, τά συγγράμματά τους, πού ἐχτός ἀπό τή φιλοσοφική τους ἀξία ἔχουνε καί ἀξία λογοτεχνική, τά διακρίνει ἡ διαύγεια τῆς σκέψης καί τῆς ἔκφρασης, τό βασικό χαραχτηριστικό γνώρισμα τοῦ κλασικισμοῦ τοῦ ΙΖ΄αἰώνα. Τό δεύτερο πενηντάχρονο γεννήθηκε ἀντίδραση κατά τοῦ ξεροῦ ὀρθολογισμοῦ τους κι ἀπ'τήν ἀντίδραση αὐτή καλλιεργήθηκε μιά ψυχική διάθεση πού πλέρια ἐκδηλώθηκε ἀργότερα, στήν προρωμαντική καί στή ρωμαντική ἐποχή.

Τούτη τή διάθεση ἀντιπροσωπεύει ὁ Ζάν Ζάκ Ρουσώ (Jean-Jacques Rousseau, 1712 _ 1778), ἀφοῦ ἔδωσε πρωταρχική σημασία στή φαντασία καί στό αἴσθημα. Κι αὐτός ἔκανε τήν πιό τολμηρή κριτική τῆς καταστροφικῆς πολιτικῆς τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ΄καί τῆς πολυτέλειας καί τῆς διαφθορᾶς πού ἐπικρατούσανε στή ραφιναρισμένη καί κυνικά ἐπικούρεια ἀριστοκρατία κείνου τοῦ καιροῦ.

Ὁ Ρουσώ γεννήθηκε στή Γενεύη στίς 28 Ἰουνίου τοῦ 1712, Ἡ παιδική του ἡλικία στάθηκε παραμελημένη κι ὅλη του ἡ ζωή

γεμάτη περιπέτειες. Έκανε πολλές καί διάφορες δουλειές στά πρώτα νεανικά του χρόνια καί περιπλανήθηκε σέ πολλές καί διάφορες χώρες. Άφοῦ συνάντησε ἕνα σωρό δυσκολίες μπῆκε τελικά στά φιλολογικά σαλόνια τά παριζιάνικα καί συνδέθηκε καί συνεργάστηκε μέ τό Βολταίρ καί μέ τό Ντιντερό.

Τά κυριότερα ἔργα του εἶναι ὁ "Λόγος γιά τίς ἐπιστῆμες καί τίς τέχνες" (I750) ὁ "Λόγος γιά τήν ἀνισότητα τῶν ἀνθρώπων"(I754) ἡ "Νέα Ἐλοΐζα" (I76I), τό "Κοινωνικό συμβόλαιο" (I762), ὁ "Αἰμίλιος" (I762), τά "Γράμματα τοῦ βουνοῦ" (I764), τά "Ὀνειροπολήματα ἐρημικοῦ περιπατητῆ" (I770 _ I778) καί οἱ "Ἐξομολογήσεις" (I782 _ I788).

Ὥστε φέτος πού κλείνουνε διακόσια πενήντα χρόνια ἀπό τή γέννηση τοῦ Ρουσῶ κλείνουνε καί διακόσια ἀπό τή δημοσίευση δυό σημαντικῶν ἔργων του, τοῦ "Κοινωνικοῦ συμβόλαιου", καί τοῦ "Αἰμίλιου".

Σ'ὅλα τά βιβλία τοῦ Ρουσῶ νιώθουμε ζωντανή τήν παρουσία του. Ὅλα μᾶς τόν δείχνουν πλούσια προικισμένο ἀπό τή φύση. Βλέπουμε τή λεπτή εὐαισθησία του, τή ζωηρή φαντασία του, τήν ξάστερη λογική του, τήν αὐθόρμητη καλοσύνη του. Βλέπουμε καί τά μεγάλα συγγραφικά του χαρίσματα. Ἡ ἀφήγησή του εἶναι γοητευτική, ὅλο φρεσκάδα. Ἡ φράση του εἶναι πλούσια, ρωμαλέα, ρυθμική. Ὧρες ὧρες ἡ πρόζα του γίνεται ἀληθινή ποίηση. Ὅταν ὁ Ρουσῶ παραδίνεται στά ὀνειροπολήματά του γράφει ἐξαίσιες λυρικές σελίδες. Σωστά εἶπανε πώς αὐτός καί ὁ Σενιέ εἶναι οἱ καλύτεροι γάλλοι ποιητές τοῦ ΙΗ'αἰώνα. Ἰδιαίτερη γοητεία ἔχουνε τά ἔργα του τά αὐτοβιογραφικά καί μάλιστα οἱ καταπληχτικές οἱ "Ἐξομολογήσεις" του.

Ἡ ἰδέα πού κυριαρχεῖ σ'ὅλα τά συγγράμματα τοῦ Ρουσῶ εἶναι πώς ἡ φύση ἔκανε τούς ἀνθρώπους ἀγαθούς καί ἐνάρετους, ἐλεύθερους καί εὐτυχισμένους καί ἡ κοινωνία τούς ἔκανε κακούς καί διεφθαρμένους, σκλάβους καί δυστυχισμένους. Πώς στή φυσική τους κατάσταση, ὅπου ὑπακοῦνε στά ἔνστιχτά τους, ἀκολουθοῦνε τούς νόμους πού ἔγραφε ἡ φύση βαθιά μές στίς καρδιές μέ ἄσβηστα γράμματα, τούς νόμους πού ὑπαγορεύει ἡ συνείδηση, ὁ μόνος κριτής τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ. Τή φιλοσοφία τοῦ Λάο Τσέ μᾶς φέρνει στό νοῦ τούτη ἡ ἐμπιστοσύνη στά φυσικά ἔνστιχτα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐμπιστοσύνη στή σοφία τῆς φύσης.

Τήν ἀγαπάει ὁλόθερμα τή φύση ὁ Ρουσῶ. Εἶναι εὐτυχισμένος στό ὕπαιθρο. Τόν συνεπαίρνει ὁ ἐνθουσιασμός μπροστά στήν ἥμερη ἤ στήν ἄγρια ὀμορφιά τῶν τοπίων. Λέει πώς τῆς φύσης ἡ μαγευτική ὀμορφιά κάνει τόν ἄνθρωπο νά τά ξεχνάει ὅλα, νά ξεχνάει καί τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του. Πώς μεταφέρνει τήν ψυχή ἔξω ἀπό τό χρόνο καί τῆς δίνει τή χαρά γιά τήν ὕπαρξή της, τή λαχτάρα γιά τήν ἀπεραντοσύνη, τή δύναμη νά νιώθει τό Θεό μέσα σέ ὅλα. Κι αὐτή εἶναι ἡ θρησκεία τοῦ Ρουσῶ, θρησκεία χωρίς δόγματα.

Οἱ ἰδέες τοῦ Ρουσῶ βρήκανε μεγάλη ἀπήχηση. Πιό ἄμεσα ἀπ'ὅλους τούς γάλλους στοχαστές τοῦ ΙΗ'αἰώνα ἔχει ἐμπνεύσει τή Γαλλική Ἐπανάσταση. Παίρνοντας γιά συνθήματα τους τήν ἐλευθερία, τήν ἰσό-

τητα καί τήν ἀδελφότητα οἱ πολιτικοί τῆς Ἐπανάστασης ἀκολουθοῦν πιστά τό πνεῦμα τοῦ "Κοινωνικοῦ συμβόλαιου".

Τίς ἰδέες τοῦ Ρουσώ τίς ξαναβρίσκουμε καί στή Διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ Ρουσώ εἶχε μεγάλη ἐπίδραση στούς γάλλους συγγραφεῖς τῆς ἀρχῆς τοῦ ΙΘ΄αἰώνα καί μάλιστα στό Σατωμπριάν. Ἡ φράση τοῦ Σατωμπριάν μέ περισσότερο χρῶμα, μά μέ λιγότερη λιτότητα θυμίζει τή φράση τοῦ Ρουσώ.

Πολλά χρωστᾶνε στό Ρουσώ οἱ γάλλοι ρωμαντικοί καί ἰδιαίτερα τήν ἀντίδρασή τους κατά τῆς στεγνῆς λογικῆς τῶν κλασικῶν. Τό λυρισμό του τόν ξανασυναντᾶμε στούς "Στοχασμούς", καί στίς "Αρμονίες" τοῦ Λαμαρτίν. Πρίν ἀπό τούς ρωμαντικούς ἀνακάλυψε αὐτός τήν ἀνταπόκριση πού βρίσκει ἡ ψυχική διάθεση στή γύρω φύση.

Ἡ ἐπίδραση τοῦ Ρουσώ δέν περιορίστηκε στή Γαλλία. Ἁπλώθηκε σ'ὅλη τήν Εὐρώπη. Τή βλέπουμε στό "Βέρθερ" τοῦ Γκαῖτε καί στούς "Ληστές" τοῦ Σίλλερ. Στό Φίχτε πολλές σκέψεις φέρανε οἱ θεωρίες τοῦ γάλλου φιλοσόφου γιά τήν πολιτική ἐξουσία. Ὁ Χέρντερ ἐμπνέεται ἀπό τίς παιδαγωγικές ἰδέες πού ἐκφράζονται στόν "Αἰμίλιο". Ὁ σοσιαλιστής ὁ Λασάλ συχνά θυμήθηκε τό "Κοινωνικό συμβόλαιο ". Ὁ Τολστόϊ διακήρυξε πώς ἦταν ὀπαδός τοῦ Ρουσώ.

Εἶναι καί σήμερα πολύ κοντά μας ὁ Ρουσώ. Γιατί ἡ σκέψη του εἶναι ἀρκετά γόνιμη ὥστε νά μᾶς κάνει νά σκεφτοῦμε. Ὁ Γκαῖτε εἶπε πώς μέ τό Βολταίρ καί μέ τό Ρουσώ πεθαίνει ἕνας παλιός κόσμος καί γεννιέται ἕνας κόσμος καινούργιος. Καί ὁ ἱστορικός τῆς γαλλικῆς λογοτεχνίας ὁ Λανσόν εἶπε πώς τό Ρουσώ τόν βρίσκουμε τήν ἀρχή ὅλων τῶν λεωφόρων τοῦ τωρινοῦ καιροῦ.

Μαρ. Οἰκονόμου

ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΡΟΥΣΩ

Ὁ ἄνθρωπος γεννήθηκε λέφτερος καί παντοῦ βρίσκεται ἁλυσοδεμένος. Κάποιος θεωρεῖ τόν ἑαυτό του ἀφέντη τῶν ἄλλονῶν κ' εἶναι πιό σκλάβος ἀπ'αὐτούς.

Ἀπό τό "Κοινωνικό συμβόλαιο" (βιβλ.Α΄κεφ. α΄)

Ἡ τάση μας νά ἀντλοῦμε τό αἴσθημα τῆς ὕπαρξής μας ἀπό τήν κρίση τῶν ἄλλων δημιουργεῖ ἀδιαφορία γιά τό καλό καί τό κακό μ' ὅλα τά τόσο ὡραῖα κηρύγματα. Ἔτσι ὅλα περιορίζονται στά φαινόμενα, ὅλα γίνονται ψεύτικα, πλαστά, ἡ τιμή, ἡ φιλία, ἡ ἀρετή... Τούς ἄλλους ρωτᾶμε νά μᾶς ποῦνε τί εἴμαστε, τόν ἑαυτό μας ποτέ δέν τολμᾶμε νά τόν ρωτήσουμε. Κ'ἔτσι μέσα σέ τόση φιλοσοφία, μέσα σέ τόσο ἀνθρωπιστική παιδεία, μέσα σέ τόση εὐγένεια, τό μόνο πού ἔχουμε εἶναι μιά ἐμφάνιση ἐξωτερική, ἀπατηλή καί ἐπιπόλαιη, τιμή χωρίς ἀρετή, εὐχαρίστηση χωρίς εὐτυχία.

Ἀπό τήν "Ἀνισότητα τῶν ἀνθρώπων (μέρ.β΄)

Μετάφρ. Μ. Οἰκονόμου.

ΜΩΡΙΣ ΜΑΙΤΕΡΛΙΝΓΚ
1862 _ 1962

ΜΑΙΤΕΡΛΙΝΓΚ

Ὁ Μωρίς Μαίτερλινγκ ἤ Μάτερλινγκ, ὅπως προφέρουνε τ'ὄνομά του φλαμανδικά οἱ πατριῶτες του οἱ Βέλγοι,(Maurice Maeter - linck (1862 _ 1949), εἶναι μιά ἀπό τίς πιό ευγενικές ψυχές πού ἐρευνήσανε γιά ν'ἀνακαλύψουν ἀλήθειες.

Σέ πολύ νεαρή ἡλικία πῆγε στό Παρίσι κ'ἔζησε λίγον καιρό μέσα στήν ἀτμόσφαιρα τοῦ συμβολισμοῦ. Ἰδιαίτερα ἐπηρεάστηκε ἀπό τό βαθύ καί παράξενο συμβολισμό τοῦ Βιλλιέ ντέ λ'Ἴλ_Ἀντάμ (Villiers del'Isle-Adam, 1840 _ 1889).

Ἄρχισε τή συγγραφική σταδιοδρομία του δημοσιεύοντας ποιήματα συμβολικά, πρῶτα τή συλλογή "Θερμοκήπια" κ'ἔπειτα τά "Δώδεκα τραβούδια"[1]. Ἀργότερα βάλθηκε νά μεταφέρει στό θέατρο τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῆς συμβολικῆς ποίησης. Εἶναι ὁ μεγάλος δραματουργός τοῦ συμβολισμοῦ. Μερικά ἀπό τά δράματά του ἔχουνε θέματα παρμένα ἀπό τό Μεσαίωνα ὅπως "Ἡ πριγκηποπούλα Μαλέν καί "Ὁ Πελλέας καί ἡ Μελισσάνδη", πού τό ἔκανε μουσική σύνθεση ὁ Ντεμπυσύ.[2] Ὅλα εἶναι θεατρικά ἔργα "στατικά", δέν ἔχουνε δράση. Τά πρόσωπα τά τυλίγει ἕνας πέπλος μυστήριου. Οἱ σιωπές τους καί τά μισόλογά τους ἐκφράζουνε τίς μυστικές δυνάμεις πού κυβερνᾶνε τόν ἄνθρωπο. Τό "Γαλάζιο πουλί" εἶναι ἕνα ἐξαίσιο παραμυθόδραμα μέ θέμα τήν ευτυχία. Ἡ "Μόννα Βάννα" δέν εἶναι συμβολικό ἔργο, ἔχει δράση μέ δυνατές συγκρούσεις ὅπως οἱ τραγωδίες τοῦ Κορνέϊγ.

---

1. Ἔπειτα γίνανε δεκαπέντε.
2. Φέτος γιορτάζονται τά ἑκατό χρόνια ἀπό τήν γέννησή του.

Σήμερα βέβαια τό στατικό θέατρο δέ συγκινεῖ ὅπως ἄλλοτε. Μά ἡ Ἱστορία τοῦ θεάτρου δέν ξεχνάει τό τί χρωστάει τό νεώτερο θέατρο στά συμβολικά δράματα τοῦ Μαίτερλινγκ, πού σ'αὐτή τήν περιοχή στάθηκε πρωτοπόρος, και νοτόμος.

Ἐχτός ἀπό τά θεατρικά του ἔργα τόν δοξάσανε τό βέλγο λογοτέχνη καί οἱ συλλογές ἀπό τά φιλοσοφικά του δοκίμια. Τά θέματά τους παρουσιάζουνε μεγάλη ποικιλία, γιατί ἕνα σωρό πράματα τόν συγκινοῦν καί τόν ἐμπνέουν. Τήν παρουσία τῆς ὀμορφιᾶς τή νιώθει παντοῦ. Κανένα πράμα δέν τοῦ φαίνεται στερημένο ἀπό ἐσωτερική ὀμορφιά. Καί στά δοκίμιά του, ὅπως καί στήν ποίησή του καί στή δραματογραφία του, τά κυρίαρχα μοτίβα εἶναι ἡ μοίρα καί τό μυστήριο τοῦ κόσμου.

Ἰδιαίτερα ἀσχολήθηκε ὁ Μαίτερλινγκ μέ τίς ψυχικές καί μεταψυχικές ἔρευνες, μέ τόν ἀποκρυφισμό, μέ τή θεοσοφία. Τό μυστήριο τοῦ θανάτου τράβηξε πάντα τήν προσοχή του. Ἐνδιαφέρθηκε γιά μεγάλους μυστικιστές, γιά τό φλαμανδό τό Ρούυσμπρουκ, γιά τό γερμανό τό Νοβάλις, γιά τόν ἀμερικανό τόν Ἔμερσον.

Τά πιό σημαντικά ἀπό τά βιβλία πού ἀποτελοῦνε τό δοκιμιογραφικό ἔργο τοῦ Μαίτερλινγκ εἶναι "Ὁ θησαυρός τῶν ταπεινῶν", "Ἡ σοφία καί ἡ εἱμαρμένη", "Ἡ ζωή τῶν μελισσῶν", "Ὁ διπλός κῆπος", "Ἡ νοημοσύνη τῶν λουλουδιῶν", "Ὁ θάνατος", "Ὁ ἄγνωστος ξένος", "Τά μονοπάτια στό βουνό", "Τό μεγάλο μυστικό", "Ἡ ζωή τῶν τερμιτῶν", "Ἡ ζωή τοῦ διαστήματος", "Ἡ μεγάλη φαντασμαγορία", "Ἡ ζωή τῶν μυρμηγκιῶν", "Ὁ μεγάλος νόμος", "Ὁ ἴσκιος τῶν φτερῶν". "Ἡ ζωή τῶν μελισσῶν", τό ἀριστούργημα τοῦ Μαίτερλινγκ, εἶναι ὕμνος στήν ἀλληλεγγύη πού ἑνώνει τά ὄντα τῆς δημιουργίας μπροστά στό μεγάλο αἴνιγμα πού ἡ φύση τούς δίνει νά λύσουνε. Σ'αὐτό του τό ἔργο, καθώς καί στή "Ζωή τῶν τερμιτῶν" καί στή "Ζωή τῶν μυρμηγκιῶν", ὁ βέλγος στοχαστής προσπαθεῖ ν'ἀνακαλύψει τά μυστικά τῆς ζωῆς τῶν ζώων. Στό δοκίμιό του "Ἡ νοημοσύνη τῶν λουλουδιῶν" ἐρευνᾶ τά μυστικά τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν. Στό "Θάνατος" ἐξετάζει ὅλες τίς ὑποθέσεις πού ἔχουνε διατυπωθεῖ γιά τή μεταθανάτια τύχη τῆς ψυχῆς. Στόν "Ἄγνωστο ξένο" μιλάει γιά τίς ἀσύνειδες τινος ψυχικές δυνάμεις. Στό "Μεγάλο μυστικό" μελετάει μιά μιά τίς διάφορες μορφές τῆς ἐσωτερικῆς διδασκαλίας ἀπό τά πανάρχαια χρόνια ὡς τήν ἐποχή του.

Ὁ Μαίτερλινγκ εἶναι ποιητής φιλόσοφος. Ἡ φιλοσοφία του δέν εἶναι μόνο τοῦ νοῦ, εἶναι καί τῆς καρδιᾶς, εἶναι φιλοσοφία λυρική. Μερικές φορές παίρνει τόνους στωικούς. Στό ἔργο του "Ἡ σοφία καί ἡ εἱμαρμένη" εἶναι ἐπηρεασμένος ἀπό τό στωικό ρωμαῖο αὐτοκράτορα Μάρκο Αὐρήλιο. Γυρεύει νά ἐναρμονίσει τόν ἑαυτό του μέ τό Σύμπαν, νά ταυτίσει τή θέλησή του μέ τή μυστική θέληση τῆς Ζωῆς.

Ἡ λεπτότητα πού χαραχτηρίζει τή σκέψη του συνταιριάζεται μέ τήν περίπλοκη σύνθεση τῶν πραγμάτων. Καί μέ τή λεπτή του σκέψη καί μέ τό τρυφερό του αἴσθημα συνταιριάζεται ἡ ποιητική του πρόζα, ἡ ἁπαλή, ἡ ρευστή. Ἡ μουσικότητα τῆς φράσης του.

ΜΕΣ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΟΣΠΗΛΙΑ

Μές στή θαλασσοσπηλιά τήν άλυσόδεσαν
Κ'έκαναν στήν πόρτα ένα σημάδι·
Τό κλειδί τῆς πόρτας ἔπεσε στή θάλασσα,
Καί λησμόνησε τό φῶς ἡ κόρη στό σκοτάδι.

Πρόσμενε τίς μέρες τίς καλοκαιριάτικες
Καί τίς χειμωνιάτικες, στά σίδερά της·
Ἑφτά χρόνια ἡ κόρη πρόσμενε καί πλιώτερο,
Καί περνοῦσε μιά φορά τό χρόνο ένας διαβάτης.

Μά τῆς κόρης τά μαλλιά ματαθυμήθηκαν
Κι'αναζήτησαν καί βρῆκαν τό φῶς πάλι·
Σάν τά φίδια ανάμεσα στίς πέτρες γλίστρησαν,
Κ'έλαμψάν οἱ βράχοι τῆς σπηλιάς καί τ'ακρογιάλι.

Πέρασε ὁ διαβάτης, καί εἶδε καί δέ γνώρισε
Τί εἶναι ἐκεῖνο πού ἀνάλαμπει καί φωτίζει·
Κάποιο ξωτικό φανέρωμα τό νόμισε
Καί, τό δρόμο ἀλλάζοντας, τά μάτια ἀλλοῦ γυρίζει.

Μωρίς Μαίτερλινγκ. 'Από τά "Δεκαπέντε τραγούδια".
Μετάφρ. Γ. Δροσίνη

Η ΣΙΩΠΗ

Μέσα στή σιωπή τά μεγάλα πράγματα παίρνουν μορφή γιά νά μπορέσουν νά φανερωθοῦν τέλεια καί μεγαλόπρεπα στό φῶς τῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς πού θά τήν κατακτήσουν...

...Όλοι οἱ σπουδαῖοι ἄνθρωποι πού γνώρισα, κ'οἱ λιγότερο διπλωμάτες ακόμα, ἀποφεύγανε νά φλυαρήσουν γιά ἐκεῖνο πού σχεδιάζανε νά δημιουργήσουν. Καί σύ, μέσα στά μικρά σου μπερδέματα, προσπάθησε γ ι ά μ ι ά μ έ ρ α ν ά κ ρ α τ ή σ ε ι ς τ ή γ λ ώ σ σ α σ ο υ καί τήν ἄλλη μέρα πόσο τά σχέδιά σου κ'οἱ ἐργασίες σου θἆναι πιό φωτεινά. Πόσα συντρίμια καί πόσα σκουπίδια αὐτοί οἱ βουβοί ἐργάτες σαρώσανε μέσα σου τίς στιγμές πού οἱ ἀνώφελοι ἐξωτερικοί θόρυβοι δέν μπαίνανε πιά. Πολύ συχνά ὁ λόγος δέν εἶναι, ὅπως εἶπε ὁ γάλλος, ἡ τέχνη νά κρύβεις τή σκέψη σου, εἶναι ἡ τέχνη νά τήν πνίγεις καί νά τή σταματᾶς, ἔτσι πού νά μή σοῦ απομένει πιά τίποτα νά κρύψεις. Μεγάλος εἶναι κι ὁ λόγος μά δέν εἶναι τό πιό μεγάλο πρᾶγμα στόν κόσμο. Όπως λέγει τό ἐλβετικό ρητό, ὁ λόγος εἶναι ἀσήμι κ' ἡ σιωπή χρυσάφι, ἤ καλύτερα ἄς ποῦμε: ὁ λόγος ἀνήκει στό χρόνο, ἡ σιωπή στήν αἰωνιότητα...

. . ." Μονάχα στό σκοτάδι δουλεύουν οἱ μέλισσες, μονάχα μές στή σιωπή ἡ σκέψη, στή μυστικότητα ἡ ἀρετή...

. . ."Ας μή νομίζομε πώς ὁ λόγος χρειάζεται γιά τήν ἀληθινή ἐπικοινωνία ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους. Τά χείλια κ'ἡ γλῶσσα μπορούν νά ξεσκεπάσουν τήν ψυχή ὅπως ἕνας ἀριθμός σέ μιά αἴθουσα ζωγραφικῆς ἀντιπροσωπεύει π.χ. μιά εἰκόνα τοῦ Μέμλιγκ, μά τή στιγμή πού ἔχομε πραγματικά κ ά τ ι ν ά π ο ῦ μ ε , εἴμαστε ἀναγκασμένοι νά σωπάσομε, κι ἄν αὐτές τίς στιγμές ἀντισταθοῦμε στίς ἀόρατες καί πιεστικές προσταγές τῆς σιωπῆς, τότε πιά θά ἔχομε πάθει μιά αἰώνια ἀπώλεια πού οἱ μεγαλύτεροι θησαυροί τῆς ἀνθρώπινης σοφίας δέ θά μπορέσουν νά τή διορθώσουν, γιατί θάχομε χάσει τήν εὐκαιρία ν'ἀκούσομε μιάν ἄλλη ψυχή καί νά δώσομε μιᾶς στιγμῆς ὕπαρξη στή δικιά μας τήν ψυχή. Καί μέσα σέ πολλές ἀνθρώπινες ζωές τέτοιες εὐκαιρίες δυό φορές δέν ἔρχονται...

Μιλᾶμε στίς στιγμές πού δέν ζοῦμε, στίς στιγμές πού δ έ ν θ έ λ ο μ ε ν'ἀντικρύσομε τούς ἀδελφούς μας καί πού νιώθομε κάτι τί νά μᾶς προειδοποιεῖ πώς κάπου κλείσανε οἱ θεϊκές οἱ πόρτες. Τσιγκουνευόμαστε τή σιωπή κι ἀκόμα κ'οἱ πιό ἀπρόσεχτοι ἀπό μᾶς δέν σωπαίνουν μ'ὅποιον ἄνθρωπο καί νᾶναι. Τό ἔνστιχτο τῆς ὑπερανθρώπινης ἀλήθειας, πού ὅλοι μας τό ἔχομε, μᾶς προειδοποιεῖ πώς εἶναι ἐπικίνδυνο νά σωπάσομε μέ κάποιον πού δέν ἐπιθυμοῦμε νά τόν γνωρίσομε ἤ πού δέν τόν ἀγαποῦμε. Γιατί τά λόγια περνοῦνε ἀνάμεσα ἀπ'τούς ἀνθρώπους, μά ἡ σιωπή, ἄν βρεῖ μιά στιγμή πού νᾶναι ἐνεργητική, δέν χάνεται ποτέ, κ'ἡ ἀληθινή ζωή, ἡ μόνη πού ἀφήνει κάποιο σημάδι, εἶναι καμωμένη ἀπ'τή σιωπή...

. . ."Αν κατεβήκατε μιά στιγμή μές στήν ψυχή σας, ὡς τά βάθη της πού οἱ ἄγγελοι τά κατοικοῦνε, τότε αὐτό πού πρῶτα ἀπ'ὅλα θά θυμηθεῖτε, γιά κάποιον πού ἀγαπήσατε πραγματικά, δέν εἶναι τά λόγια πού εἶπε ἤ οἱ κινήσεις πού ἔκανε, εἶναι οἱ σιωπές πού ζήσατε μαζί. Γιατί μονάχα ἡ π ο ι ό τ η τ α αὐτῆς τῆς σιωπῆς σᾶς ἀποκάλυψε τήν π ο ι ό τ η τ α τῆς ἀγάπης σας καί τῆς ψυχῆς σας.

Ἐδῶ μιλάω μονάχα γιά τήν ἐνεργητική σιωπή, γιατί ὑπάρχει κ' ἡ παθητική σιωπή, πού εἶναι μόνο τό ἀντικαθρέφτισμα τοῦ ὕπνου, τοῦ θάνατου καί τῆς ἀνυπαρξίας. Εἶναι ἡ σιωπή πού κοιμᾶται, κι ὅσο κοιμᾶται εἶναι λιγότερο ἐπικίνδυνη ἀκόμα κι ἀπ'τά λόγια, μά κάποιο ἀναπάντεχο γεγονός μπορεῖ ξαφνικά νά τήν ξυπνήσει _ καί τότε ἡ ἀδελφή της, ἡ μεγάλη δημιουργική σιωπή, στή θέση της θρονιάζει. Προσέξτε. Δυό ψυχές θά συναντηθοῦνε, θά πάψουνε τά λόγια, τά φράγματα θά σπάσουνε κ'ἡ κοινότυπη ζωή θά δώσει τή θέση της σέ μιά ζωή πού ὅλα γίνονται σοβαρά, πού ὅλα βρίσκονται δίχως ἄμυνα, πού τίποτα δέν τολμάει νά γελάσει, πού τίποτα δέν ξεχνιέται...

Κ'ἐπειδή ὅλοι μας ξέρομε αὐτή τή σκοτεινή παρουσία κι αὐτά τά ἐπικίνδυνα παιχνίδια, γι'αὐτό φοβόμαστε τόσο πολύ τή σιωπή.

Πόσες ἀσήμαντες φιλίες δέν ἔχουνε ἄλλη βάση ἀπ'τήν ἀποστροφή γιά τή σιωπή...

...Οἱ πιό πολλοί ἀπό μᾶς μονάχα δυό τρεῖς φορές στή ζωή τους κατάλαβαν καί παραδέχτηκαν τή σιωπή. Δέν τολμοῦν νά ὑποδεχτοῦν αὐτή τήν ἀδιαπέραστη ξένη παρά σέ ἐπίσημες περιστάσεις,μά τότε σχεδόν ὅλοι τήν ὑποδέχονται μέ σεβασμό...

Σέ μιά ἐπιστροφή, σέ μιά ἀναχώρηση, μέσα σέ μιά μεγάλη χαρά, δίπλα σ'ἕνα νεκρό, ἤ στό χεῖλος μιᾶς δυστυχίας...

Θυμηθεῖτε αὐτές τίς στιγμές πού ὅλα τά κρυμμένα πολύτιμα πετράδια φανερώνονται καί πού οἱ κοιμισμένες ἀλήθειες ξυπνᾶνε ἀπότομα καί πεῖτε μου ἄν τότε ἡ σιωπή δέν ἦταν καλή καί χρήσιμη, ἄν τά χάδια τοῦ ἐχθροῦ, τοῦ ἐχθροῦ πού ὁλοένα διώχνομε, δέν ἦταν χάδια θεϊκά. Τά φιλιά τῆς σιωπῆς τῆς δυστυχίας — γιατί πρό πάντων μές στή δυστυχία ἡ Σιωπή μᾶς ἀγκαλιάζει — δέν μποροῦνε νά ξεχαστοῦνε καί γι'αὐτό ἐκεῖνοι πού τά γνωρίσανε πιό συχνά ἀπ'τούς ἄλλους, ἐκεῖνοι ἀξίζουν πιό πολύ ἀπ'τούς ἄλλους. Ἴσως μονάχα αὐτοί νά ξέρουνε πάνω σέ ποιά βουβά καί βαθειά νερά ἀναπαύεται τό λεπτό φλούδι τῆς καθημερινῆς ζωῆς, καί πήγανε πιό κοντά στόν Θεό, καί τά βήματα πού κάνανε δίπλα στό φῶς εἶναι βήματα πού δέν χάνονται γιατί ἡ ψυχή μπορεῖ νά μήν ἀνεβεῖ,μά δέν μπορεῖ ποτέ νά κατεβεῖ...

...Ἡ ἀληθινή σιωπή μᾶς περιτριγυρίζει ἀπ'ὅλες τίς μεριές,εἶναι στό βάθος τῆς ὑπονοούμενης ζωῆς μας, καί μόλις κάποιος ἀπό μᾶς τρέμοντας χτυπήσει μιά ἀπ'τίς πόρτες τῆς ἀβύσσου, πάντα ἡ ἴδια ἡ προσεχτική σιωπή μᾶς ἀνοίγει αὐτή τήν πόρτα.

Κ'ἐδῶ ἀκόμια εἴμαστε ὅλοι ἴσοι μπροστά στό ἀπροσμέτρητο. Κ'ἡ σιωπή τοῦ βασιλιᾶ ἤ τοῦ σκλάβου μπρός στό θάνατο, στόν πόνο ἤ στήν ἀγάπη, ἔχει τήν ἴδια ὄψη καί κρύβει κάτω ἀπ'τόν ἀδιαπέραστο μανδύα της τούς ἴδιους θησαυρούς...

...Μόλις τά χείλια κοιμηθοῦνε, οἱ ψυχές ξυπνοῦνε κι ἀρχίζουν νά ἐργάζονται, γιατί ἡ σιωπή εἶναι γεμάτη ἀπό ἐκπλήξεις, ἀπό κινδύνους κι ἀπό εὐτυχία καί μέσα της οἱ ψυχές κατακτιοῦνται. Ἄν πραγματικά θέλετε νά δοθεῖτε σέ κάποιον, σωπάσετε μ'αὐτόν-ἐκτός ἄν αὐτή ἡ ἀνησυχία ἄλλο δέν εἶναι παρά ἡ ἀνησυχία ἤ ἡ μεγαλόπρεπη φιλαργυρία τοῦ ἔρωτα πού ἐλπίζει θαύματα - ἀποφύγετέ τον, γιατί ἡ ψυχή κιόλας γνωρίζει μέ ποιόν ἔχει νά κάνει. Ὑπάρχουν μερικοί πού κοντά τους κι ὁ πιό μεγάλος ἥρωας δέν θά τολμοῦσε νά σωπάσει, κ'οἱ ψυχές πού δέν ἔχουν τίποτε νά κρύψουν τρέμουνε μήπως μερικές ἄλλες ψυχές τίς ξεσκεπάσουν. Εἶναι κι ἄλλες ψυχές πού δέν μποροῦν νά σωπάσουν καί πού σκοτώνουν τή σιωπή ὁλόγυρά τους. Κι αὐτά εἶναι τά μόνα πλάσματα πού περνοῦν πραγματικά ἀπαρατήρητα. Δέν κατορθώνουν νά διαπεράσουν τήν ἀποκαλυπτική ζώνη, τή μεγάλη ζώνη τῆς σταθερῆς καί πιστῆς λάμ—

φης. Δέν μπορούμε νάχομε καθαρή ἰδέα γιά κεῖνον πού δέν σώπασε ποτέ. Θάλεγες πώς ἡ ψυχή του δέν ἔχει πρόσωπο. " Δέν γνωριζόμαστε ἀκόμα, μοῦ ἔγραφε κάποτε κάποιος πού τόν ἀγαποῦσα πάρα πολύ, γιατί δέν τολμήσαμε ἀκόμα νά σωπάσομε μαζί". Κ'ἦταν ἀλήθεια. Ἀγαπιόμαστε τόσο βαθειά πού φοβόμαστε αὐτή τήν ὑπεράνθρωπη δοκιμασία. Καί κάθε φορά πού ἡ σιωπή — ἄγγελος τῶν μεγάλων ἀληθειῶν κι ἀγγελιοφόρος τοῦ ἄγνωστου — πού εἶναι ξεχωριστή σέ κάθε ἀγάπη, κατέβαινε ἀνάμεσά μας, οἱ ψυχές μας μοιάζανε γονατιστές νά γυρεύουνε βοήθεια καί νά ἱκετεύουνε γι'ἀκόμα λίγες ὧρες ἀθώας φευτιᾶς, γιά λίγες ὧρες ἄγνοιας, γιά λίγες παιδιάστικες ὧρες.

Κι ὅμως ἡ ὥρα αὐτή πρέπει ναρθεῖ. Εἶναι ὁ ἥλιος τῆς ἀγάπης κι ὡριμάζει τά φροῦτα τῆς ψυχῆς, ὅπως ὁ ἄλλος ἥλιος τά φροῦτα τῆς γῆς. Μά δέν ἔχουν ἄδικο οἱ ἄνθρωποι πού τή φοβοῦνται, γιατί ποτέ δέν ξέρουνε ποιά θάναι ἡ π ο ι ό τ η τ α τῆς σιωπῆς πού θά γεννηθεῖ. Ὅλα τά λόγια μοιάζουνε, ὅλες οἱ σιωπές διαφέρουνε, καί τίς περισσότερες φορές μιά ὁλόκληρη είμαρμένη ἐξαρτιέται ἀπ'τήν π ο ι ό τ η τ α αὐτῆς τῆς πρώτης σιωπῆς πού δυό ψυχές θά τῆς δώσουνε ζωή... Καί γι αὐτό κ'οἱ πιό τρυφεροί ἐραστές ἀργοπορούνε τόσο συχνά ὡς τίς τελευταῖες ὧρες τήν ἐπίσημη εἴσοδο τῆς μεγάλης ἀποκαλύπτριας τοῦ τρίσβαθου τῆς ὕπαρξης.....

Μωρίς Μαίτερλινγκ. Ἀποσπάσματα ἀπό τό δοκίμιο " Ἡ σιωπή" τῆς συλλογῆς "Ὁ θησαυρός τῶν ταπεινῶν". Μετάφρ. Ἀγλ. Ζάννου.

Η ΣΙΩΠΗ ΕΙΝΑΙ Η ΔΥΝΑΤΟΤΕΡΗ ΚΡΑΥΓΗ

Ὁ σοφός δέ φωνάζει· ξέρει. Ἡ δυνατότερη κραυγή εἶναι ἡ σιωπή· σωπαίνει.

Νίκος Καζαντζάκης. Ἀπό τήν τραγωδία "Βούδας" (Μέρος Α΄)
Βλ. "Θέατρο" τόμ. Γ΄("Τραγωδίες μέ διάφορα θέματα") σελ. 502.

ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

Μή κλαῖς λουλούδι πού'χασες
δροσοσταλίδα τό πουρνό.
Ὅλα τ'ἀστέρια τά 'χασε
κι ὁ οὐρανός γελάει.

Ρ. Ταγκόρ. Ἀπό τά "Πλανεμένα πουλιά". Λεύτερη ἀπόδ. Δημ. Θεοδωρίδη".

ΓΑΛΗΝΙΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΩΙΟΥ

..Αὐτό πού μᾶς δίνει λύπες εἶναι πώς χάνουμε λίγα καί ὑποφέρουμε μόνο γιατί μποροῦμε νά μετροῦμε σ'αὐτό πού μᾶς ἀπομένει, τό μέγεθος αὐτοῦ πού χάσαμε· μ'ἀπ'τή στιγμή πού θά χαθοῦν ὅλα, νιώθουμε μιάν ἀνείπωτη ἀλαφράδα, γιατί ἀλαφρώσαμε ἀπ' τό μέγιστο τῶν πόνων πόνο. Κ'αἰσθάνομαι ἀλαφρός, ἀλαφρός σάν ἕτοιμος φτερά νά πάρω.

Ἴβο Ἄντριτς (Ivo Andrich), σύγχρονος γιουγκοσλάβος λογοτέχνης (βραβεῖο Νόμπελ). Ἀπό τό "Ex ponto". Μετάφρ. Ἄρη Δικταίου.

ΓΥΡΗ ΚΑΙ ΚΑΡΠΙΣΜΑ

Κάποτε ἀργοῦνε νά ὡριμάσουνε οἱ καρποί,
μά κάποτε ἀπ'τή νύχτα ὡς τήν αὐγή...
Σάν νἄγινε τό θάμα.
Ἔτσι κι'ἐκεῖνο τό φλογάτο καλοκαίρι...
Πόσο γοργά ἐκινήθη τό πετούμενο.
Θεοῦ θέλημα ἦτανε ἤ μιᾶς μοίρας;
Ποιός ξέρει καί ποιόν νοιάζει.
Πολύχυμος ὁλόγυρα ὁ καρπός
κ'ἀκέρια ἡ φύση μέσα του πυρήνας.
Κι'ἔπεσε ἀπό τό δέντρο στ'ἁπαλά,
στή σιγουριά μιᾶς ἀγκαλιᾶς, μιᾶς μήτρας.

Μιά σφήκα ἐκεῖ μετάφερε τή γύρη,
κι ἔγιναν ὅλα μ'ἕνα θεῖο ρυθμό,
μ'ὅλο πού ἡ σφήκα πῆγε νά κεντρίσει.
Ποιός μίλησε γιά μοίρα;
Θάμα, θέλημα καί ἀγάπη
φορτώσανε σέ δαίμονα τή ράχη
τήν ὀμορφιά καί τό τέλειο συναπάντημα.

Καρποφορία ἐξ ὕφους θἆναι πιά
ἀπό τώρα κι'ἐμπρός, τό μέγα ἐπίτευγμα.
Θάρρος, ἀγάπη, θέλημα καί θάμα.
Ἀναζήτηση στά ἔνδον κι'ἀνθρωπιά
θά ὁρίζει κάθε ὡρίμασμα ἀπό σήμερα...
Κι'ἐσύ δέν ἔχεις πιά τί νά ρωτήσεις.
Γιατί ἄν γλυστρήσεις στό ρώτημα θ'ἀκούσεις
φαῦλοι καιροί καί τόποι ν'ἀπαντοῦνε:
"Πᾶψε πιά νά τρικλίζεις, εἶναι Χίμαιρα".

Ν. Προεστόπουλος

ΜΥΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ι. ΘΕΑΤΡΟ

Ο "ΛΟΕΝΓΚΡΙΝ" ΤΟΥ ΒΑΓΚΝΕΡ.

Στό "Καράβι — Φάντασμα" καί στόν "Τανχόϋζερ εἴπαμε πώς ὁ Ρίχαρντ Βάγκνερ ἀντλοῦσε τήν ἔμπνευσή του γιά τά θέματα τῶν ἔργων του ἀπ'τούς θρύλους καί τούς ἀρχαίους μύθους.

Κ'ἕναν παληό κελτικό θρύλο τραγουδοῦσαν οἱ τραβαδοῦροι κα — θώς διαβαίναν ἀπό τόπο σέ τόπο, ἕνα θρύλο, πού εἶχε γεννηθεῖ στά περασμένα χρόνια, μές στήν καρδιά τοῦ Μεσαιώνα.

Καί τραγουδοῦσαν πώς κάπου μακριά, πολύ μακριά, στά βάθη τῆς 'Ανατολῆς, στά βάθη τῆς 'Ινδίας, σ'ἕνα ψηλό βουνό πού Μον — σαλβάτ λεγόταν, ἀπάνω στήν κορφή του, ἄστραφτε ὁλόλευκος ἕνας μαρμάρινος Ναός. Ναός καί φρούριο συνάμα. Κάτω ἀπ'τούς θόλους του, πού τούς στολίζανε πολύτιμα πετράδια, ἀγγέλων χορωδίες ὕ — μνους ψέλνανε μές στά μεθυστικά τ'ἀρώματα τῶν θυμιατῶν. Κ'ἐκεῖ, στή βαθειά ἐρημιά, μακριά ἀπ'τόν ἀντίλαλο τῆς Γῆς, ζοῦσε ἕνα Τάγμα 'Ιπποτῶν. Ἦταν οἱ φύλακες τοῦ κύπελλου, τοῦ Γκράαλ, τοῦ ἱεροῦ τοῦ κύπελλου πού ὁ 'Ιησοῦς στόν Μυστικό τόν Δεῖπνο, μέσα στήν κούπα του ἁγίασε τόν ἄρτο καί τόν οἶνο. Καί λίγες μέρες ἔπειτα, ὁ 'Ιωσήφ τῆς 'Αριμαθαίας κάτω ἀπ'τόν Σταυρό τό ἔβαλε καί μάζεψε τοῦ 'Ιησοῦ τό αἷμα. Κ'ἔτσι τό κύπελλο, τό Γκράαλ, κρα — τοῦσε μές στήν κούπα του τοῦ 'Ιησοῦ τή Δύναμη, τή θεϊκό τό Φῶς. Μά δέν ἔπρεπε ποτέ οὔτε νά τ'ἀγγίξει ἀνθρώπου χέρι βέβηλο. Ὅ — ταν πέθανε ὁ 'Ιωσήφ, οἱ ἄγγελοι στόν οὐρανό τό πήρανε, μ'ἀργό — τερα τό δώσανε στόν Τιτουρέλλο, πού ἦταν ἁγνός καί ἄξιος νά γίνει ὁ φύλακάς του. 'Εκεῖνος ἔχτισε τό φρούριο — ναό στοῦ Βου — νοῦ τήν κορυφή, ἐκεῖ πού κανένας δέ μποροῦσε νά τό φτάσει παρά μονάχα μέσα ἀπό ἕνα λαβύρινθο ἀπό κρυμένα μονοπάτια. 'Εκεῖ ὁ Τιτουρέλλος μάζεψε κοντά του λίγους πιστούς κι ἅγιους συντρό — φους, ἄξιους νά γίνουνε κι αὐτοί οἱ φύλακες τοῦ Κύπελλου, καί τούς ὀνόμασε τοῦ Ἅγιου Γκράαλ ἱππότες.

'Εκεῖ ψηλά, μακριά ἀπό τῆς Γῆς τήν καταχνιά, οἱ ἱππότες ζοῦ — σανε τήν τέλεια τή Γαλήνη, τή θεϊκιά Χαρά. Μά σάν μαθαίνανε τά ἱερά τά μυστικά, δέν ἔπρεπε νά τά κρατήσουνε μονάχα γιά τόν ἑ — αυτό τους. Ἔπρεπε ἀγγελιοφόροι τ'Οὐρανοῦ νά γίνουνε, στή Γῆ νά κατεβοῦνε, τό Φῶς, τή Δύναμη καί τή Χαρά νά δώσουν. Κι ὅταν μιά ἁγνή ἀνθρώπινη καρδιά, σπαράζοντας μέσα στόν πόνο καί τήν ἀδικία, καλοῦσε τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τότε κάποιος ἀγγελιοφόρος

θἄφτανε, τό δίκηο, τήν ἀγάπη νά τῆς δώσει. Μά ποιός ποτέ μποροῦσε νά γνωρίσει τ'ἁγνό Παιδί τ'Οὐρανοῦ; Καί ποιός μέσα στῆς νύχτας τό σκοτάδι, μπορεῖ τοῦ Ἥλιου τήν ἀχτίδα νά τή δεῖ; Χάνεται ἡ θεϊκιά ἡ Δύναμη ὅταν τό βέβηλο τό χέρι θελήσει νά τήν πιάσει. Κ'ἔτσι ἔπρεπε ὁ ἀγγελιοφόρος τ'Οὐρανοῦ στή Γῆ ἀγνώριστος νά μείνει. Σάν τ'ὄνομά του τόλεγε, ἤ θἄχανε τή Δύναμή του ἤ πάλι στό βουνό του θά γυρνοῦσε.

Σάν πέθανε κι ὁ Τιτουρέλλος, τή θέση τοῦ ἱερέα τοῦ Ἅγιου Γκράαλ καί βασιλιᾶ τῶν ἱπποτῶν τήν ἔδωσαν στόν Πάρσιφαλ. Καί τό παιδί τοῦ Πάρσιφαλ ὁ Λόενγκριν ἦταν.

Μέσα στό δημιουργικό πνεῦμα τοῦ Βάγκνερ, ὁ θρύλος, τ'ὅραμα μέ τή βαθειά τήν ἔννοια, ἔγινε πραγματικότητα. Ἡ ἰδέα ἐνσαρκώθηκε μέσα στούς ἤχους καί τίς ζωντανές εἰκόνες τῆς Ὄπερας.

Στή μελωδία τοῦ Πρελούντιο, οἱ ἀνάλαφροι ἦχοι μᾶς ἀνεβάζουν στήν καθαρή, τή διάφανη ἀτμόσφαιρα τοῦ Μονσαλβάτ. Σιγά σιγά οἱ ἦχοι δυναμώνουνε, στή Γῆ μᾶς κατεβάζουν. Ἐκεῖ, πάνω στή Γῆ, εἶναι ὁ ἀγώνας, ἡ φωτιά, ὁ θρίαμβος τῆς δύναμης κ' ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης. Ἔπειτα ὅλα πάλι χάνονται, οἱ ἦχοι ἀνάλαφροι ἀνεβαίνουνε καί σβύνουνε σιγά σιγά. Εἶναι τῆς ζωῆς ὁ ἀτέλειωτος κύκλος. Εἶναι τῆς ψυχῆς τό ταξίδι. Μά ἡ ψυχή, σάν φτάσει πιά στόν τελικό προορισμό της, σάν γίνει ὁ φύλακας τοῦ Γκράαλ, στή Γῆ θἄρθει καί πάλι, ἀγνώριστη θά μείνει, μ'ἀλίμονο, ἄν οἱ ἄνθρωποι δέν σταθοῦνε ἄξιοι τό θεϊκό τό μήνυμα νά πάρουν, αὐτή θά φύγει πάλι γιά νά ξαναγυρίσει στήν ἄγνωστη Κορφή.

Καί τώρα ἡ αὐλαία ἀνοίγει.

Ὁ βασιλιάς τῆς Γερμανίας, ὁ Ἐρρίκος, ἦρθε στή Βραβάντη (σήμερα εἶναι βελγική ἐπαρχία) γιά νά ξεσηκώσει τούς ἀφέντες τοῦ τόπου, βαρώνους, κόμητες καί δοῦκες, νά πολεμήσουνε ἐνάντια στούς Οὐγγαρέζους πού εἶχανε μπεῖ καταχτητές στή χώρα τους. Καί τώρα αὐτοί, κι ἀπ'τό λαό κόσμος πολύς, εἶναι μαζεμένοι σέ μιά ἀνοιχτή πεδιάδα δίπλα σ'ἕνα μεγάλο ποτάμι. Ὁ βασιλιάς, πού τότε ἦταν καί δικαστής μαζί, ἔπρεπε τή διαφορά τους νά τή λύσει. Ὁ κόμης Φρειδερίκος, ὁ πιό δυνατός κι ὁ πιό γενναῖος ἄρχοντας τοῦ τόπου, τοῦ ἐξήγησε πώς ὁ μακαρίτης δούκας τῆς Βραβάντης, ὁ ἀνώτερος ἄρχοντας τῆς χώρας, τοῦ ἐμπιστεύθηκε τά δυό του τά παιδιά, τήν Ἔλσα καί τό Γκοντεφρουά. Μιά μέρα πού ἡ Ἔλσα μέ τόν ἀδελφό της πῆγαν περίπατο στό δάσος, τ'ἀγόρι χάθηκε κ'ἡ Ἔλσα γύρισε μονάχη δίχως νά ξέρει τί ἔγινε ὁ Γκοντεφρουά. Καί τώρα ὁ κόμης Φρειδερίκος στήν Ἔλσα δίνει τή φριχτή τήν κατηγορία, πώς σκότωσε τόν ἀδελφό της γιατί ἤθελε αὐτή μ'ἕναν ἀνάξιο ἐραστή νά κυβερνήσουνε τή χώρα. Κ'ἐνῶ ὁ κόμης εἶχε σκοπό τήν Ἔλσα γυναίκα του νά πάρει, ἔπειτα ἀπό τό ἔγκλημά της, γεμάτος

ἀποτροπιασμό παντρεύτηκε μιάν ἄλλη, τήν 'Οτρούδη. "Καί τώρα, βασιλιά μου, ἐσύ τήν Ἔλσα τήν ἀδελφοκτόνο θά δικάσεις, κ' ἔπειτα σέ μένα, τοῦ βαρώνου τόν πιό στενό συγγενή, καί στή γυναίκα μου, πούναι κ' ἐκείνη ἀπό γενιά βασιλική, τό στέμμα θά μᾶς δώσεις, τή χώρα αὐτή νά κυβερνήσουμε. Ἐσύ εἶσαι ὁ ἀνώτατος ὁ δικαστής". Μά ὁ βασιλιάς δέν ἤθελε τό ἔγκλημα τῆς Ἔλσας νά πιστέψει. " Ἄς ἔρθει ἐδῶ κ' ἐγώ θά τή ρωτήσω". Ὁ κήρυκας τήν κάλεσε, κ' ἡ Ἔλσα, τῆς Βραβάντης ἡ πριγκήπισσα, ἀσπροντυμένη, μέ πρόσωπο χλωμιό καί λυπημένα μάτια, στάθηκε μπροστά στό βασιλιά. "Κόρη μου πές μου, ξέρεις γιά ποιά βαρειά κατηγορία σέ φέραν ἐδῶ; Θέλεις ἐγώ νά σέ δικάσω"; Κ' ἡ Ἔλσα τό κεφάλι κούνησε. "Ναί". "Καί τώρα τί ἔχεις νά μοῦ πεῖς; " Ἡ Ἔλσα δέν ἀπάντησε, τά μάτια της κοιτούσανε μακριά κ' εἶπε μονάχα σιγανά:" Ὦ δύστυχε ἀδελφέ μου". Ὅλοι τά χάσανε. Γιατί δέ θέλει νά ἐξηγήσει; " Ἔλα Ἔλσα, μίλησε", ὁ βασιλιάς τῆς λέγει. Μά ἡ Ἔλσα σάν νά βρίσκεται μακριά ἀπ' ὅλα γύρω της, σάν σ' ὄνειρο, σάν σ' ἔκσταση, τόν οὐρανό κοιτώντας εἶπε: "Μονάχη. Ὅλοι ἀπό κοντά μου φύγανε. Σέ σένα Θεέ μου τά δάκρυα μου δίνω, σέ σένα ὅλη τήν πίστη μου. Κι ὅταν μές στή θερμή μου προσευχή ἐσένα παρακάλεσα, εἶδα μές στά κλειστά τά μάτια μου τόν οὐρανό ν' ἀνοίγει καί εἶδα, ὤ εἶδα ἕναν ἄντρα πού ἔλαμπε ὁλόκληρος μέ θεϊκιά ὀμορφιά, μές στή χρυσή του πανοπλία καί τό σπαθί του στό πλευρό, κοντά μου νά ἔρχεται. Αὐτός μονάχα μ' ἔνιωσε, κι αὐτός θἄρθεῖ προστάτης μου τό δίκηο νά μοῦ δώσει. Ὦ ἔλα, ἔλα ἥρωά μου ἐσύ". "Τρελλάθηκε, δέ βλέπεις βασιλιά μου; Ἐγώ, ὁ κόμης Φρειδερίκος, ψέματα δέ λέγω. Σέ μένα ποιός μπορεῖ νά μήν πιστέψει; Καί τώρα ποιός μέ μένα θά παλέψει(I); Ποιός ἀπό σᾶς ἱππότες μου θ' ἀγωνιστεῖ μαζί μου;" Κανένας, ὅλοι μένανε βουβοί. "Ἔλσα, εἶπε ὁ βασιλιάς, ποιός θέλεις νά σέ ὑπερασπίσει;" "Ἐκεῖνος πού θἄρθει τό δίκηο νά μοῦ δώσει. Μά τότε μόνο σ' αὐτόν ὅ,τι ἔχω θά τοῦ δώσω. Αὐτός τό θρόνο μου θά πάρει καί στήν Βραβάντη αὐτός θά βασιλέψει κ' ἐγώ, σάν τό θελήσει, γυναίκα του θά γίνω".

Κι ὁ κήρυκας ἐφώναξε μέ τέσσερις τρομπέττες στίς τέσσερις τοῦ ὁρίζοντα γραμμές: "Ποιός θἄρθει ἐδῶ ν' ἀγωνιστεῖ γιά τῆς Βραβάντης τήν πριγκήπισσα, τήν Ἔλσα; Στοῦ βασιλιά μας τ' ὄνομα ἀμέσως ἄς παρουσιαστεῖ". Ὤ, ἡ φριχτή σιωπή...Κανείς. "Φώναξε, κήρυκα, ἀκόμα μιά φορά". Μά πάλι τίποτα. Κ' ἡ Ἔλσα στά γόνατά της πέφτει. "Θεέ μου, φέρε μου τόν ἄγγελο πού εἶδα. Σ'

(I) Γιατί ἐκεῖνον τόν καιρό μέ τό σπαθί τους οἱ ἱππότες τό δίκηο παίρνανε. Μονάχα ἐκεῖνος πού ἦταν σίγουρος πώς εἶχε μέ τό μέρος του τό δίκηο, μονάχα τότε καί τή ζωή του ἕτοιμος ἦταν νά τή δώσει.

αὐτόν πιστεύω. Σῶσε με Θεέ μου ἀπ᾽τή φριχτή μου ἀγωνία. Τόν εἶ_
δα σέ μιά θεϊκιά στιγμή. "Ὤ! ἄς ἔρθει ὁ δοξασμένος ἥρωάς μου".
Ἱερή στιγμή. Ἡ στιγμή ἐκείνη πού ἡ ψυχή μ᾽ὅλη της τήν ἔν_
ταση καλεῖ τό Λυτρωτή της. Μά τάχα ποιό κάλεσμα ἁγνό, φλογερό, θά μείνει ἀναπάντητο: "Νά, νά, φώναξε ὁ κόσμος ὅλος, κοιτάξ τε ἐκεῖ, στόν Ποταμό, στ᾽ἀσημένια τά νερά, ἕνας κύκνος, ἕνας κύκνος μέ ὁλόασπρα φτερά, μιά βάρκα τραβᾶ μέ μιά χρυσή ἁλυσίδα...
Ὤ θεϊκιά ὀπτασία. Ἕνας ὁλόρθος ἄντρας, πού ἄστραφτε μές στή χρυσή του πανοπλία. "Θαῦμα, θαῦμα, φώναξαν ὅλοι. Νά ὁ κύκνος στά-
θηκε. Δόξα σέ σένα, ὦ ἄγνωστε Ἥρωα". Ὁ Λόενγκριν κατέβηκε ἀπ᾽ τή βάρκα καί γυρνώντας στόν κύκνο τοῦ εἶπε: "Εὐλογημένε φίλε πι_
στέ, τό ἔργο σου τέλειωσε, πήγαινε πάλι στό ἅγιο μας σπίτι, κά_
τω ἀπ᾽τό βλέμμα τοῦ Θεοῦ. Ἀντίο, ὡραῖε μου κύκνε, ἀντίο". Ἦρθε μπροστά στό βασιλιά κ᾽ἐκεῖνος τόν καλωσορίζει." Ὁ Θεός σέ ἔστει λε!;" Ἦρθα ἐδῶ ν᾽ἀγωνιστῶ, στήν κόρη αὐτή τό δίκηο της νά δώσω. Πές μου ἐσύ, ὦ Ἔλσα τῆς Βραβάντης, ἔχεις ἀκλόνητη τήν πίστη σου σέ μένα; Θέλεις μέ τό σπαθί μου ἐγώ τήν ἀθωότητά σου ν᾽ἀποδείξω;" Κ᾽ἡ Ἔλσα, σάν τώρα ἀπ᾽τ᾽ὄνειρό της νά ἐξύπνησε, στά πόδια του πέφτει γεμάτη χαρά. "Ὤ σῶσε με οὐράνιε ἡρωά μου. Ὅ,τι ἔχω σοῦ τό δίνω. Ἡ ψυχή μου, τό σῶμα μου, ὅλα δικά σου εἶναι".
Ἡ ψυχή ὁλοκληρωτικά παραδίνεται, γεμάτη πίστη καί χαρά, στόν θεϊκόν ἀγγελιοφόρο, σ᾽αὐτόν πού θά τή σώσει. Γεμάτη πίστη, ἀγάπη καί χαρά. Πάνω στ᾽ἀτάραχα νερά τῆς Ἁρμονίας ἀντιφεγγίζει ὁ Ἥ_
λιος. Μά μιᾶς στιγμῆς ἡ ταραχή, μιᾶς στιγμῆς ἡ ἀμφιβολία, τά νε_
ρά θά ρυτιδώσουν καί πάλι, κι ὁ Ἥλιος θά χαθεῖ.,
" Ἔλσα, κάθε ἀμφιβολία δίωξε, σέ μένα ἐμπιστέφου. Ποτέ μή θελήσεις νά μάθεις ποιός εἶμαι. Τ᾽ὄνομά μου ποτέ μή ρωτήσεις".
Ἄγνωστος ὁ θεϊκός Ἀγγελιοφόρος. Ἄγνωστος ἔρχεται πάντα ἀ_
πό τά βάθη τ᾽Οὐρανοῦ. Τ᾽ἀπέραντο Μυστήριο ποιός ἄνθρωπος μπορεῖ νά τό γνωρίσει;
"Ναί, σέ σένα Λυτρωτή μου πιστεύω"...
" Καί τώρα σ᾽ὅλους μπροστά βροντοφωνῶ. Ἡ Ἔλσα εἶναι ἀθώα. Κατηγορῶ τόν κόμη Φρειδερίκο, πού θέλησε νά κηλιδώσει τήν τιμή της. Ὅλους μᾶς δικάζει ὁ Οὐρανός". Μά ὁ Φρειδερίκος δέν θέλησε νά φύγει ἀπ᾽τόν ἀγώνα. Τό πνεῦμα τοῦ Καλοῦ καί τοῦ Κακοῦ πάντα ἀντιπαλεύουν. "Κάλλιο νεκρός παρά νά χάσω τήν τιμή μου".
Ὁ ἀγώνας ἄρχισε, ὁ ἱερός ἀγώνας, καί τά σπαθιά χτυπιοῦνται. Μέ τό σπαθί τῆς Δύναμης — τοῦ Φωτός τήν ὁλόϊσια Ἀχτίδα — ὁ Φρει-
δερίκος χάμω πέφτει κι ὁ Λόενγκριν στό στῆθος του ἀκουμπώντας τό σπαθί τοῦ λέγει: "Ὁ Οὐρανός σέ δίκασε. Στά χέρια μου ἡ ζωή σου εἶναι. Στή δίνω. Σ᾽ἀφήνω νἄβρεις τή μετάνοια".

Η Έλσα τόν Λυτρωτή της άγκαλιάζει. "Χαρά, ὦ άνείπωτη χαρά. Σ'εὐχαριστῶ Θεέ πού μοῦ τόν ἔστειλες. Ὦ ἐσύ Ἥρωά μου, Κύριε τῆς ψυχῆς μου, σ'ἀγαπῶ, δική σου γιά πάντα θά εἶμαι".

Τό θεϊκό τό ὅραμα ἔγινε ἀλήθεια.

Τέλος τῆς πρώτης πράξης

(Συνεχίζεται)

Ἀγλ. Ζάννου

ΙΙ ΜΥΘΟΙ

Α. ΤΟ ΨΑΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Ἕνα ψάρι τοῦ βούρκου ὁλομόναχο ἐπροχώρει χαρούμενον πρός τήν ὄχθην μιᾶς Σκωτικῆς λίμνης. Κατά τύχην ἕνα χελιδόνι ἐπετοῦσε κοντά του, ἐγγίζον μέ τά πτερά του τήν ἐπιφάνειαν τοῦ νεροῦ. Τό ψάρι κατάπληκτον ἐκ τῆς συγκεχυμένης ὀπτασίας ἐψιθύρισεν:"Ὥστε ὑπάρχουν πράγματι ὄντα, πού ζοῦν ἐκεῖ ἐπάνω; Πάντοτε ἐσκεπτόμην ὅτι αὐτό εἶναι δυνατόν, πολλοί εἶδαν σκιές καί ἄλλας ἐνδείξεις. Ἀλλ'αὐτά δέν εἶναι παρά ὑποθέσεις, φαντασία. Εἶναι φρονιμώτερον νά μένη κανείς εἰς τήν στερεάν γῆν, εἴμεθα ἀσφαλεῖς εἰς τήν λάσπην καί εἰς τήν ἄμμον μας, ὅλα τά ἄλλα εἶναι παραμύθια". Καί ὅταν τό χελιδόνι ξαναπέρασε, τοῦ φώναξε: "Ποιός εἶσαι σύ; καί ἔχεις πτερύγια;" Τό χελιδόνι τοῦ ἀπήντησε λακωνικῶς."Ἐμεῖς δέν κολυμβοῦμε, πετοῦμε" καί προσέθεσε μέ εὐθυμίαν ὡσάν νά ἤθελε νά ἀπαντήση εἰς μή ἐκφρασθεῖσαν ἐρώτησιν. "Εἶναι περίπου τό ἴδιο πρᾶγμα, μόνον πού εἶναι ὡραιότερον, ταχύτερον, αὐτό ἀξίζει περισσότερον. Ἔχομεν πτερά, τῶν ὁποίων σεῖς δέν ἔχετε οὔτε ἰδέαν, πετοῦμε ἀπάνω ἀπό τήν γῆν, καί ἠμποροῦμεν νά ταξιδεύωμεν εἰς μεγάλας ἀποστάσεις. Καί αὐτοί οἱ καλλίτεροι κολυμβηταί σας δέν εἰξεύρουν οὔτε τά μισά ἀπό ἐκεῖνα πού ἔχουν νά μάθουν". Τό ψάρι ἔμεινεν ἔκθαμβον καί σιωπηλόν πρός στιγμήν, ἀλλά μετ'ὀλίγον ἐπανεῦρε τήν συνήθη του ἑτοιμότητα καί ἤρχισε νά ἀπαντᾶ μέ εὐστροφίαν καί χωρίς δισταγμόν. "Αὐτό εἶναι ἐντελῶς περίεργον, δέν ἐπιστεύσαμεν πράγματι εἰς τήν ὕπαρξίν σας. Μερικοί ἐκ τῶν ἰδικῶν μας λέγουν ὅτι ξεύρουν νά πετοῦν, πάντως εἰς μικρόν διάστημα. Μᾶς εἶπαν ὅτι τήν ὥραν πού ἐπετοῦσαν διέκριναν ἀμυδρῶς εἰς τό διάστημα ἄλλου εἴδους ὄντα. Ἀλλά ποιός τούς ἐπίστευεν; Μᾶς λέγουν ὅτι, ὅταν εἶναι ἐκεῖ ψηλά, εἰμποροῦν νά βλέπουν μακρυά, εἰς τρόπον ὥστε νά προλέγουν τήν διάβασιν τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων σκαφῶν πού κάποτε τόσον μᾶς τρομάζουν, ἀλλά συνήθως ἔχουν ἄδικον. Εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι ἡ πτῆσις θά ἔπρεπε νά καταργηθῆ. Δέν θά ἐπιτρέψωμεν νά μᾶς ἀπατοῦν". Τό χελιδόνι ἐκτύπησε πρός στιγμήν τά πτερά του, ἐνῶ ἤκουσεν αὐτήν τήν ἐξομολόγησιν καί ἀπήντησε ρί-

πτον ένα βλέμμα στόν άέρα: "Θά κάμετε καλά νά μήν έπιτρέπετε νά σάς άπατοΰν, άλλ'ύπάρχουν πολλών είδών άπάται. Δυσπιστεΐτε πρός τήν αύταπάτην,είσθε πολύ μακράν άπό τοΰ νά γνωρίζετε όλας τάς λαμπρότητας τής ύπάρξεως". "'Εσεΐς τά ξεύρετε όλα;"άπήντησε τό φάρι καταβάλλον μεγάλην προσπάθειαν νά βγάλη τό κεφάλι του έξω άπό τό νερό, πράγμα πού τοΰ προεκάλει άσφυξίαν."Μήπως σέ σάς εί ναι όλα φανερά έκεΐ ψηλά είς τήν ύπέροχον έλευθερίαν σας; Πές μου, πού είναι πράγματι ό κόσμος σας;" "Δέν είμπορώ νά σοΰ τό πώ",άπήντησε τό χελιδόνι"γιατί δέν θά τό καταλάβεις. Ό κόσμος μας όμοιάζει κάπως μέ τόν δικόν σας, άλλ'είναι πολύ ώραιότερος. Καί σεΐς έπίσης έχετε ώραΐα πράγματα έκεΐ κάτω έάν τά άναζητοΰ_σατε καί έάν ήκούατε τούς έλευθέρους κολυμβητάς σας. Σάς όμι_λοΰν γιά λαμπρά πετράδια, γιά θαλάσσια φυτά καί γιά κογχύλια , έπίσης τά όστρακά σας είναι ώραΐα, άλλ'ήμεΐς βλέπομεν δένδρα , άνθη, καρπούς, έκκλησίες". "Δέν ξεύρω τί θέλεις νά πής",διέκο_φε τό φάρι." Τί μπορεΐ νά είναι αί έκκλησίαι;" ""Α! Νά ένα πράγ_μα πού ύπερβαίνει τάς γνώσεις μου", άπήντησε τό χελιδόνι."Είναι πολλά πράγματα πού καί έμεΐς οί ίδιοι δέν γνωρίζομεν. Δέν ξεύ_ρομεν γιατί ίδρύθησαν αί έκκλησίαι. Όμοιάζουν λίγο μέ σιτοβο_λώνας, άλλ'έχουν περισσοτέρας στέγας καί γύρους, πάντως είναι διαφορετικαί. Φαίνεται ότι άντιπροσωπεύουν μίαν άντίληψιν περί τοΰ κόσμου άκόμη ύψηλοτέραν τής ίδικής μας"-""Ε καλά",έσκέφθη τό φάρι, ένώ ή φωνή τοΰ χελιδονιοΰ έχάνετο σιγά σιγά είς τήν σιωπήν, "δέν μπορεΐ νά μάς πή μέ τί μοιάζει τό περιβάλλον του καί έν τοΰ_τοις κάνει θεωρίες περί χωρών άκόμη περισσότερον άκατανοήτων."Ό_χι. Όλα αύτά είναι πολύ συγκεχυμένα καί άόριστα. Είχαμε δίκαιον νά μήν πιστεύωμεν είς τίποτε πέραν τής κατοικίας μας. 'Εάν έλεγα είς τούς άλλους ότι αύτά τά πετώντα φάρια είπαν κάποιαν άλήθειαν θά μέ ένέπαιζον. Καλλίτερα νά μήν πώς τίποτε. 'Εν τούτοις καί έγώ διατηρώ μίαν άμυδράν άνάμνησιν ότι είς τήν νεότητά μου έκο_λυμβοΰσα πλέον έλεύθερα. 'Αλοίμονον... Αί άκτΐνες αύταί τής νεό_τητός μου έσβυσαν. Πρέπει νά μένω εύχαριστημένος μέ τό μέτριον φώς". 'Ενώ έλεγεν αύτά, ήρχισε πάλιν νά σύρεται κατά μήκος τοΰ δρόμου του καί νά έγκαθίσταται είς τήν λάσπην του. 'Αλλ'ή πεΐρα του δέν έχάθη έντελώς καί έπίσης, χωρίς νά τό θέλη, τοΰ διέφευγον μερικαί λέξεις, παρ'όλην τήν περιφρόνησιν τών συντρόφων του. καί ήσθάνετο τόν έαυτόν του άληθινά εύτυχισμένον,άν καί τώρα είχε πε_ρισσοτέραν άντίληψιν τής άμαθείας του άπό πρίν. 'Εν τούτοις διη_ρωτάτο άκόμη γιατί τό πουλί δέν ήδυνήθη καλλίτερα νά τόν πληροφο_ρήσει σχετικώς μέ τήν φύσιν τοΰ έκεΐ κόσμου.

"Ολιβερ Λότζ(Oliver Lodge). 'Από τό βιβλίον του "Ή πραγματι_κότης τοΰ πνευματικοΰ κόσμου". Μετάφρ. Καλ. Κουτσογιάννη"

Β. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΦΟΒΗΘΗΚΕ ΤΟΝ ΙΣΚΙΟ ΤΟΥ

(ταοϊκός μύθος)

Ἤτανε μιά φορά κ'ἕναν καιρό ἕνας ἄνθρωπος πού τόσο τόνε φοβότανε τόν ἴσκιο του καί τόσο τ'ἀποστρεφότανε τά ἴδια του τά βήματα, ὥστε ἀποφάσισε νά φύγει τρεχάτος μακριά τους. Μά ὅσο πιό συχνά σήκωνε τά πόδια του, τόσο περισσότερα βήματα ἔκανε. Καί μ'ὅλο πούτρεχε πολύ γλήγορα, ὁ ἴσκιος του δέν τόν ἄφηνε ποτέ. Ἀπ' αὐτό ἔβγαλε τό συμπέρασμα πώς περπατοῦσε παραπολύ ἀργά. Κ'ἔτρεξε ὅσο μποροῦσε γληγορότερα, δίχως σταματημό. Τ'ἀποτέλεσμα ἤτανε νά σωριαστεῖ χάμου καί νά πεθάνει. Δέν καταλάβαινε πώς ἄν πήγαινε σέ μέρος σκιερό, θά τόν ξεφορτωνότανε τόν ἴσκιο του καί πώς ἄν καθόταν ἥσυχος, θάβανε τέλος στά βήματά του. Τί κουτός πού ἤτανε!

Τσουάνγκ-φού, μαθητής τοῦ Λάο-τσέ (Δ'αἰώνας π.Χ.). Ἀπό τό βιβλίο τοῦ Σούτχιλ "Οἱ τρεῖς θρησκεῖες τῆς Κίνας". Μετάφρ. Μ.Οἰκονόμου.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΣΤΟΝ ΕΡΜΗ ΤΟΝ ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟ

Ἔλα σ'ἐμένα Παντοκράτορα,
Σύ πού 'σαι ὁ Κύρης
τῶν τέσσερων ἀγέρηδων
κι αὐτός πού τήν πνοή τή φύσηξε στόν ἄνθρωπο
καί ζήση τοῦ ἔδωσε.
Πού τό κρυφό Σου τ'ὄνομα
νά βγεῖ δέν ἠμπορεῖ
ἀπό τ'ἀνθρώπινα τά χείλια
κι οὔτε κανένας μάντης
θά γίνει μπορετό
σωστά νά τό μαντέψει
καί νά τό ξεστομίσει.
Τό ὄνομα πού κι αὐτοί
τῆς κόλασης ἀκόμα οἱ δαίμονες
ὅταν τ'ἀκούσουνε
πετρώνουν ἀπ'τό φόβο τους.
Σύ πού τόν Ἥλιο τόν χρυσό
καί τό φεγγάρι τ'ἀργυρό
ἔχεις γιά μάτια ἀκοίμητα
γιά νά φωτίζονται μ'αὐτά
μέσα βαθειά
τά μάτια τῶν ἀνθρώπων.
Ἔχεις κεφάλι Ἐσύ
τόν οὐρανό τό γαλανό,
τούς διάφανους αἰθέρες γιά κορμί,

καί γιά τῶν ποδαριῶν Σου τίς πατοῦσες
ἔχεις τή γῆ μας
μέ τά νερά τῶν ὠκεανῶν ὁλόγυρά της.
Ὁ Θεός μας Σύ
θά εἶσαι πάντα ὁ καλός,
πού φτιάχνει τά γεννήματα τῆς γῆς
καί τά χαρίζει γιά τροφή στόν κόσμον ὅλο.
Τό σπίτι Σου τό αἰώνιο
χτισμένο βρίσκεται ψηλά στόν οὐρανό.
Τῶν ἀστεριῶν τίς θέσεις
Σύ μόνος κανονίζεις
κι ἔτσι τά γυροφέρνεις πού γιά μᾶς νά 'ναι
Ἄγγελοι φύλακες τῆς ζήσης μας
καί ριζικό καί μοιροχάρτι,
κι ἔχουμε τότε, Σύ σάν θέλεις
καρπό πολύ στ'ἀμπέλια μας, καί στά χωράφια μας
πλοῦτο πολύ,
παιδιά γερά, καλά,
τύχη καλή στή ζήση μας
καί χῶμα ἀνάλαφρο στόν τάφο μας.
Γιατί μονάχα Σύ εἶσαι
κάθε στιγμῆς τῆς ζήσης μας ὁ κύρης
καί βασιλιάς μονάχος
ὅλων αὐτῶν πού βρίσκονται
πάνω στόν οὐρανό ἤ κάτω ἐδῶ στή γῆ.
Τή δίκια κρίση Σου
κανένας δέ μπορεῖ ν'ἀλλάξει.
Οἱ μοῦσες τ'ὄνομά Σου ὑμνοῦν τό δοξασμένο
κι οἱ ὀχτώ μεγάλοι 'Αρχάγγελοι
δίπλα Σου παραστέκουνε.
Σύ μόνο ξέρεις τήν 'Αλήθεια τήν ἀπόλυτη
καί τ'ὄνομά Σου καί τό πνεῦμα Σου
προστάτης εἶναι τῶν καλῶν.
Θέλησε νά εἶσαι μές στή σκέψη μου
καί μέσα στήν καρδιά μου
ὅλες τίς μέρες μου,
καί στήν ψυχή μου δῶσε
ὅ,τι γυρέψει ἁγνό.
Γιατί εἶσαι Σύ ἐγώ
κι ἐγώ 'Εσύ,
κι ὅ,τι κι ἄν Σέ παρακαλῶ
ἄς γίνεται.
Μές στήν καρδιά μου
ἔχω γιά φύλακα μονάχα τ'ὄνομά Σου.

Λεύτερη ἀπόδοση Δημ.Θεοδωρίδη ἀπό τά ἀρχαῖα ἑλληνικά

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΚΑΟΥΤΑΜΑ

῾Ο ἀρχαῖος πολιτισμός τῶν ᾽Ινδιῶν ἦτο αὐτοφυής καί αὐτόνομος ἐπειδή ἦτο ἀπομονωμένος ἀπό τούς γειτονικούς λαούς διά μεγάλων ὀροσειρῶν καί ἀπεράντων ἐρήμων. Δι᾽ αὐτό ἀνέπτυξεν ἰδικόν του χαρακτῆρα. Αἱ ἄρειαι φυλαί αἱ ὁποῖαι εἶχον κατεβῆ εἰς τήν χερσόνησον ἔχασαν κάθε ἐπαφήν μέ τούς πρός δυσμάς καί βορρᾶ ὁμοφύλους των καί ἐξελίχθησαν πρός ἐντελῶς ξεχωριστάς κατευθύνσεις. Εὗρηκαν ἐκεῖ πολιτισμόν ὁ ὁποῖος εἶχεν ἤδη διαδοθῆ πρίν ἀπ᾽ αὐτούς, τόν δραβιδικόν πολιτισμόν. Αἱ ἄρειαι φυλαί ἔδωσαν εἰς αὐτόν νέαν ζωήν. Προσηρμόσθησαν εἰς τάς κλιματολογικάς συνθήκας τοῦ τόπου καί τόν τρόπον τῆς ζωῆς του καί ἠκολούθησαν φυτικήν δίαιταν, διότι λόγῳ τῆς **θερμότητος** ἡ κρεωφαγία καί τά οἰνοπνευματώδη ποτά ἦσαν καταστρεπτικά διά τόν ὀργανισμόν των. ᾽Επειδή τό ἔδαφος ἦτο πολύ εὔφορον ἐπεδίδοντο εἰς τήν καλλιέργειαν τῆς γῆς, καί ἐπειδή εἶχον πολύ ὀλίγας ἀνάγκας δέν ἀνεπτύχθη τό ἐμπόριον. ῾Ο πολιτικός βίος των ἦτο ἁπλοῦς καί σχετικῶς ἀπηλλαγμένος ἀπό κινδύνους, ἐπειδή λόγῳ τῶν φυσικῶν φραγμῶν τῆς χώρας εὐκόλως ἐσταματοῦσαν τάς κατακτητικάς δυνάμεις τῶν γειτόνων των. ᾽Εζοῦσαν ἐγκατεσπαρμένοι εἰς χιλιάδας μικράς δημοκρατίας, αἱ ὁποῖαι ἐκυβερνῶντο ἀπό μικρούς ἤ μεγάλους ἡγεμόνας, τούς Ραγιάδες καί Μαχαραγιάδες. ῾Η ζωή των ἦτο ἁπλῆ, εἰρηνική καί εὐτυχισμένη. Οἱ εὐγενεῖς καί ἡγεμόνες ἐπεδίδοντο εἰς τό κυνήγι καί εἰς ἐρωτικάς περιπετείας, ἔκτιζον μικράς πόλεις, συνελάμβανον καί ἐξημέρωνον ἐλέφαντας καί ἐσκότωναν τίγρεις.

᾽Εν τούτοις μεταξύ τῶν ἐξανατολισθέντων ᾽Αρείων ὑπῆρχε καί πολλή διανόησις. Μεγάλα ἔπη πρῶτα μετεβιβάσθησαν διά προφορικῆς παραδόσεως, ἐπειδή εἰς τάς ἀρχάς τοῦ πολιτισμοῦ δέν ὑπῆρχε γραφή, καί ἔπειτα ἐγράφησαν. ῾Υπῆρχε δέ πολλή καί βαθεῖα σκέψις.

Μεταξύ τοῦ 600 καί τοῦ 500 π.Χ., τήν ἐποχήν τῆς βασιλείας τοῦ Κροίσου εἰς Λυδίαν καί τοῦ Κύρου εἰς Περσίαν, ἐγεννήθη εἰς τάς ᾽Ινδίας ὁ ἱδρυτής τοῦ Βουδδισμοῦ, εἰς μικράν δημοκρατικήν κοινότητα εἰς τά βόρεια τῆς Βεγγάλης, εἰς τούς πρόποδας τῶν ᾽Ιμαλαΐων. ῾Η χώρα αὐτή σήμερα ἔχει μεταβληθῆ εἰς ζούγκλαν. Τό κρατίδιον αὐτό ἐκυβερνᾶτο ἀπό τήν οἰκογένειαν τῶν Σακυά, τῆς ὁποίας μέλος ἦτο ὁ πρίγκηψ Σιδ **χ**άρτα ἤ Σιντάρθα Γκαουτάμα. Σιντάρθα **ἦτο τό κύριον** ὄνομά του, Γκαουτάμα δέ ἤ Γκοτάμα τό οἰκογενειακόν του ὄνομα. ῾Ο πρίγκηψ ἦτο πλούσιος, ἔξυπνος καί ὡραῖος νέος καί μέχρις ἡλικίας εἴκοσι ἐννέα ἐτῶν ἔζοῦσε τήν συνήθη ἀριστοκρατικήν ζωήν τῆς ἐποχῆς του. ᾽Από δέκα ἐννέα ἐτῶν εἶχεν ὑπανδρευθῆ μέ μίαν ὡραίαν ἐξαδέλφην του, ἀλλά ἐπί

ἀρκετά ἔτη ἔμειναν ἄτεκνοι. Ὁ Γκαουτάμα, ἐνῷ ἐπί τόσον καιρόν ἔζοῦσεν αὐτήν τήν ἀμέριμνον πριγκηπικήν ζωήν, ἐν μέσῳ παντοειδῶν διασκεδάσεων, καί ὅλαι του αἱ ἐπιθυμίαι ἐξεπληρώνοντο ἀμέσως, ἠσθάνθη τό κενόν, τήν ἀπογοήτευσιν καί τήν ἔλλειψιν πνευματικῆς ἀπασχολήσεως. Μίαν ἡμέραν τοῦ ἐφάνη νά τόν καλοῦν τά πεπρωμένα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καί ἠσθάνθη ὅτι ἡ ζωή τήν ὁποίαν ἐπερνοῦσε δέν ἦτο ἡ πραγματική ζωή. Εἰς μίαν ἐκδρομήν συνήντησεν εἰς τόν δρόμον έναν ἄνθρωπον καταβεβλημένον ἀπό τό γῆρας. Ἦτο ἡ πρώτη θλιβερά εἰκών πού εἶδεν εἰς τήν ζωήν του καί τοῦ ἔκαμε πολύ μεγάλην ἐντύπωσιν. Ἔπειτα εἶδεν ἕναν ἄλλον πού ὑπέφερε φρικωδῶς ἀπό μίαν ἀπαισίαν ἀσθένειαν. Καί τό τρίτον τραγικόν θέαμα ἦτο ἕνα ἀποτρόπαιον πρησμένον πτῶμα. Καταταραγμένος ἐρωτοῦσε τόν ἁμαξᾶν του Χάννα ἤ Τσιάνα καί ἐκεῖνος τοῦ ἀπαντοῦσεν: "Αὐτή εἶναι ἡ ζωή". Ὁ Γκαουτάμα διά πρώτην φοράν ἀντελήφθη τήν τραγικήν πραγματικότητα τῆς ζωῆς καί ἠσθάνθη θλῖψιν ἕως τά βάθη τῆς ψυχῆς του. Ἐννόησε τί εἶναι ἀσθένεια, γῆρας καί θάνατος καί ὅτι καμμία εὐτυχία εἰς τόν κόσμον αὐτόν δέν εἶναι ἀσφαλής καί ἱκανοποιητική. Κατόπιν εἶδεν ἕναν ἀπό τούς περιπλανωμένους ἀσκητάς οἱ ὁποῖοι ἦσαν τόσον πολυάριθμοι εἰς τάς Ἰνδίας καί ἔζοῦσαν μέ μεγάλας στερήσεις ἀλλά ἀπησχολοῦντο μέ βαθείας σκέψεις καί θρησκευτικάς ἀναζητήσεις. Καί ὁ Γκαουτάμα ἠσθάνθη σφοδράν ἐπιθυμίαν νά ἀκολουθήση τό παράδειγμά των. Τίποτε δέν ἠμποροῦσε πλέον νά τόν κρατήση, οὔτε κἄν ἡ γέννησις τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ του, καί μετά μίαν τρομεράν ψυχικήν ἀγωνίαν ἀπεφάσισε νά φύγη(I). Διέταξε τόν Χάννα νά ἑτοιμάση τά ἄλογα, ἔφυγε καί ὅλην τήν νύκτα κατά τήν ὁποίαν διέσχιζε τήν χώραν τοῦ ἐφάνη ὅτι ὁ Μάρα, ὁ Πειρασμός τοῦ Ἀνθρωπίνους Γένους, εἶχε καταλάβει ὁλόκληρον τόν οὐρανόν καί ἐσυζητοῦσε μαζί του: "Γύρισε πίσω νά γίνης βασιλεύς. Ἐάν προχωρήσης θά ἀποτύχης. Αἱ γήϊναι ἐπιθυμίαι θά σέ νικήσουν. Ἀργά ἤ γρήγορα θά εἶσαι δικός μου" Ἀλλά ὁ Γκαουτάμα ἐνίκησε τόν Πειρασμόν.

Ἔφυγεν ἀπό τά σύνορα τῆς χώρας του, διέσχισε τήν Βεγγάλην καί ἔφθασεν εἰς τά ὄρη Βιντχύα. Ἐκεῖ ἔζοῦσαν πολλοί σοφοί οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσαν εἰς σπήλαια καί ὅταν κατέβαιναν εἰς τήν πάλιν διά νά προμηθευθοῦν τά ἀπαραίτητα διά τήν λιτήν ζωήν των μετέδιδον τήν σοφίαν των. Ἡ διδασκαλία των ἦτο ἀνάλογος μέ τάς Σωκρατικάς συζητήσεις.

(I). Ὁ Sir Edwin Arnold εἰς τό περίφημον βιβλίον του "Τό Φῶς τῆς Ἀσίας" γράφει ὅτι ὁ πρίγκηψ Σιντάρθα ἔφυγε ὀλίγον προτοῦ γεννηθῆ ὁ υἱός του καί περιγράφει ὅλην τήν ψυχικήν του ἀγωνίαν τήν στιγμήν κατά τήν ὁποίαν ἀποχαιρετοῦσε τήν κοιμισμένην γυναῖκα του Γιασοδάρα λέγων: "μά καί σένα θέ νά σώσω σώζοντας τή γῆ". (Μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου) Βλ. σελ. IO.

Ὁ Γκαουτάμα ἔγινε βαθύς καί σπουδαῖος γνώστης ὅλων τῶν μεταφυσικῶν θεωριῶν τῆς ἐποχῆς του, ἀλλά τό πνεῦμα του δέν εὕρισκεν ἱκανοποιητικάς τάς λύσεις πού τοῦ ἐδίδοντο. Ὁ Ἰνδικός νοῦς ἐπίστευεν ὅτι θά ἔφθανεν εἰς τήν δύναμιν καί τήν γνῶσιν μέ τόν ἀσκητισμόν, τήν νηστείαν, τήν ἀϋπνίαν καί τόν αὐτοβασανισμόν. Καί τάς ἰδέας αὐτάς ἠθέλησε νά δοκιμάση ὁ Γκαουτάμα.

Συνοδευόμενος ἀπό πέντε μαθητάς του ἀπεσύρθη εἰς μίαν κοιλάδα τῶν ὀρέων Βιντχύα καί ἐκεῖ ἐπεδόθη εἰς νηστείας καί φοβεράς σκληραγωγίας. Ἡ φήμη του διεδόθη, ἀλλ'αὐτός δέν εἶχε τήν αἴσθησιν ὅτι εὗρηκε τήν ἀλήθειαν. Μίαν ἡμέραν ἐνῶ περιπατοῦσε καί προσπαθοῦσε νά σκεφθῆ, τόσον ἦτο ἐξησθενημένος, ὥστε ἔπεσεν ἀναίσθητος. Ὅταν συνῆλθεν, ἀντελήφθη τήν πλάνην του, ὅτι μέ τόν αὐτοβασανισμόν τοῦ σώματος δέν ἀποκτᾶται ἡ σοφία καί ἀπεφάσισε νά ἀλλάξη τρόπον ζωῆς. Εἶπε τάς σκέψεις του εἰς τούς πέντε συντρόφους του καί ἐζήτησε τροφήν ἀρνούμενος νά ἐξακολουθήση τήν μαρτυρικήν αὐτήν ζωήν. Εἶχεν ἀντιληφθῆ ὅτι εἰς τήν ἀλήθειαν φθάνει ὁ ἄνθρωπος μέ νοῦν ὑγιᾶ καί σῶμα ὑγιές. Τότε οἱ σύντροφοί του ἠσθάνθησαν ἔκπληξιν καί φρίκην διότι αἱ σκέψεις αὐταί ἦσαν τελείως ξέναι πρός τάς ἀντιλήψεις τῆς χώρας καί τῆς ἐποχῆς των, καί τόν ἐγκατέλειψαν.

Ἐπί ἕνα διάστημα ὁ Γκαουτάμα ἐπλανᾶτο μόνος, ἀγωνιζόμενος νά εὕρη τό φῶς. Ὅταν ὁ νοῦς προσπαθῆ νά λύση μεγάλο καί πολύπλοκον πρόβλημα, προχωρεῖ βῆμα πρός βῆμα χωρίς ὁ ἴδιος νά ἀντιλαμβάνεται τήν πρόοδον του, ἕως ὅτου αἴφνης τό φῶς ἔρχεται. Τό ἴδιο συνέβη, ὅπως λέγεται, καί εἰς τόν Γκαουτάμα. Ἦτο καθισμένος κάτω ἀπό τήν σκιάν ἑνός δένδρου (τό ὁποῖον ἀργότερα ἐλατρεύθη τόσον ἀπό τούς ὀπαδούς τῆς θρησκείας του καί ὠνομάσθη δένδρον Μποδί, δηλαδή τῆς Γνώσεως), ὅταν ἐδέχθη τόν φωτισμόν. Τοῦ ἐφάνη ὅτι εἶδε τήν ζωήν ὡς κάτι πολύ ἁπλοῦν καί εὔκολον. Τό μυστήριόν της τοῦ ἀπεκαλύφθη (I). Καί τότε ἐπῆγε νά κηρύξη τό ὅραμά του (Συνεχίζεται).

Χ.Τζ. Οὐέλς (H.G.Wells). Ἀπό τήν "Παγκόσμιον Ἱστορίαν". Ἐπεξεργασία Νίτσας Ξύνδα.

(I). Ὁ Sir Arnold περιγράφει πῶς πάλιν ἦλθεν ὁ Μάρα μαζί μέ ὅλους τούς δαίμονας, τά ἁμαρτήματα καί τούς πειρασμούς, οἱ ὁποῖοι καταπολεμοῦν τήν σοφίαν καί τό φῶς καί θέτουν εἰς κίνησιν ὅλας τάς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, διά νά ἀποτρέψουν τόν Γκαουτάμα ἀπό τό ἔργον του. Ἀλλά ὁ Γκαουτάμα Βούδδας μέ ὑπεράνθρωπον δύναμιν κατώρθωσεν ὅλους νά τούς ἀπομακρύνη. Καί τότε εἶδεν ὑπερόχους ὀπτασίας καί ὁραματισμούς, ὅλη ἡ σοφία τοῦ κόσμου τοῦ ἀπεκαλύφθη καί ἠσθάνθη τήν ἀπέραντον εὐδαιμονίαν τῆς Νίκης, τῆς Λυτρώσεως.

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ

Ὑπάρχουνε τρεῖς ἀλήθειες πού εἶν' ἀπόλυτες καί δέ γίνεται νά χαθοῦνε, κι ὅμως μπορεῖ νά μένουνε σιωπηλές ἅμα λείπει ἡ μιλιά.

Ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀθάνατη καί τά μελλούμενά της εἶναι τά μελλούμενα ἑνός πράγματος πού ἡ ἀνάπτυξή του καί ἡ λάμψη του δέν ἔχουν ὅρια.

Ἡ ἀρχή πού δίνει ζωή μένει μέσα μας καί ἀπέξω ἀπό μᾶς, εἶν' ἀθάνατη καί παντοτινά εὐεργετική. Εἶν' ἀγροίκητη κι ἀθώρητη κι ἀμύριστη, μά τή νιώθει ὁ ἄνθρωπος πού ἔχει τόν πόθο νά νιώσει.

Ὁ κάθε ἄνθρωπος εἶναι ὁ νομοθέτης τοῦ ἑαυτοῦ του, ὁ χορηγός τῆς λαμπρότητας ἤ τῆς σκοτεινιᾶς στόν ἑαυτό του, ὁ κυβερνήτης τῆς ζωῆς του, ἡ ἀνταμοιβή του, ἡ τιμωρία του.

Τοῦτες οἱ ἀλήθειες, πού εἶναι μεγάλες ὡσάν τήν ἴδια τή ζωή, εἶναι ἁπλές ὅσο κι ὁ πιό ἁπλός ἄνθρωπος.

Μέϊμπελ Κόλλινς (Mabel Collins). Ἀπό τό "Εἰδύλλιο τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ" ("The Idyll of the White Lotus"). Βιβλ. Β' κεφ. η' Μετάφρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμου.

ΑΡΕΤΗ

Ἡ θάλασσα ἦταν πολύ γαλήνια καί μόλις μποροῦσε κανείς νά διακρίνει τούς ἐλαφρούς κυματισμούς της πάνω στήν ἄσπρη ἄμμο. Πίσω ἀπό τό μεγάλο κόλπο, κατά τό βορρᾶ, ἁπλωνόταν ἡ πολιτεία καί κατά τά νότια ἦταν κάτι φοινικιές πού σχεδόν ἄγγιζαν τό νερό. Πίσω ἀπό τό διάφραγμα διακρινόταν ἀμυδρά ἕνας καρχαρίας καί πίσω οἱ φαρόβαρκες, μερικοί κορμοί μ' ἕνα χοντρό σκοινί. Πήγαιναν γιά ἕνα μικρό χωριό, πιό πέρα ἀπό τίς φοινικιές. Ἡ δύση ἦταν λαμπερή ὄχι ἐκεῖ πού συνήθως περιμένει κανείς, ἀλλά κατά τήν ἀνατολή. Ἦταν ἕνα παράξενο ἀντιφέγγισμα καί τά σύννεφα, βαρειά καί καλοσχηματισμένα, ἄναβαν μέ ὅλα τά χρώματα τῆς ἴριδος. Ἦταν πράγματι κάτι τό φανταστικό καί σχεδόν ὀδυνηρό στή θέα. Τά νερά ἀντανακλοῦσαν τά φωτεινά χρώματα καί σχημάτιζαν ἕνα μονοπάτι ἀπό λεπτό καί ὑπέροχο φῶς πρός τόν ὁρίζοντα.

Μερικοί ψαράδες γύριζαν πίσω στά χωριά τους ἀπό τήν πολιτεία, ἀλλά ἡ παραλία ἦταν σχεδόν ἐρημωμένη καί σιωπηλή. Ἕνα μοναχικό ἀστέρι φάνηκε ψηλά, πάνω ἀπό τά σύννεφα. Καθώς γυρίζαμε πίσω, μιά γυναίκα ἦρθε κοντά μας κι ἄρχισε νά μιλᾶ γιά σοβαρά πράγματα. Μᾶς εἶπε ὅτι ἀνῆκε σέ μιάν ὁρισμένη ἑταιρία πού τά μέλη της διαλογίζονται καί καλλιεργοῦν τίς οὐσιώδεις ἀρετές. Κάθε μῆνα διαλέγανε μιάν ὁρισμένη ἀρετή κι ὅλον ἐκεῖνο τό μῆνα τήν καλλιεργοῦσαν καί τήν ἔθεταν σ' ἐφαρμογή. Ἀπό τή στάσι της καί τόν τρόπο τῆς ὁμιλίας της φαινόταν ὅτι εἶχε γερές βάσεις

στήν αὐτοπειθάρχησι καί ὅτι δέν ἀνεχόταν ἐκείνους πού δέν εἶ_
χαν τή δική της διάθεσι καί τό δικό της σκοπό.

Ἡ ἀρετή εἶναι τῆς καρδιᾶς καί ὄχι τοῦ νοῦ. Ὅταν ὁ νοῦς καλ_
λιεργεῖ τήν ἀρετή, αὐτό εἶναι ἕνας πανοῦργος ὑπολογισμός. Εἶναι
μιά αὐτοάμυνα, μιά ἔξυπνη προσαρμογή στό περιβάλλον. Ἡ τελει_
ότης τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶναι ἡ ἄρνησις τῆς ἀρετῆς. Πῶς μπορεῖ νά
ὑπάρξει ἀρετή ὅταν ὑπάρχει φόβος; Ὁ φόβος εἶναι τοῦ νοῦ καί
ὄχι τῆς καρδιᾶς. Ὁ φόβος κρύβεται πίσω ἀπό διάφορες μορφές:
πίσω ἀπό τήν ἀρετή, ἀπό τήν ἀξιοπρέπεια, τήν προσαρμογή, τήν
ἐξυπηρέτησι καί οὕτω καθεξῆς. Φόβος θά ὑπάρχει πάντα στίς σχέ_
σεις καί στή δρᾶσι τοῦ νοῦ. Ὁ νοῦς δέν εἶναι ξεχωριστός ἀπό
τή δρᾶσι του, ἀλλά ξεχωρίζει τόν ἑαυτό του, δίνοντας ἔτσι στόν
ἑαυτό του συνέχισι καί μονιμότητα. Ὅπως ἕνα παιδί γυμνάζεται
στό πιάνο, ἔτσι καί ὁ νοῦς γυμνάζεται στήν ἀρετή γιά νά κάνει
πιό μόνιμο τόν ἑαυτό του ἤ γιά νά φθάσει ἐκεῖνο πού θεωρεῖ ὡς
ὑπέρτατο. Πρέπει νά εἶναι κανείς τρωτός, ἀνοικτός, γιά νά ἀντι-
μετωπίσει τή ζωή καί νά μήν εἶναι κλεισμένος μέσα στούς ἀξιο_
πρεπεῖς τοίχους τῆς ἀρετῆς. Τό ὑπέρτατο δέν εἶναι δυνατόν νά
τό φθάσει κανείς. Δέν ὑπάρχει κανένα μονοπάτι, καμμιά μαθηματι-
κή προοδευτική ἀνάπτυξις πρός αὐτό. Ἡ ἀλήθεια πρέπει νά ἔρθει
μόνη της, δέν μπορεῖτε σεῖς νά πᾶτε στήν ἀλήθεια, καί ἡ καλλιερ-
γημένη σας ἀρετή δέν θά σᾶς ὁδηγήσει σ' αὐτήν. Ἐκεῖνο πού ἐπι_
τυγχάνετε δέν εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἀλλά ἡ δική σας αὐτοπροβαλλόμε_
νη ἐπιθυμία. Καί μόνο μέσα στήν ἀλήθεια ὑπάρχει εὐτυχία.

Ἡ πονηρή προσαρμοστική ἱκανότης τοῦ νοῦ, μέ τή δική του
αὐτοδιαιώνισι, συντηρεῖ τό φόβο. Αὐτός ὁ φόβος πρέπει νά κατα_
νοηθεῖ βαθειά καί ὄχι τό πῶς θά γίνουμε ἐνάρετοι. Ἕνας μικρός
νοῦς μπορεῖ νά ἐξασκεῖται στήν ἀρετή, ἀλλά θά ἐξακολουθεῖ νά
παραμένει μικρός. Ἡ ἀρετή εἶναι τότε μιά διαφυγή ἀπό τήν ἴδια
του τή μικρότητα καί ἡ ἀρετή πού συσσωρεύει θά εἶναι κι αὐτή μι-
κρή. Ἄν δέν κατανοηθεῖ αὐτή ἡ μικρότης, πῶς μπορεῖ νά ὑπάρξει
τό βίωμα τῆς πραγματικότητος; Πῶς μπορεῖ ἕνας μικρός ἐνάρετος
νοῦς ν' ἀνοίξει γιά νά δεχθεῖ τό ἀπροσμέτρητο;

Μέ τήν κατανόησι τῆς λειτουργίας τοῦ νοῦ, πού εἶναι ὁ ἑαυ_
τός, γεννιέται ἡ ἀληθινή ἀρετή. Ἡ ἀρετή δέν εἶναι μιά συσσωρευ-
μένη ἐκδήλωσις. Εἶναι ἡ αὐθόρμητη ἐπίγνωσις καί ἡ κατανόησις ἐ
κείνου πού εἶναι. Ὁ νοῦς δέν μπορεῖ νά κατανοήσει. Μπορεῖ νά
μεταφράζει ἐκεῖνο πού ἐννόησε σέ δρᾶσι, ἀλλά δέν εἶναι ἱκανός
νά κατανοήσει. Γιά νά κατανοήσει κανείς, πρέπει νά ὑπάρχει ἡ
θέρμη τῆς ἀναγνωρίσεως καί τῆς δεκτικότητος πού μόνο ἡ καρδιά
μπορεῖ νά δώσει ὅταν ὁ νοῦς εἶναι σιωπηλός. Ἀλλά ἡ σιωπή τοῦ
νοῦ δέν εἶναι τό ἀποτέλεσμα πονηροῦ ὑπολογισμοῦ. Ἡ ἐ π ι θ υ-
μ ί α γιά τή σιωπή εἶναι ἡ κατάρα τῆς ἐπιτεύξεως, μέ τίς ἀτέ_
λειωτες συγκρούσεις καί τούς πόνους της. Ὁ πόθος νά ε ἶ μ α_

σ τ ε κάτι, εἴτε ἀρνητικά εἴτε θετικά, εἶναι ἡ ἄρνησις τῆς ἀρετῆς τῆς καρδιᾶς. Ἡ ἀρετή δέν εἶναι σύγκρουσις κι' ἐπίτευξις, παρατεταμένη ἐξάσκησις καί ἀποτέλεσμα τῆς προβολῆς τῆς ἴδιας μας τῆς ἐπιθυμίας. Δέν ὑπάρχει τό "Εἶναι", ἄν ἀγωνιζόμαστε νά εἴμαστε κάτι. Στόν ἀγώνα γιά νά εἴμαστε κάτι ὑπάρχει ἀντίστασις καί ἄρνησις, βασάνισμα τοῦ σώματος καί ἀπάρνησις. 'Αλλά ἡ κατανίκησις αὐτῶν δέν εἶναι ἀρετή. 'Αρετή εἶναι ἡ ἠρεμία πού φέρνει ἡ ἀπελευθέρωσις ἀπό τή δίψα μας νά ε ἴ μ α σ τ ε κ ά τ ι καί αὐτή ἡ ἠρεμία εἶναι τῆς καρδιᾶς καί ὄχι τοῦ νοῦ. Μέ τήν ἐξάσκησι, μέ τόν ἐξαναγκασμό, μέ τήν ἀντίστασι, ὁ νοῦς μπορεῖ νά τά καταφέρει νά ἠρεμήσει, ἀλλά μιά τέτοια πειθάρχησις καταστρέφει τήν ἀρετή τῆς καρδιᾶς καί χωρίς αὐτήν δέν ὑπάρχει εἰρήνη, δέν ὑπάρχει εὐλογία. Γιατί ἡ ἀρετή τῆς καρδιᾶς εἶναι ἡ κατανόησις.

Κρισναμιούρτι. 'Από τό βιβλίο " Στοχασμοί πάνω στή ζωή μας"

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΡΙΑ ΚΑΙ ΑΧΙΒΑΔΕΣ

Ὅποιος μπορεῖ μαργαριτάρια νάχει ἀχιβάδες δέ φορτώνεται. Κι ὅσοι στήν ἀρετή γυρεύουνε νά φτάσουν δέ λαχταρᾶνε τίς τιμές.

Ἅγιος Φραγκῖσκος τῶν Σάλεων. 'Από τήν "Εἰσαγωγή στήν εὐλαβική ζωή" (μέρ. Γ΄ κεφ. δ΄). Μετάφρ. Μ. Οἰκονόμου

ΑΜΑΡΤΩΛΟΙ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΙ

Ὅσο αναγνες καί χοντροκομένες κι ἄν εἶναι οἱ ἀφοσιώσεις μας μᾶς δίνουν πάντα τίς δυνατότητες τῆς ἠθικῆς ἐξέλιξης, ἐνῶ εἶναι ἀποκλεισμένος ἀπ' αὐτήν ὁ ἄνθρωπος μέ τή ψυχρή καρδιά, ὁ ἀπομονωμένος ἀπό τούς ἄλλους. Ἡ προσπάθεια νά ἐξαγνίσουμε τήν ἀγάπη εἶναι εὐκολώτερη ἀπό τό νά τή δημιουργήσουμε. Γιαυτό οἱ ἁμαρτωλοί θεωρηθήκανε ἀπό τούς Μεγάλους Διδασκάλους πώς βρίσκονται σιμότερα στή βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀπό τούς φαρισαίους καί τούς γραμματεῖς.

Λ. Μπέζαντ. 'Από τήν "'Αρχαία Σοφία" (ἀπό τό κεφ. Η΄) Μετάφ. Τ.Τ. Βρατσάνου (σελ. 177).

ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ ΤΩΝ ΗΘΙΚΟΛΟΓΩΝ

Στόν ἀποστειρωμένο παράδεισο τῶν ἠθικολόγων ὁ θάνατος τῆς κακίας φέρνει καί τό θάνατο τῆς ἀρετῆς.

Ο.Λ. Φορέλ. 'Από τούς "'Αφορισμούς". Μετάφρ. Μ. Οἰκονόμου

Η ΩΡΙΜΟΣ ΗΛΙΚΙΑ

῾Η ὥριμος ἡλικία εἶναι εἰς τήν πραγματικότητα ἡ χρυσή ἡλικία τῆς ζωῆς, διότι εἶναι ἡ ἐποχή τοῦ θερισμοῦ, ὁ Θεριστής (I), ὅπου ἡ ὡρίμανσις γίνεται εἰς τήν καρδίαν, εἰς τό πνεῦμα, εἰς ὁλόκληρον τό ὄν. Οἱ ἀναβρασμοί τῆς νεότητος κατεστάλαξαν, ἐξεκαθαρίσθησαν, ὅπως αἱ δενδροστοιχίαι, ὅπως τά ξέφωτα, τά ὁποῖα ὁ ξυλοκόπος ἐχάραξεν εἰς τά πλούσια δάση. Αἱ αὐταπάται, τά λαμπρά ὄνειρα ἐχάθησαν. ῾Υπό τήν χρυσωμένην ὁμίχλην, ἡ ὁποία ἐκάλυπτεν ἄλλοτε τά πράγματα, βλέπει τις νά ἐμφανίζωνται αἱ ἔντονοι γραμμαί, αἱ σοβαραί μορφαί τῆς πραγματικότητος. ᾿Εκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μᾶς περιστοιχίζουν δέν φέρουν πλέον εἰς τό μέτωπον τόν ποιητικόν φωτοστέφανον μέ τόν ὁποῖον ἡ δημιουργική μας φαντασία τούς εἶχε στεφανώσει. Καί ὁ ἔρως ἀκόμη ἔχει ἀποκαλύψει μερικάς ἀπό τάς λιποψυχίας του, ἴσως μάλιστα καί μερικάς ἀπό τάς προδοσίας του. Τέλος ἡ ἀρετή μᾶς ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἐνίοτε εἶναι μόνον λέξις. Εἰς αὐτήν τήν περίοδον τῆς ζωῆς μέγας κίνδυνος ἀπειλεῖ τό πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων. ῾Ο κίνδυνος οὗτος εἶναι ὁ σκεπτικισμός. ᾿Αλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος ἀφήνεται νά παρασυρθῆ ἀπ᾿ αὐτήν τήν ἐπιβλαβῆ κάμψην, ἡ ὁποία ἐξουδετερώνει ὅλας τάς δυνάμεις τῆς ὡριμότητος. Τότε ἀκριβῶς πρέπει νά ἐπανακτήση τις καί νά ἀφυπνίση ἐκ νέου μέσα του τόν ἅγιον ἐνθουσιασμόν τῆς νεότητος. Εὐτυχεῖς οἱ ἄνθρωποι τῶν ὁποίων ἡ καρδία ἐφύλαξε τήν πίστιν τῶν πρώτων ἡμερῶν.

᾿Αναμφιβόλως ἡ ὥριμος ἡλικία εἶναι ὀλιγώτερον ποιητική, ὀλιγώτερον ἐαρινή ἀπό τήν ἐφηβικήν. ῎Επεσαν τά ἄνθη μέ τούς χρωματισμούς καί μέ τό ἄρωμά των, ἀλλά οἱ καρποί ἀρχίζουν νά φαίνωνται εἰς τήν ἐπιφάνειαν τῆς ψυχῆς, ὅπως εἰς τούς κλάδους τοῦ δένδρου.

Κατά τήν νεότητα αἰσθάνεται κανείς τόν ἑαυτόν του νά μεγαλώνη, εἰς τό μέσον τῆς ζωῆς αἰσθάνεται ὅτι ὡριμάζει. Εἶναι ἕνας ἀπό τούς πλέον εὐγενεῖς καί πλέον παραγωγικούς σταθμούς τῆς ἀνθρωπίνης ἐξελίξεως. ῾Η ὥριμος ἡλικία εἶναι ἡ κατ᾿ἐξοχήν περίοδος τῆς πληρότητος. Εἶναι ὁ ποταμός πού τρέχει καί ὑπερεκχειλίζων σκορπίζει εἰς τά λιβάδια τόν πλοῦτον καί τήν γονιμότητα. Εἰς τάς ἐξειλιγμένας ψυχάς, τάς πλουσίας ἀπό τό συσσωρευμένον κεφάλαιον τῶν προηγουμένων ζωῶν, τά μεγάλα ἔργα γράφονται ἤ σχεδιάζονται κατά τήν νεότητα, ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι ἔφηβος, ἐάν δύναται κανείς νά ἐκφρασθῆ οὕτως. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν

(I) Μέ τό ἀγροτικόν αὐτό ὄνομα τοῦ ᾿Ιουνίου ἀποδίδομεν εἰς τήν γλῶσσαν μας τό Messidor, τό ὄνομα τό ὁποῖον ἐδόθη εἰς αὐτόν τόν μῆνα κατά τήν Γαλλικήν ᾿Επανάστασιν.

τῆς ἱστορίας ἠσθάνθησαν ἀπό τήν πρώτην των νεότητα νά ἀνατέλλῃ εἰς τόν ὁρίζοντα τῆς σκέψεώς των ὁ ἀστήρ ὁ ὁποῖος ἔμελλε μίαν ἡμέραν νά φωτίσῃ τήν δόξαν των καί τήν ἀθανασίαν των.

Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἦτο ἀκόμη παιδί ὅταν δέν τόν ἄφηνον νά ἡσυχάσῃ τά ὁράματα τοῦ Νέου Κόσμου. Ὁ Ραφαήλ ἦτο ἀθάνατος προτοῦ φθάσῃ εἰς τήν δευτέραν νεότητα. Ὁ Μίλτον ἦτο δώδεκα ἐτῶν ὅταν ἐβλάστησεν εἰς τήν σκέψιν του ἡ πρώτη ἰδέα τοῦ "Ἀπολεσθέντος Παραδείσου". Ἀλλά διά τήν πλειονότητα τῶν ἀνθρώπων, -διότι ἡ μεγαλοφυΐα εἶναι ἐξαίρεσις — μόνον ἡ ἰδιοφυΐα εἶναι ὁ συνήθης κανών. Αἱ μεγάλαι σκέψεις, ὅπως καί τά μεγάλα ἔργα, εἰς τήν ὡριμότητα τῆς ζωῆς πραγματοποιοῦνται, εἰς τό μέσον τοῦ δάσους, ὅπως ἐκφράζεται ὁ Ντάντε (I). Ἔτσι ἡ τέχνη τῆς ζωῆς συνίσταται εἰς τήν προετοιμασίαν τῆς ὡρίμου ἡλικίας, ὅπως ὁ γεωργός προετοιμάζει ἐν σπουδῇ τόν θερισμόν.

Θά ἔπρεπε νά μποροῦσε νά κάμῃ τις νά διαρκέσῃ ἐπί μακρόν, ἐπί πολύ μακρόν, αὐτή ἡ μεσαιωνική περίοδος τῆς ὑπάρξεώς μας, κατά τήν ὁποίαν ἡ ζωή τοῦ περιπνεύματος εὑρίσκεται εἰς τό ζενίθ της, κατέχει ὅλην τήν ἀκτινοβόλον καί παλμώδη δύναμίν της, καί δι'αὐτό πρέπει νά τήν συντηρήσωμεν ὅσον μποροῦμεν περισσότερον μέ τροφήν οὐσιώδη, τροφήν ἐνεργείας καί ἐργασίας, νά διατηρήσωμεν αἷμα καθαρόν, νευρικόν σύστημα πειθαρχημένον, σῶμα ἰσχυρόν καί ὑγιές. Τό "νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεῖ", περί τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ὁ σοφός (2), δέν εἶναι εἰ μή ἡ τελεία ἰσορροπία τῆς ὑλικῆς, τῆς διανοητικῆς καί τῆς ἠθικῆς ζωῆς. Καταλαβαίνει κανείς λοιπόν πόσον ἡ ἁρμονία καί ἡ τάξις τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος εἶναι δύσκολον νά ὀργανωθοῦν καί νά κατακτηθοῦν. Πόσαι λαμπραί νεότητες καί πλήρεις ὑποσχέσεων ἔπεσαν κατά τόν Ἀπρίλιον ὡς

I. Σημ. μεταφρ. Βλ. Ντάντε (Dante, I265 — I32I) Κόλασιν (Inferno) ᾆσμα Α΄τρίστιχον α΄(Στίχ. I — 3):

Στό μεσοστράτι ἐπάνω τῆς ζωῆς μας
σέ σκοτεινό πλανέθηκαν ρουμάνι,
τί 'ταν ὁ δρόμος ὁ σωστός χαμένος
(Μετάφρ. Ν. Καζαντζάκη)

(Nel mezzo del cammin di nostra vita
mi ritrovai per una selva oscura
che la diritta via era smarrita)

Κατά τόν Ντάντε τό μέσον αὐτό συμπίπτει μέ τό τριακοστόν πέμπτον ἔτος (βλ. Συμπόσιον" (Convivio) Δ κγ΄6,9).

2. Σημ. μεταφρ. "Mens Sano in corpore sano" λέγει ὁ λατῖνος σατιρικός ποιητής Γιουβενάλης (Juvenalis) 65—128 μ.Χ. περίπου) εἰς τάς "Σατίρας" αὐτοῦ (Satires" X 356) ὅτι εἶναι ἐκεῖνο τό ὁποῖον πρέπει νά ζητῇ ἀπό τούς θεούς ὁ ἀληθής σοφός.

ἄνθη.

Ὁ μεγάλο ἐχθρός τῆς ὡρίμου ἡλικίας, ἴσως καί ὅλης τῆς ζωῆς, εἶναι ὁ ἐγωϊσμός. Ὁ ἄνθρωπος μειώνεται, φονεύεται ἀπό τήν ἀνάγκην τῶν ἀπολαύσεων. Τά πάθη τά σαρκικά καί τά ἐγκεφαλικά δύναταί τις νά εἴπη ὅτι κατακαίουσι τόν ἄνθρωπον καί ἀπό τάς δύο ἄκρας τῆς λαμπάδος, ὅτι ἀδειάζουν τήν ἰκμάδα τοῦ ἐγκεφάλου καί τῆς καρδιᾶς. Τό αἷμα δέν ξανανοιώνει ἀρκετά γρήγορα διά νά ἐπιβραδύνη τό γῆρας. Καί ἔτσι ὁ θάνατος ἔρχεται πολύ γρηγορώτερα ἀπ'ὅσον πρέπει. Πρέπει λοιπόν νά προσφέρη τις τόν ἑαυτό του γιά νά μπορέση νά τόν ἀνακτήση. Ἡ θυσία εἶναι στοιχεῖον συντηρήσεως καί ἐκεῖνος, λέγει ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος φροντίζει πολύ νά διατηρήση τήν ζωήν του τήν διακινδυνεύει ἐξ αὐτοῦ ἀκριβῶς καί τήν χάνει (I). Οὐδείς ζῆ ἐπί τῆς γῆς τόσον χρόνον ὅσον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι πάντοτε ἕτοιμος ν'ἀποθάνη. "Σέ καλοῦν καί φεύγεις — λέγει ὁ ποιητής εἰς τόν θάνατον — θέλω νά ζήσω, ἔρχεται".

Ἡ ὥριμος ἡλικία εἶναι τό θέρος τῆς ἐπιγείου ὑπάρξεώς μας, ὅπως ἡ θερινή ἐποχή, εἶναι γεμάτη ζέσιν, γεμάτη φῶς, ἡ ἀνατολή τοῦ ἡλίου εἶναι πρωινή, ἡ δύσις τοῦ ἡλίου ἀκτινοβόλος καί αἱ νύκτες λαμπρῶς φωτισμέναι ἀπό τά ἄστρα, αἰσθάνεταί τις εὐτυχής νά ζῆ ἔχει συνείδησιν τῆς δυνάμεώς του καί ξεύρει νά τήν μεταχειρίζεται. Τότε ὁ ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει ὑλικῶς καί ἠθικῶς τό ἀνώτατον σημεῖον τῆς ὡραιότητος. Διότι ὑπάρχει ὡραιότης τῆς ὡρίμου ἡλικίας καί αὐτή εἶναι ἡ ἀληθής. Μία ἀπό τάς πλάνας μας εἶναι ὅτι πιστεύομεν ὅτι μόνον ἡ ὡραιότης τῆς νεότητος εἶναι κυρίαρχος τῆς ζωῆς. Τῆς λείπει ἐν τούτοις τό πρωταρχικόν στοιχεῖον της, πού εἶναι ἡ δύναμις ἡ προερχομένη ἐκ τῆς γενικῆς καί ἁρμονικῆς ἰσορροπίας τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ὥριμος ἡλικία εἶναι ἡ ἡλικία τῆς νίκης. Ἡ ἐφηβική ἡλικία ἀποκαλύπτει τό ρόδον καί τό μύρτον, ἡ ὡριμότης τῆς ζωῆς φυλάσσει δι'ἑαυτήν τάς δάφνας. Ἡ ἐργασία, ἡ ἔμπνευσις, ἡ ἀγάπη ἑνώνονται διά νά τῆς πλέξουν τούς στεφάνους της. Εἶναι ἡ πανηγυρική ὥρα κατά τήν ὁποίαν τά τρόπαια παρατάσσονται εἰς τά πόδια της. Ὅλαι αἱ εὐνοϊκαί θεότητες τῆς ὑπομειδιῶσι καί τήν ὑποβοηθοῦν. Ἡ ἀνδροπρεπής Τύχη καί τό προστατευτικόν πνεῦμα τῆς πατρίδος τήν καλοῦν νά θυσιάση εἰς τούς βωμούς των.

Λεόν Ντενί (Léon Denis). Ἀπό τό βιβλίον του "Τό μέγα αἴνιγμα" ("La grande énigme"). Μετάφρ. Ἑλένης Κ. Γεωργαντᾶ.

I. Σημ. μεταφρ. "Ὁ φιλῶν τήν ψυχήν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν καί ὁ μισῶν τήν ψυχήν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωήν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν".
(Ἰω. ιβ' 25)

ΚΑΤΑΝΟΗΣΙΣ.

Ἕως ὅτου οἱ ἄνθρωποι τοῦ φυσικοῦ κόσμου κατανοήσουν ὅτι εἶναι ψυχές καί ὄχι ὑλικά σώματα, περνοῦν τή ζωή τους μέ τέλεια ἀδιαφορία γιά τήν πραγματικότητα. Ζοῦν μέσ' στά σκοτάδια κυνηγώντας αὐταπάτες. Μονάχα ὅταν ἔχουν ἐπίγνωσι τοῦ πραγματικοῦ ἑαυτοῦ τους, τῆς πνευματικῆς τους φύσεως, ἔρχονται πρόσωπο μέ πρόσωπο μέ τήν πραγματικότητα. Νά βρῆτε τόν ἑαυτό σας, αὐτός εἶναι ὁ σκοπός τῆς γήινης ζωῆς, γιατί ὅταν τόν ἔχετε βρεῖ, θά θελήσετε, ἄν εἶστε συνετοί, νά προχωρήσετε, ν'ἀναπτύξετε αὐτή τή θεότητα πού βρίσκεται μέσα σας. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στό γήινο κόσμο οἱ ἄνθρωποι δέν βρίσκουν τόν ἑαυτό τους καί εἶναι ἀνίδεοι γιά τήν πνευματική τους φύσι, ὡς τή στιγμή πού θά τούς ἔλθη κάποια λύπη ἤ τραγωδία. Μόνο μέσα στό σκοτάδι τῆς ζωῆς βρίσκεται τό φῶς.

'Από τό βιβλίο "Ὁ Σίλβερ Μπέρτς μιλεῖ καί πάλι". Μετάφρ. Ἑλ. Βάλβη.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Πῶς νά πιστέψουν οἱ ἄπιστοι τί θάματα μπορεῖ νά γεννήσει ἡ πίστη; Ξεχνοῦν πώς ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου γίνεται παντοδύναμη ὅταν συνεπαρθεῖ ἀπό μιά μεγάλη ἰδέα. Τρομάζεις ὅταν ὕστερα ἀπό πικρές δοκιμασίες καταλάβεις πώς μέσα σου ὑπάρχει μιά δύναμη πού μπορεῖ νά ξεπεράσει τή δύναμη τοῦ ἀνθρώπου· τρομάζεις γιατί ἀπό τή στιγμή πού θά καταλάβεις πώς ὑπάρχει ἡ δύναμη αὐτή δέν μπορεῖς πιά νά βρεῖς δικαιολογίες γιά τίς ἀσήμαντες ἤ ἄναντρες πράξεις σου, γιά τή ζωή σου τή χαμένη, ρίχνοντας τό φταίξιμο στούς ἄλλους. Ξέρεις πιά πώς ἐσύ, ὄχι ἡ τύχη, ὄχι ἡ μοίρα μήτε οἱ ἄνθρωποι γύρω σου, ἐσύ μονάχα ἔχεις ὅ,τι κι ἄν κάμεις, ὅ,τι κι ἄν γίνεις, ἀκέραιη τήν εὐθύνη. Καί ντρέπεσαι τότε νά γελᾶς, ντρέπεσαι νά περγελᾶς ἄν μιά φλεγόμενη ψυχή ζητάει τό ἀδύνατο.

Καλά πιά καταλαβαίνεις πώς αὐτή 'ναι ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, νά ζητάει καί νά ξέρει πώς ζητάει τό ἀδύνατο καί νά 'ναι σίγουρος πώς θά τό φτάσει, γιατί ξέρει πώς ἄν δέ λιποψυχήσει, ἄν δέν ἀκούσει τί τοῦ κανοναρχάει ἡ λογική μά κρατάει μέ τά δόντια τό ἀδύνατο, τότε γίνεται τό θάμα πού ποτέ ὁ ἀφτέρουγος κοινός νοῦς δέν θά μποροῦσε νά τό μαντέψει: τό ἀδύνατο γίνεται δυνατό.

Νίκος Καζαντζάκης. 'Από τόν πρόλογο τοῦ "Καπετάν Μιχάλη".

ΚΑΜΠΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ

Ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἕνα μπερδεμένο κουβάρι κάμπιες. Φύσηξε νά γίνουν πεταλοῦδες.

Νίκος Καζαντζάκης. 'Από τήν τραγωδία "Βούδας".

MIT EINEM AST

Ὁ Θεός, τό Δέντρο κάποτες θέ νά φανερωθεῖ
μ'ἕνα κλαρί καινούριο, κι ἀνόμοιο μέ τ'ἄλλα,
καί θάναι καλοκαίρι κι ὥριμος θά σκορπίσει
τό θρό του γύρω. Θάναι
σέ κάποια χώραν ὅπου
στήνουν οἱ ἄνθρωποι τ'αὐτί,
κι ὅπου ὁ καθένας μοναχός
εἶναι, ὅπως εἶμαι.

Γιατί μονάχα σ'ὅποιον μονάχος εἶναι, Ἐκεῖνος
θά παρουσιαστεῖ,
καί στούς πολλούς, ὅμοια μονάχους, θά δοθοῦν
πιότερα ἀπ'ὅσα θά δοθοῦν στόν ἕνα μόνο.
Καί στόν καθένα μπρός του κι ἄλλος θά βγεῖ Θεός,
ὥς πού νά νοιώσουν ὅλοι, μέ μάτια δακρυσμένα,
πώς μέσα ἀπό τίς γνῶμες πού μίλια διαφέρουν,
μές σ'ὅ,τι παραδέχονται καί σ'ὅ,τι τ'ἀπαρνιοῦνται,
ἴσιο καί πάντα ἀλλοιώτικο μέ χίλιες δυό μορφές,
ἕ ν α ς Θεός σάν κῦμα περνᾶ καί πάει.

Καί τότες τήν ὁλόστερνη θά ποῦνε προσευχήν
οἱ μύστες, κι αὐτή θάναι:
Ρίζα ὁ Θεός καί καρποφόρησε,
τραβᾶτε τίς καμπάνες νά γκρεμίσετε,
φτάνουν οἱ μέρες τῆς γαλήνης,
πού ὥριμη μέσα τους ἡ ὥρα στέκει.
Ρίζα ὁ Θεός καί καρποφόρησε.
Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετά φόβου
καί ἀναβλέψωμεν.

Ράϊνερ Μαρία Ρίλκε. Ἀπό τό "Βιβλίο τῶν Ὡρῶν"(βιβλ.Α)
Μετάφρ. Δημ. Οἰκονομίδη.

ΜΠΡΟΣΤΑ ΜΑΣ

Τά μάτια μας κοιτᾶνε μπροστά μας κι ὄχι πίσω μας.

Μαϊμονίδης (Μωϋσῆς μπέν Μαϊμόν, 1135-1204 μ.Χ.), μεγάλος ἑβραῖος φιλόσοφος τοῦ μεσαίωνα, ὀνομαστός γιά τήν προσπάθειά του νά συμβιβάσει τήν πίστη μέ τή γνώση, τή θρησκεία μέ τή φιλοσοφία.

ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ, ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ;

......συνέχεια ἀπό τό προηγούμενα δελτίο

Σήμερα, πιότερο ἀπό κάθε ἄλλη φορά, γίνεται καταφάνερο πώς ἡ 'Αλήθεια, ἡ μεγάλη 'Αλήθεια, εἶναι μιά γιά ὅλους καί γιά ὅλα, ἔξω ἀπό διακρίσεις, μακριά ἀπό σκοπιμότητες. Ἡ 'Αλήθεια ἐτούτη εἶ_ναι ἐκείνη πού σφιχτοδένει τά πάντα, ὁρατά καί ἀόρατα, ἐνόργανα καί ἀνόργανα.

Ἡ μιά ἐτούτη 'Αλήθεια, διάχυτη στό Σύμπαν, στόν Κόσμο, στή Φύση, στή Ζωή, παντοῦ καί πάντα, πλημμυρίζει καί τόν ἄνθρωπο, τούς μέσα προπαντός κόσμους τοῦ ἀνθρώπου. Τή φωνή της μπορεῖ νά τήν ἀκούσει ὁ καθένας μέσα ἀπ' τούς ὕμνους καί τίς μελωδίες τῆς θρη_σκείας, μέσα ἀπ' τή μόνωση καί τή σιγή τῆς προσευχῆς, μέσα ἀπ' τίς ἐνοράσεις, τούς στοχασμούς καί τά ὁράματα τῆς φιλοσοφίας, μέσα ἀπ' τίς ἀνησυχίες καί τίς ἔρευνες τῆς ἐπιστήμης, μέσα ἀπ' τά πετάγματα καί τίς δημιουργίες τῆς τέχνης.

"Αλλωστε κατά τόν 'Ιουδαϊσμό (Βασιλέων Α'_ ΙΘ' ΙΙ_Ι4) ἡ φωνή τοῦ Θεοῦ ἀκούγεται εἰς τόν "ἦχον λεπτοῦ ἀέρος" καί ὄχι μέσα στό μανιασμένο ἀγέρι, τό δυνατό σεισμό καί τή θεόρατη φωτιά.

Τή μιά ἐτούτη 'Αλήθεια, τήν πάντα ἄσωστη, ὑπηρετοῦνε καί ἀποκαλύπτουνε καί οἱ φιλοσοφίες καί οἱ ἐπιστῆμες καί οἱ τέχνες καί προπαντός οἱ θρησκεῖες, ὅλες οἱ θρησκεῖες, στήν ὅποια τους μορφή μέ οὐσία. Μόνο πού δέν ἔχει γίνει αὐτό κατανοητό ἀπ' ὅλους τούς λαούς τῆς γῆς. 'Ανίσως γίνει, σίγουρα τότε θά πάρει σάρκα καί ὀ_στᾶ τό "μία ποίμνη καί εἷς ποιμήν". Ἡ μία ποίμνη τῆς ἀδελφότη_τας μέ ποιμένα τόν Πάμφωτο, τόν Πρωτογενῆ, τόν Αὐτόπλαστο, κατά τήν ὀνομασία τοῦ 'Ακινατόν.

Καί τότε τά τείχη πού σήκωσε ὁ ἄνθρωπος μέσα ἀπό τή μικρότη_τά του, ἀλλά καί τό μεγαλεῖο του, δέ θά μπορέσουνε ν' ἀνθέξουν ἄλ_λο. Μέ τό πέσιμό τους θά προβάλει διάφανα ἡ μιά ἠθική πραγματι_κότητα γιά ὅλες τίς θρησκεῖες, τό ἕνα πρόβλημα τοῦ κόσμου γιά τή φιλοσοφία, ἡ ἔρευνα γιά τήν ἐπιστήμη, ἡ δημιουργία γιά τήν τέχνη.

"Ολα βέβαια περνᾶνε, διαβαίνουν, ἀλλάζουνε μορφές. Θεσμοί, συ_νήθειες, πίστεις, δόγματα. Μά κεῖνος μένει καί παραμένει ἀσάλευ_τος. Καί προσκαλεῖ ἀσταμάτητα στήν ὑπέρλαμπρη ἄθληση γιά τό κέρ_δισμα τῆς τελικῆς τῆς νίκης, τοῦ ὄλβιου τόπου, τῆς καταξίωσης νά γενοῦμε κεῖνο πού ἀξίζουμε, γιατί "Υἱοί Θεοῦ ἐσμέν".

Τοῦτο ἄλλωστε εἶναι καί ἡ παναθρώπινη λαχτάρα πού λαφτακάει σάν τή φτερωτή τοῦ νερόμυλου, σέ κάθε θρησκείας τήν καρδιά, ἔξω καί μακρυά ἀπό τούς μεταξύ τους θεμιτούς καί ἀθέμιτους συναγωνι_σμούς, τίς ἀντιθέσεις, τούς φανατισμούς, τίς μισαλλοδοξίες, τίς

ἔχθρες, τά πάθη, πού κρατοῦνε συννεφιασμένους τούς οὐρανούς των καί καταλήγουνε καί σ'ἐγκλήματα ἀκόμα.

Φοβερό στ'ἀλήθεια τό θέαμα νά γροθοκοπιοῦνται μεταξύ τους οἱ πιστοί τῆς μιᾶς θρησκείας μέ τῆς ἄλλης, τή στιγμή πού ὅλες παραδέχονται τίς ἴδιες ἀρετές καί τίς ἴδιες κακίες. "Ὅλες οἱ θρησκεῖες ἔχουνε τήν κοινή τους ρίζα στήν ἠθική συνείδηση", γράφει ὁ Γκλάσεναπ στήν "Παγκόσμια Ἱστορία τῶν Θρησκειῶν". Αὐτό ἀποδεικνύεται ὁλοφάνερα ἀπό τό ὅτι οἱ Ἰνδουϊστές, οἱ Βουδδιστές, οἱ Κομφουκιστές, οἱ Ταοϊστές, οἱ Χριστιανοί, οἱ Μουσουλμάνοι διαφέρουνε σέ πολλά σημεῖα τῆς δογματικῆς τους καί θεωροῦν ἀπαραίτητες ἤ ὠφέλιμες γιά τή σωτηρία, διάφορες λατρευτικές πράξεις, ἀλλά συμφωνοῦν ὅλες στό ὅτι τό φέμα, ἡ κλεψιά, ἡ μοιχεία, ὁ φόνος εἶναι ἁμαρτήματα καί ὅτι ὁ "Χρυσοῦς Κανών", πού ἡ κατηγορηματική ἐπιταγή του μπορεῖ ν'ἀποτελέσει ἐπίσης τήν τελική κι' ἐξαγνισμένη μορφή, πρέπει νά γίνει ἡ πρακτική καί γενική διευθύνουσα ἀρχή γιά ὅλες τίς πράξεις...".

Γιά τό ἴδιο θέμα ἡ καταπληχτική Μπλαβάτσκη εἶπε: Οἱ ἠθικές ἀρχές ἀντλοῦνται ἀπό τό πνεῦμα καί τήν οὐσία τῶν μεγάλων ἀναμορφωτῶν τοῦ κόσμου, Κομφούκιου, Ζωροάστρη, Λάο Τσέ, Βούδδα, Χριστοῦ, καθώς ἐπίσης καί Πυθαγόρα, Σωκράτη, Πλάτωνα μέ τά φιλοσοφικά τους συστήματα.

Ἡ φτασμένη καί τέλεια ψυχή τοῦ Γκάντι διακήρυξε: Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά ἐγκαταλείψει κανείς τή θρησκεία του. Στήν κάθε θρησκεία ὑπάρχουνε θέσεις γιά ὅλες τίς ἄλλες.

Ὁ Βιβεκανάντα στό Σικάγο, τό 1902, παρακάλεσε τόν ἄνθρωπο: Μή καταστρέφεις. Ἄν μπορεῖς, βοήθα. Μήτε μιά λέξη πού νά προσβάλλει τίς πεποιθήσεις τοῦ ἄλλου. Ἄν εἶναι ἀλήθεια πώς ὁ Θεός εἶναι τό κέντρο ὅλων τῶν θρησκειῶν καί πώς ὁ καθένας ἀπό μᾶς τόν πλησιάζει ἀκολουθώντας μιά ἀχτίνα, τότε εἶναι βέβαιο πώς ὅλοι μας πρέπει νά φτάσουμε σ'αὐτό τό κέντρο. Καί στό κέντρο, ὅπου ὅλες οἱ ἀχτῖνες συναντῶνται, ὅλες οἱ διαφορές μας θά πάψουν.

Ἔτσι, τά λόγια τοῦ Γκαῖτε γιά τίς γλῶσσες "αὐτός πού γνωρίζει μόνο μία δέ γνωρίζει καμμία" μποροῦνε νά ἐπεχταθοῦνε καί στίς θρησκεῖες καί στή φιλοσοφία. (Συνεχίζεται).

Λάμπης Λοῦκος

ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΘΕΤΙΚΑ

Ξέρουμε γιά τά γύρω μας πράγματα ὅ,τι ξέρει καί τό ψάρι γιά τό νερό πού κολυμπᾶ μέσα. Τό 99ο/ο ἀπ'ὅσα σκεπτόμαστε εἶναι λανθασμένα. Ὅλα εἶναι ὑποθετικά, τίποτα τελειωτικό, ὅλα ὑπόκεινται σέ ἐρώτημα κι ἀμφιβολία.

'Αϊνστάϊν. Μετάφρ. Δημ. Θεοδωρίδη

ΣΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΠΑΓΚΑΛΟ

Σύ θέλησες νά μένεις στήν άφάνεια,
μά τά χαρίσματά σου λάμπανε,
γιατί τά φώτιζε τό φῶς
τῆς ἄδολης ἀγάπης σου γιά μᾶς.

'Αγάπη, φήμη δέν ζητοῦσες,
μονάχα νά χαρίζεις ἤξερες
κι ἔτσι σάν ἄστρο φωτεινό κι ἀγαπητό
πάντα στῶν φίλων σου τή θύμηση θά μένεις.

Δημήτρης Θεοδωρίδης.

*

* *

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΘΥΡΣΟΣ"

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Λ. Μπέζαντ.	Οἱ βασικοί νόμοι τῆς θεοσοφίας μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου	δρχ. 25
Μέϊμπελ Κόλλινς	Φωνή άπό μακριά μετάφρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμου	10
Αἰμέ Μπλέκ	Στούς πονεμένους μετάφρ. Μαρ. Γ. Οἰκονόμου	20
Τ.Τ.Βρατσάνου	'Ο επτασύνθετος ἄνθρωπος	10
Καλ. Κουτσογιάννη	Θεοσοφικαί ὁμιλίαι τεῦχ. Α'	25
Λ. Μπέζαντ	'Η ἀρχαία σοφία μετάφρ. Τ.Τ. Βρατσάνου	60

ΘΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΟΥΝ ΣΕ ΛΙΓΟ

Καλ. Κουτσογιάννη Θεοσοφικαί ὁμιλίαι τεῦχ. Β'

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ

Χαρ. Τρικούπη 26

Εἶναι πνευματικὸ σωματεῖο ἀνεγνωρισμένο μὲ ἀπόφαση τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν ἀρ. 18684/1959 καὶ καταχωρημένο στὸ βιβλίο ἀνεγνωρισμένων σωματείων στὶς 2.1.60 μὲ αὔξοντα ἀριθμὸ 3054.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΗΣ

....

"Ἄρθρον 4ον·Τὸ ἐν γένει πνεῦμα καὶ τὰς ἐργασίας τῆς Θ. Ἐν. κανονίζει ἡ ἀκόλουθος διακήρυξις:

«Ἡ Θ. Ἐν. εἶναι ἀφοσιωμένη εἰς τὰς θεοσοφικὰς ἀρχὰς χωρὶς νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ καμίαν θεοσοφικὴν ὀργάνωσιν.

Ἀκολουθεῖ τὰς θεοσοφικὰς διδασκαλίας τὰς διατυπωθείσας ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν ἱδρυτῶν τῆς θεοσοφικῆς κινήσεως εἰς τὸν κόσμον, μεγάλης Διδασκαλίσσης τῶν θεοσοφικῶν ἀρχῶν Ἕλενας Πετρόβνας Μπλαβάτσκυ καὶ τῶν διαδόχων αὐτῆς συγγραφέων θεοσόφων, ἐκπαιδευτῶν παγκοσμίου φήμης, δὲν ἀσχολεῖται ὅμως οὔτε με τας ἀτομικὰ διχογνωμίας οὔτε μὲ τὰς μεταξὺ ὁμάδων διαστάσεις.

Ἡ ἐργασία τὴν ὁποίαν ἔχει νὰ ἐπιτελέση καὶ οἱ σκοποὶ τοὺς ὁποίους ἐπιδιώκει εἶναι τόσον ὑψηλοὶ καὶ τόσον ἐργώδεις ὥστε οὔτε χρόνος διαθέσιμος οὔτε καὶ πόθος ὑπάρχει διὰ νὰ ἀσχοληθῇ αὕτη μὲ οἱασδήποτε διχογνωμίας ἢ θεοσοφικὰς αἱρέσεις.

Ἡ ἐργασία καὶ οἱ σκοποὶ τῆς Θ. Ἐν. ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν τῆς θεοσοφίας, προπάντων δὲ ἀποβλέπει αὕτη εἰς τὸ νὰ τίθενται εἰς πρακτικὴν ἐφαρμογὴν αἱ θεοσοφικαὶ διδασκαλίαι, ὥστε νὰ καταστῇ κατορθωτὴ συνταύτισις μὲ τὸ ΕΑΥΤΟ, ἡ ὁποία μόνον δύναται νὰ δώσῃ τὴν βαθυτάτην πεποίθησιν ἐπὶ τὴν παγκόσμιον ἀδελφότητα.

Ἡ Θ. Ἐν. διακηρύσσει ὅτι ἀσάλευτον θεμέλιον τῆς ἑνότητος ὅλων τῶν θεοσόφων ἀνεξαρτήτως τόπου διαμονῆς καὶ ἰδιαιτέρας ἐν γένει καταστάσεως ἑκάστου, εἶναι ἡ ταυτότης τοῦ σκοποῦ, τῶν τάσεων καὶ τῶν διδασκαλιῶν καὶ ὅτι ἡ βάσις αὕτη τοὺς συνδέει μεταξύ των ἀδιασπάστως.

Ἡ Θ. Ἐν θεωρεῖ πραγματικοὺς θεοσόφους ὅλους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουσι ἀφιερώσει τὴν ζωήν των εἰς τὴν πραγματικὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν παραδέχεται διακρίσεις πίστεως, φυλῆς, φύλου, τάξεως, χρώματος, ἡλικίας, ἀξίας ἢ συμμετοχῆς εἰς οἱανδήποτε ὀργάνωσιν.

Ἡ Θ. Ἐν. δέχεται εἰς τοὺς κόλπους της ὅλους τοὺς συμφωνοῦντας μὲ τοὺς ὅρους τῆς παρούσης διακηρύξεως καὶ ἐπιθυμοῦντας εἰλικρινῶς ὅπως διὰ τῆς μελέτης καὶ παντὸς ἄλλου μέσου καταστῶσιν ἱκανότεροι νὰ βοηθοῦν καὶ νὰ διδάσκουν τοὺς ἄλλους.

Ἡ Θ. Ἐν. θεωρεῖ πραγματικοὺς θεοσόφους ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι προσκεκολλημένοι εἰς καμίαν λατρείαν καὶ εἰς καμίαν αἵρεσιν, καὶ ὅμως ἀνήκουσιν εἰς ἑκάστην ἐξ αὐτῶν καὶ εἰς πάσας . . . .

Ἄρθρον 7ον—Οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ γίνωσι μέλη τῆς Θ. Ἐν. ὑπογράφουσιν τὴν ἀκόλουθον δήλωσιν:

Συμφωνῶν μὲ τοὺς σκοποὺς τῆς Θ Ἐν. ὅπως διατυποῦνται οὗτοι εἰς τὴν διακήρυξιν αὐτῆς, ἐπιθυμῶ νὰ γίνω μέλος τῆς Στοᾶς. . . . (ἀναγράφεται τὸ ὄνομα τῆς στοᾶς) μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἡ ἐγγραφή μου δὲν συνεπάγεται δι' ἐμὲ ἄλλην ὑποχρέωσιν ἐκτὸς ἐκείνης τὴν ὁποίαν ὁρίζω κατωτέρω.

Γιὰ περισσότερες πληροφορίες ἀπευθυνθῆτε: Χαρ. Τρικούπη 26, Δευτέρα, Τρίτη καὶ Παρασκευή, ὥρα 7 30' - 9 μ. μ.

ὁδὸς ἄνω κάτω μίη
ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ